

אלא ישימה וקצת הסס (ב) סמכתינן ו' סמכתינן סמכתינן...
תוספי הראש
רמב"ם
פרק שני
כל הדר

הפילה מביאה קרבן ונאכל חלק הדרוב...
תוספי הראש
רמב"ם
פרק שני
כל הדר

הפילה מביאה קרבן ונאכל חלק הדרוב...
תוספי הראש
רמב"ם
פרק שני
כל הדר

הפילה מביאה קרבן ונאכל חלק הדרוב...
תוספי הראש
רמב"ם
פרק שני
כל הדר

הפילה מביאה קרבן ונאכל חלק הדרוב...
תוספי הראש
רמב"ם
פרק שני
כל הדר

הפילה מביאה קרבן ונאכל חלק הדרוב...
תוספי הראש
רמב"ם
פרק שני
כל הדר

הפילה מביאה קרבן ונאכל חלק הדרוב...
תוספי הראש
רמב"ם
פרק שני
כל הדר

הפילה מביאה קרבן ונאכל חלק הדרוב...
תוספי הראש
רמב"ם
פרק שני
כל הדר

הפילה מביאה קרבן ונאכל חלק הדרוב...
תוספי הראש
רמב"ם
פרק שני
כל הדר

הפילה מביאה קרבן ונאכל חלק הדרוב...
תוספי הראש
רמב"ם
פרק שני
כל הדר

הפילה מביאה קרבן ונאכל חלק הדרוב...
תוספי הראש
רמב"ם
פרק שני
כל הדר

הפילה מביאה קרבן ונאכל חלק הדרוב...
תוספי הראש
רמב"ם
פרק שני
כל הדר

הפילה מביאה קרבן ונאכל חלק הדרוב...
תוספי הראש
רמב"ם
פרק שני
כל הדר

35

R. Simon

1

אשר

הפילה

קצו

מנחת

אחרי, מצוה רז, שלא לבוא על אשה נדה

חינוך

דברים טוהרים

(ד) והענין וכו' שכל דם שאינו מאותן חמשה מראות אינו בא ממקום טמא. דברי הרב המחבר ז"ע, דמבאר נדה י"ט ע"א וכו' כן פ"ה ה"ו דממים טהורים ג"כ נאים ממקור רק דרמננא טיהרתו, אבל אותם שאינם נאים ממקור הם טהורים אף דם ממש הוא, ועיין ר"מ כאן. ועד נדה ונה מטמאות נבית החילון, עיין ש"ס שם מ' ע"א ור"מ כאן ה"ז וטור שו"ע יו"ד סי' קפ"ג.

(ה) וכשבא רבי וראה וכו' הוסיפו עוד בנות ישראל וכו'.

עיין ר"ן [הלי נדה פ"ז דשנעות ד' ע"א מדפי הרי"ף ד"ה ואלע"ג] ומגיד משנה כאן פ"א ה"ד הטעם לחומרלא זו דלע"פ שצמקנה דרבי די אף מחמת יזנה הסותרת אפילו בראייה אחת, ובכמו כן השוו חמילה לראייה לזינה הסותרת לזריכה לספור שנעה נקיים, ועיין צנ"י יו"ד סי' קפ"ג [ד"ה הוסיפו] ועיין ר"ן שם דרנותא דטיפה כחדל דאילו הרינה דם היו יכולין לומר דנטף לזימ החילון זה ג' ימים והיו זנה, והם החמירו אפילו כחדל.

(ו) ע"ד שתרגישי וכו'. ומהו ענין ההרגשה אם שנפתח המקור או

הרגשה

סיפת דם כחודל

הרי הן כישראליות לענין זה. אבל הנשים של אומות העולם אינן בכלל איסור נדות וזיבות אלא מדרבנן, שגזרו עליהן בין בזכרים בין בנקבות שיהיו כזבין לכל דבריהם. וזה שאמרו בגמרא [ע"ו ל"ו ע"ב] שהבא על הגויה חייב עליה משום נשג"ז, פירוש, נדה, שפחה, גויה, זונה, זה החיוב אינו אלא מדרבנן באיש ישראל, אבל באיש כהן חייב עליה מדאורייתא משום זונה ולוקה עליה.

ומה שאמרו וזכרונם לברכה [נדה י"ט ע"א] גם כן שחמשה מראות דמים הן שטימאה התורה, ושאר מראות הדמים טהורים, (ד) והענין הוא לפי שחכמים ידעו בחכמתן שכל דם שאינו מאותן חמשה מראות אינו בא ממקום טמא, כי מקום ידוע באשה שהדם הבא ממנו בלבד טמא, הוא הנקרא מקור, ובלשון חכמים קרוי חדר. ובימיהם שהיו בקיאים בכל חכמה, היו הנשים מראות דמן לחכמים ומטהרין אותן או מטמאין לפי מה שהן, ובאותן הימים היו כל הנשים נוהגות כדין תורה לנדות ולזיבות, שהזבה היתה יושבת שבעה ימים נקיים והנדה טובלת לבילי שמיני ואפילו שופעת כל שבעה, מכיון שפסק הדם בשביעי מבעוד יום. ומשרבו הצרות נתמעט לבן של חכמים ויודעי התורה ולא רצו לסמוך בדעתן לדון מראות הדמים כלל. ולפיכך עכשיו בזמן הזה כל שיש בו מראה אדמומית כלל או מראה שחרות, בין שהוא עמוק הרבה או דיהא כלומר שאינו עמוק, טמא, אבל הירוק והלבן אע"פ שהוא עבה כמו דם הרי זה טהור. ונאמנת אשה לומר כמראה זה ראיתי ואיבדתי, ואם אמרה ירוק או לבן היה, מטהרין לה.

(ה) וכשבא רבי וראה שנתמעטה החכמה בעולם ואין החכמים בקיאים במראות הדמים, וכי הנשים היו נוהגות כדין תורה שהיו מונות ימי נדה לנדה וימי זיבה לזיבה, חשש לדבר שמא לפעמים תראה האשה דם שהוא מדין תורה טהור, ומפני שלא תמצא חכם שיכיר בו תחוש לו מן הספק ותשב עליו, ואם אתה מנהיגה כדין תורה הרי שתהיה מונה מאותו יום שתתחיל לראות שבעה ימים, ובליל שמיני אע"פ ששפעה כל שבעה אם פסקה ביום שביעי טובלת לערב כמו שאמרנו למעלה. ונמצא לפעמים שבאין עליה לידי איסור כרת, כי יש לחוש שמא כל הדם שראתה כל ששה ימים הוא דם טהור ושל יום השביעי היה דם טמא, והיא התחילה למנות שבעת ימי נדות מיום ראשון שראתה והיה לה להתחיל ולמנותם מיום שביעי כי הוא התחלת נידותה שהיה דם טמא. ועל ידי טעות זו באה לטעות הרבה פעמים מנדה לזבה ומזבה לנדה, שתהא סבורה להיות בימי נדות ותהא בימי זיבות.

לפיכך עמד רבי ותיקן שכל אשה שרואה יום אחד תשב ששה ימים נקיים, וכן אם ראתה שני ימים תשב גם כן ששה נקיים, שכל זמן שאינה רואה יותר משני ימים, כשהיא יושבת עליהן ששה ימים נקיים אין בהן מקום ספק מעתה, שאם אותן הימים שניהם בימי נדה הן, לסוף שבעה טהורה היא, ואם שניהן בימי זיבה הן לא היתה צריכה אלא יום אחד. ואפילו הראשון בימי זיבה והשני בימי נדה אין בכך כלום, שהרי היא יושבת אחר מיכן ששה נקיים, והאחד מאותן ששה נקיים עולה לאותו יום של זיבה, ואע"פ שכולן בימי נדה הן, שהלכה היא ימי נדה שאינה רואה בהן עולין לימי זיבה. ואם ראתה שלשה ימים, תיקן הוא שתהא יושבת שבעה נקיים, מפני שיש לחוש שכל השלשה בימי זיבה היו, והרי היא זכה גדולה, שצריכה לישב שבעה נקיים מדין תורה.

זאת היתה תקנתו של רבי, ועם תקנה זו לא נשאר שום ספק בענין. ואחר תקנה זו הוסיפו עוד בנות ישראל והחמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחדל, כלומר אפילו בראייה אחת, היו יושבות שבעה נקיים, שלא רצו לחלוק בין רואה דם יום אחד או שנים לרואה שלשה ימים. ואין ענין החומרא שהחמירו הן משום דם מועט כחדל, כי מדין תורה אין חילוק לענין ימי נדות בין דם מועט לדם מרובה, כי לעולם צריכה לישב שבעת ימים רצופים כמו שאמרנו, אבל החומרא היא שעשו עצמן כזבות אפילו בראייה אחת, וחומרא זו שקיבלו על עצמן היא מוזכרת בהרבה מקומות בתלמוד, ונראה מתוך כך שחכמים ראו חומרתן טובה וצריכה, והודו לדבריהן.

נמצא שכל הנשים היום, אפילו בראייה אחת דינן כזבות גדולות וצריכות לספור שבעה ימים נקיים. וכן כל אשה שמוצאת כתם במקום שראוי לחוש לו, אע"פ שהכתמים מדרבנן, כי מן התורה אין אשה מתטמאה (ו) עד שתרגיש בעצמה דם טומאתה, שנא' [שם, שם י"ט] דם יהיה זובה בבשרה, כלומר שתרגיש אותו, אע"פ כן כבר החמירו חכמים על הכתמים והצריכו ספירת שבעה עליהם והפסק טהרה. ולפיכך אם מצאה כתם כשיעור האוסר במקום שראוי לחוש בו, צריכה לישב עליו גם כן שבעה נקיים.

ה. כמיש בספרא מצוה פרשתא היסודי. ו. תמיד בין ראו בין לא ראו (רמב"ם כאן פי"ד הי"ד). ז. כמיש בתמורה כ"ט ע"ב. ח. עיין נדה כ"ט ע"ב דרבנן ורי וזרא לא הווי חווי דמא ומשום שחששו שמא אינו בקיאים כ"כ. ט. כמיש שם ט"ו ע"א. וכו' המ"ם כאן פי"א הי"ג בשם הרמב"ן. יא. כמיש שם אמר ר' זורא וכו'. יב. שם נ"ח ע"ב במשנה. יג. שם נ"ז ע"ב. יד. כיה דעת הראב"ד הרמב"ן

ב) כתורה"ד סי' רמ"ו הוכיח כרבינו מנדה י"ט ע"א ומהר"ם"ם. אולם כהחינוך מבואר גם בתוס' ר"י נדה כ"ב ע"א ד"ה מקור ח"ל, ונ"ל שהדמים טהורים אינן באין מן המקור. וכ"כ

מהריטב"א שם כ"ז ע"ב ד"ה בין. ועי' סררי טהרה סי' קפ"ה סק"ד ר"ה אבל, אבני מילואים כחשוכה סי' כ"ג וצפנת פענח ה"ל איסור"ב שם, מנחת יצחק אות י"ב ושיירי מנחת כאן.

ו לא כל משקה וכו'. שם במשנה ובגמרא (דף י"ט) ונחלקו במשנה בירוק שקביא בן מהללל חטמה וחכמים מהרין וק"ל כחכמים ופירוש ירוק זס ירוק כזהב ואין ז"ל ירוק ככרתי כך פירש ז"ל. והלכן מפורש בריש ס' המפלת בגמרא (דף כ"ח) :

ז והמשה דמים סמאים יש בלשה וכו'. שם במשנה (דף י"ט) כלשון רבינו : ה האדום כילד וכו'. שם במשנה אי זהו אדום כדס המכה וכו' ובגמרא הכנה מיומנות נפיי זה והאחרונה רב נחמן אמר כדס

הדר שקלו ליה אחריתי אמר ליה אשתי אמר רב אשי כגון אלא דלא ידענא בין האי להאי לא מיבעי לי למיחוי דמא ע"כ. והשזור ג"כ מפורש שם : בכרן כרכום וכו'. שם (דף כ') מלא לא ולא יבש עוד שס כי לחו לקמיה דר' אבהו אמר להו בנושיהו פניו ואלמרו שם ברייהות ופי' אכיי דמלחא דרי דמלחא מלחא טרפן הוויין נקוט דלא מליעלא וטרפא מליעלא ע"כ : כמימי אדמה כילד וכו'. שם מנחור בגמרא :

ט ארבעה מלאות הללו וכו'. במשנה (דף י"ט) עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור

ובגמרא (דף כ') אמר ר' אלעזר כזית כזפת כעורב טהור וזו היא שפניו דיהה מכן טהור עוד שם אמר עולא כילן עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור כשחור עוד שם איכא דאמרי רמי בר אבא אמר וכולן עמוק מכן טהור דיהה מכן טהור. חזן משחור (שעמוק מכן טמא דיהה מכן טהור) כד קפלא אמר וכולן עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור חזן ממוזג שעמוק מכן טהור דיהה מכן טהור ואלמרו שם דבר קפלא ענד עובדא כשעממיה ונחלא לפי זה דבשחור כולן שוין שהעמוק מכן טמא והדיהה מכן טהור ובשאר המלאות חזן מן הממוזג הוה להו עולא ובר קפלא כחלא שיטתא להשוותן לשחור ורמי בר אבא דהוה מטהר כזו העמוק ה"ל יחידאה לגבייהו ובממוזג הוה להו בר קפלא ורמי בר אבא כחלא שיטתא לטהר כזו העמוק מכן והדיהה והוה ליה עולא יחידאה לגבייהו דמטהר אוחו לשאר המלאות ומטמא כזו העמוק וזוה פסק רבינו כדבר קפלא בכל דבריו : בין הממוזג כילד וכו'. במשנה שם ובגמרא. ומ"ש היה המראה עמוק וכו' כבר נתבאר במסוד : ובאמת אשה לומר וכו'. שם ברייתא (דף כ') כלמנה אשה לומר כזה ראיתי ואבדתי פירוש וכן הדיון בזמן הזה לענין הלכן. וירוק שאנו מסהרין כמו שיתבאר פ"ח ושם שאלו כזס סיכר [לי אש] פלוגי חכס מהו ואחו למספסה מהא ברייתא ואמרו שאני חכס דליתיה קמן ולא איפשיעא בעיין ולהורחא ולכן לא הזכיר רבינו נאמנותה אלא כדבר בדוקא וכו"ש עכשו שאין אנו מסהרין אלא הלכן והירוק שאס הניחא דס לפינוי וכתפיקנו כו אס הוא ירוק או לבן או משאר מלאות שאין סומכין עליה אס חלמא כזה סיכר לי פלוגי חכס : י"א כיצד מקיף וכו'. שם מפורש כדוף הפרק : י"ב אין נודקין אה הדס וכו'. שם מפורש במימרות תלויות : ולא כל הירואה נריך וכו'. שם מחבאל במעשים הרבה הנזכרים שם ובבבבא ח"א כל מ"ש כזה וכו'. ולא היה נריך לכתבו שכבר ביאר בן רבינו פ"ח :

מן הלול ולפנים הרי זה טמא שחזקתו מן החדר. וחייבין עליו על ביאת מקדש ושורפין עליו תרומה וקדשים ואין אומרים שמא מן העליה ירד דרך הנקב. שרוב הדמים הנמצאין כאן מן החדר. נמצא הדם בפרוודור חוץ לנקב הרי טומאתו בספק. שמא מן החדר בא או מן העליה שנת דרך הלול לפיכך אין שורפין עליו תרומה וקדשים ואין חייבין עליו על ביאת המקדש : **ו** לא כל משקה הבא מן החדר מטמא אלא הדם בלבד שנאמר דם יהיה זובה. לפיכך אם שנת מן הרחם לובן או [א] משקה * ירוק אע"פ שסמיכתו כדס הואיל ואין מראיו מראה דם ה"ז טהור :? וחמשה דמים טמאים באשה והשאר טהורין ואלו הן. האדום. והשחור. ובקרן כרכום. וכמימי אדמה. וכיין המזוג : ה האדום כיצד הוא עינו כעמוד שיצא ראשון מדם הקזה של בני אדם נותן הדם בכוס ומקיף לו ורואהו. והשחור כעין הדיו היבש. בקרן כרכום כיצד יביא כרכום לח בגוש אדמה שעליו ולוקח מן הברור שבו הקנה האמצעי שלו שכולו כמו קנה הוא ובכל אחד ואחד שלשה קנים ובכל קנה שלשה עלים ומקיף הדם לעלה האמצעי שבקנה האמצעי ורואה בו. כמימי אדמה כיצד יביא אדמה מבקעת סיכני וכיוצא בה שהיא אדומה ונותן עליה מים בכלי עד שיעלה המים על העפר כקליפת השום. ואין שיעור למים ולא לעפר ומעכרין בכלי ומשער בהן לשעתו ובמקומו כשהן עכוורין ואם צללו חוזר ומעכרין : ז ארבעה מראות הללו אם היה מראה הדם כמראה כל אחד מהן או עמוק מהן הרי זה טמא. היה דיהה ממנו ה"ז טהור. כיצד היה הדם שחור יתר מכדיו היבש טמאה. היה פחות ממנו כגון שהיה מראהו כעין היות השחור או כעין הזפת או כעין העורב ה"ז טהור וכן בשאר השלשה מראות : י כיין המזוג כיצד חלק אחד יין מן היין השרוני של ארץ ישראל חי וחדש ושני חלקים מים. היה מראה הדם עמוק ממנו או דיהה ממנו הרי זה טהור עד שיהיה כמזוג זה בלבד. יונאמנת אשה לומר כמראה זה ראיתי ואבדתי והחכס כממא לה או מטהר : י"א כיצד מקיף ורואה. לוקח הממלית שיש בה הדם בידו ומביט בו וכדיו. או בעלה של כרכום. או בדם הקזה שבכוס. או במימי אדמה. או במזוג שבכוס ועורך לה כפי מה שענינו רואות ומטמא או מטהר. ואינו מביט זכוכית של כוס מבחוץ אלא במשקה שבכוס ויהיה הכוס רחב משקלו מנה ומחויק שני לוגין כדי שתכנס בו האורה ולא יהיה אפל : י"ב אין בודקין הדם אלא על נבי ממלית לבנה ובחמה. ועושה צל בידו על הדם והוא עומד בחמה כדי שיראה עינו כמות שהיא. ולא כל הרואה צריך לכל אלו הדברים בכל עת שיראה אלא מריעות עין יש לחכס בדמים. ובעת שיראה מיד יטמא או יטהר. *ואם נתפק לו במראה מן המראות צריך להקיף ולערוך לדיו או לדם הקזה או לשאר המראות : י"ג המפלת חתיכה אע"פ שהיא אדומה אם יש עמה דם טמאה ואם

א עור שם ס' קפח סגן שם : ב עור ס' קפח סגן לאוין קיף ועשין רמג : ג גס זה שם : ד עור שם סגן שם : * [כנאל חזר נור הכמ"ס מסיכורו ששם פסק חולין כתי"ק וכלן פסק טהור כחכמים] :

השנת הראב"ד
*ואם כחמק וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כל מה שכתב כזה אין בו כלנה למעשה שאין לנו עשיון דם טהור אלא כל מראה ארמוניו טמא עכ"ל :

יג המפלת חתיכה אע"פ שהיא אדומה וכו'. חלחל פרק המפלת (דף כ"ח) המפלת חתיכה [של צמר] אס יש עמה דם טמאה ואס לאו טהורה ר' יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה ובגמרא המפלת חתיכה אדומה וטהורה ירוקה ולבנה אס יש עמה דם טמאה ואס לאו טהורה רבי יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה ונחלקו בגמרא

האדום כילד הוא עינו כו' עד ועמא או יטהר. בכל פרק כל ביר (דף י"ט) וחמילס הדכיים גס ס"ס דמכת עריות : ואם נחטק לו במראה מן המלאות נריך לסקוף ולערוך לדיו או לדם עד לאשר המלאות. פירק כל ביר (דף י"ט) : כתב הראב"ד ז"ל כל מ"ש כזה וכו' : ואני אומר אמת הדבר שכן דרכו בכל לטקוף גס הלכה למיחא כחבור זה טכרות וקדשים ועל כן קבלו משנה חזרה והלכות אלו חקוקות פרק כל ביר ועל עיקר הדיו למעשה שכתב הראב"ד ז"ל כן הסכימו מהקת האחרונים נסודות מומרא דבני ירבא דנטות ישראל הן מחמירו על עמלן כו' וכן כתב גס ר"מ ז"ל פ"ח של הלכות אלו אלא שחלה הדבר בחקנה סגולין ז"ל ועמד נשיטת רכותיו נ"ע : המפלת חתיכה וכו' עד אלא דס חתיכה. ריש פרק המפלת (דף כ"ח) : כתב הראב"ד ז"ל ה"ל דלא כהלכתא וכו' : ואני אומר אמתו כדברי ר"מ ז"ל כגלנו פי' אוחה כלכה ריש פרק המפלת זמן המפלת חתיכה אס יש עמה דם טמאה ואס לאו טהור רבי יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה ושקלינן וטרינן עלה עד דאוקימנא אלא אמר ר"ב בר זנחא כלשכר לפתיחה הקבר בלא דס קמיסלגי כולגותא דהני תנאי דהניא קשה שנים ולגלישי הטייה ואינה יודעת מה הטייה כרי זו ספק לירב ספק ויבס מניחא קרבן ואינו נאכל רבי יבוסע אומר מניחא קרבן ונאכל שאי אישכר לפתיחה קבר בלא דם ע"כ. ואיכא לישנא אחרינא ובין ללישנא קמא בין ללישנא כתבא פירוש ז"ל ורבי יהודה דאמר טמא סבר אי אישכר לפתיחת הקבר בלא דם ובין דנשחא הקבר לטפיל החתיכה זו

הנהות מיימוניות
[6] הירוק עקביא בן מהללאל ספמא וחכמים ססרהים בר ונראה דהאי ירוק לא ירוק סמיש כעשב כרתי דאין זה נוסח לארמוסית אלא כעין חלמון ביצה ונקרא יצ"א וכן משמע בפרק אלו מריעות דקאמר כביעמא טרפה ופרין אלא ירוקה דקשירה הינו דמי ככרתי ובספכת נגעים חנן ירוק כעשית וכן משמע פרק לולב הגזול דקתני הירוק ככרתי וכו' משמע ירוק סתם לאו היינו ככרתי פ"כ :

רגלי וטבלה דמיה להא דנעקרה מונה דס וטבלה. והנה הא דנעקרה מונה מימי רגלי וטבלה המיר טמאין וכשלא נעקרו טהורין. א"ל לומר משום דמיר כ"ז שלא נעקרו מיטהרים עם האדם בטבילה. כהא דפי' דנקוואות מ"ח שמה מים טמאים טבל והקיאן טהורין מפני שהם טהורין בנוף כאלו הושקו המים למי מקוה. ומשמע במוס' זבחים (ע"ח:) דאפי' מים שהם אב הטומאה מיטהרים בהשקה. וא"כ מיטהרים בטבילה האדם. אבל משנעקרו חסובים בפ"ע ואינו מועיל להם טבילה האדם. פירוש זה לא יתכן. דא"כ זב טעל יהי רוקו טמא. דרוק לא מועיל לו השקה כדאיהא בזבחים סס. וא"כ יהי רוק הזב לאחר טבילה טמא. והא ליחא דמפורש פ"ח דמקוואות מ"ה גדה שנתנה מעות בפ"י ועבלה טמאה אב רוקה. ומשום דנעקרו. על המעות. אבל בעלמא הרוק טה אף שהי בפיו קודם טבילה. ומשום דלא חל עליהם שם משקה עד שנעקרו. וא"כ גדה שנעקרו מ"ר וטבלה דמ"ר טמאין. היינו טמא משום דלא חל עליהם שם משקה זב וקרא גמי כתיב וכי ירוק הזב משמע דהטומאה היא משנעקרו ממנו. וכיון שכתב הרמב"ן שדומה לילדות שירדה לטבול ונעקרה מונה דס. ש"מ דטומאת דס משנעקרו היא ג"כ משום דלא חל עליו שם דס גדה. וא"כ אפילו הושתר משנעקרו לא פקע מונה שם דס גדה:

שמראה אודם הוא המטמא ושכך הוא הילפותא מקרא דויראו מואב את המים אדומים כדס שמראה אודם המטמא. דהא קאמר גמי שאיש מטמא בלובן וסס ליכא קרא שיהי לבן. וא"ת כיון דזיבה בסתם לבן אינו מטמא רק המראה לבן. א"כ ביזמה דכתיב וירקס וסתם רוק לבן לא יבשר רק כשיש לו מראה לבן ולמה יבמה שרקקה דס תחלוץ. והאומנס כי יש לדחות הקושיא מיבמה שרקקה דס גמו שיתבאר לפנינו. מ"מ מלך הסברה אינו נראה שיתבטל מתורת דס מחמת שאינו אדום כיון שרק מחמת התערובות: ז

יד) ורהנה יש להעיר מהא דגדה (כ"ב.) בעי מיני רבה מ"ה הרואה קרי בקיום מהו א"ל ח"ל דהוא עלמו אינו מטמא אלא כחתימת פי האמה. למיטרא דנוגע הוי אלא מעתה אל יסתור זיבה אלמה תיאר זאת תורת הזב ואשר הלא ממנו ש"ז מה זיבה סותרת אף ש"ז סותרת. א"ל ש"ז היינו טעמא דסותר לפי שא"ל בלא לחלוטי זיבה. אלא מעתה הסותר כל ז' אלמה תיאר וזאת תורת הזב וגו' מה זיבה סותרת אף ש"ז סותרת אי מה זיבה סותר כל ז' אף ש"ז גמי סותר כל ז' ת"ל לטמאה בה אין לך אלא מה שאמר בה סותרת יוס א' א"ל נזה"כ היא זיבה גמורה דלא ערבה בה ש"ז סותרת כל ז' זיבה דערבה בה ש"ז אינו סותרת אלא יוס א'. ובתוס' לפי שא"ל בלא ל"ז ומה"ע מטמא ר' יהושע קרי של זב במשא והא דלא מולריך קרא החס כי הכא מפרש ר"ח דהתם מיירי ברואה זיבות בו ביום דלא י"ש בו רוב זיבות וסבר ר"י דלא אפשר בלא ל"ז בעין ור"ח דפליג עלה מודה דא"ל בלא ל"ז ואפ"ה לא מטמא במשא כיון דפתיכא ב"י ש"ז וה"נ אי לאו קרא לא הוה סותר אפי' יוס א' עכ"ל. מובאר מדברייהם דבין ר"ח בין ר"י ס"ל דזיבה שאינו בעין רק מעורב בש"ז אינו מטמא אף ר"י סובר דא"ת זיבה בעין. אבל בליחא בעין ר"י מודה. ואף לענין סתירה אי לאו קרא לא הי' סותר כלל כיון דמעורב בש"ז:

יא) ורפ"ז י"ד שנמלא אודם בקלוות הבגד שהענין הוא שנחלק הדם שבחוכו לגדדים. כפי הסברה תערובת הדם אדום ודם טהור הי' בתוך המקור כך. שאם החילה מפורדו ודם ללול וליחה עב איך יתערבו כרגע עד שידמה מראה אחת. וע"כ כפי הסברה במקור הי' כך וכיון שכן לא חל עליו שם דס גדה מעולם כיון שלא הי' מראה אדום בשעת עקירה. ואף דבר"פ דס הגדה אם יכול לשרות ולחזור לכמות שהי' חשיב לה. וה"ל הא יכול לקנח בבגד ומראה אדום ישוב ללדון ואף מעשיו נדון אותו כאדום כיון שיכול לשרות. הא כתבו חוס' (כ"ב:) דוקא בלא מעיקרא מהני הא דיכול לשרות ילשוב לה. אבל יבש מעיקרו לא. וה"ל ז' בן מעיקרו לא מהני מה דיכול לקנחו על הבגד ועי"ז ילך המראה ללדון:

טו) רפ"ז ה"ה דס גדה המעורב בתוך ליחה לבנה ואין ניכר שום אדומיות ע"כ אינו בעין כלל ע"כ אינו מטמא כיון דליכא קרא. וכמו לענין סתירה שבעה דאינו סותר וכן לענין סתירה יוס א' אי לאו קרא. וכן לענין משא אליבא דאמת.

יב) אך לא ברירא לי אם מה שהלך האדום ללדון הוא ע"י הבגד דוקא. או אפשר גם אם יכול ע"י קרקע ידמה האדום ללדון. וא"כ הוא גם מעשיו ידון כאלו כבר הלך ללדון. אפילו למאן דל"ל כל העמוד כו'. מ"מ בדבר שגשגה ממילא כ"ע מודים כמ"ס בחת"ס ח"ד ס"י רנ"ז. האומנס כי על ראיהו מעומד לטרוף יש להשיב כיון דענין עריפות שסופו למות ואף זו עומדת למות. אך יש להוכיח כן מהדס שעניניו מרובות מעליו ירוקות כשרות שחורות פסולות ואם אדומות ג"כ פסולות פירש"י דלכשיבשו מעט יותר יהי שחורים. הנה דאולי בחר סופו:

טז) האומנס כי בחי' הר"ן פי' משום דאין בל"ז שיפור כחתימת פי האמה. וכן כיוולא ט בחי' רמ"בן. ק"ל טובא דהא ק"ל זב רואה בכ"ס. וק"ל גם כן ש"ז של זב מטמא במשא שא"ל בלא ל"ז. וא"כ זב שראה קרי יסתור כל שבעה. ול"ל לפי שיטתם ללדין דק"ל בין זב בין בע"ק מטמא בכ"ס רואה הוי וסותר רואה קרי יומו בלא ל"ז. ואמרי' באמת דאפשר לו בלא ל"ז כלל. והא דר' יהושע ברואה ביומו דביומו א"ל לו בלא ל"ז. וכמו שפי' חוס' לפי שיטתם לחלק בין ביומו בין אח"כ לענין לחיובים בעין. כן נחלק לשיטה הר"ן לענין ל"ז בתערובת. מ"מ הדבר מרומם טפי לשיטה חוס' דלשיטתם נלטרך לעשות מחלוקת חדשה בין ר' הונא בין לדין דלר"ה כל ז' א"ל לו בלא ל"ז. ולדין רק ביום א'. ומה שדוחק קאת לחוס' לאוקמי הא דר"י ביום דחשון נלטרך לומר ג"כ לשיטתם כנ"ל:

יג) ובר מן דין לצי מהסס בהיתר זה. שאילו הי' כתוב בתורה כי מראה אודם וטמאה. היינו יכולין לומר הא"ל מחמת התערובת אינו אדום טהורה. אבל בתורה כתיב דס אלא דילפי' מדכתיב ויראו מואב את המים אדומים כדס למיטרא דס אדום הוא וכל שאינו אדום זה לאות שאינו בו איכות דס. אבל זה שמה שאינו אדום הוא מחמת התערובת ואיכותו עלמותו כשאר דס שפיר יש לומר דטמא. ואף שלשון המשנה שהאיש מטמא בלובן והאשה באדום. אין מזה ראי'

יד) ובחוס' רה"ש הביא שיטה חוס' וכתב ושי"ל דהכא לא הלטרך קרא אלא לומר דאינה סותרת

הר"ל ר"צ. סט בראון ג"כ

קלו הר הלכות נדה צבי

ויעו"ש בשו"ע הגרש"ו (ס"ק ט) שכתב שלהרמב"ם עיכוב הטומאה הוא משום חציצה, ולכן כתב בס"ה מהל' איסורי ביאה הט"ו: האשה שהכניסה שפופרת בפרוזדור וראתה הדם בתוך השפופרת טהורה, ולשיטתו כשהדם בבקעי חתיכה ונוגע בבשרה טמאה משום דאין כאן הפסק חציצה.

ור"ל נ"מ לדינא שלטעם עיכוב הטומאה משום שאין דרך נשים לראות בכך, אם הוציא הדם שלא כדרך ראייה מפי המקור כגון בשפופרת קצרה שאינה מגיעה עד לבית החיצון ובבית החיצון יצא הדם בלי שום הפסק, מ"מ טהורה היא, מפני שמפי המקור יצא שלא כדרך ראייה. וכדברי אלה מצאתי בתשובות ברית אברהם (סימן מב אות ו) וז"ל שם דאם העקירה לבית החיצון היה שלא כדרך ראייה דאף דאח"כ יצא מבית החיצון דרך ראייה מ"מ אין שום טומאה דבראייה מן המקור תליא מילתא וכן כופל דבריו הנז' בסוף התשובה, דכל היכי דנעקר מן המקור שלא כדרך ראייה לא איכפת לן כלל ביציאתו לחוץ דרך ראייה. וע"פ הדברים האלה מוכנים מאד דברי רש"י הנז' שנראים כהוספה ע"ד הגמרא, דהגמרא מחלקת בין דרכה לשלא כדרכה ורש"י מוסיף חילוק חדש דגבי חתיכה הוי מין במינו ולא חייץ דלפ"ז תמוה דלמה הוצרכה הגמרא לחלק בין כדרכה לשלא כדרכה, אבל לפי האמת י"ל דהוקשה לו לרש"י דמה בכך שדרכה בכך והוי דרך ראייה, ותפ"ל דיש חציצה בין הדם לכותלי בית הרחם, וע"ז משיב רש"י דמין במינו לא חייץ וההיא דשפופרת מיירי בשפופרת קצרה שאינה מגעת לבית החיצון וחציצה אינה מעכבת אלא בבית החיצון, אבל מ"מ טהורה היא משום דאין דרך ראייה בכך ובשפופרת היה עקירת הדם מפי המקור שלא כדרך ראייה וטהורה היא אעפ"י שבבית החיצון היה בדרך ראייה.

בעקירת הדם מפי המקור, והעיקר שברגע של עקירת הדם מפי המקור לא היה דרך ראייה, וכי' משא"כ בנידון שלפנינו הרי עקירת הדם מפי המקור היה בדרך ראייה, ובפרט לפי מה שמבואר בשו"ע הגרש"ו הנ"ל שגדר של אינו דרך ראייה בשפופרת ובחתיכה היינו שלא נקרא דרך ראייה אלא שוב הדם מעצמו ע"י פתיחת קבר או אונס אחר ולא שהוציאו השפופרת בעצמה בכניסתה למקור שלא ע"י פתיחת הקבר, או שהחתיכה הוציאתו. ובג"ד הרי זב הדם מעצמו, אלא שפי המקור אינו כנגד בית החיצון ויוצא דרך כיס השתן, בזה י"ל דהרי סוף סוף כשהדם יוצא מכיס השתן הרי נכנס שוב לבית החיצון, ועכ"כ החציצה דאמרינן שמעכבת הטומאה, מנ"ל דצריך שיעבור כל בית החיצון הא שפיר י"ל דסגי אם עובר דרך מקצת בית החיצון. ויש להוסיף דגם כלפי כיס השתן י"ל דמין במינו אינו חוצץ ושוב דינו כאילו עובר כל בית החיצון, וכמש"כ רש"י גבי חתיכה דמין במינו לא חוצץ, ולענ"ד קשה להתיר הדבר.

ובאותו ענין נשאלתי מרב אחד ע"ד אשה שיש לה סכנה אם תתעבר ועפ"י הרופאים הניחה מכסה של גומי על פי המקור כדי למנוע ממנה הריון, ולדעת הרב הנז' היה פוסק שאם תראה דם בתוך המכסה לא תטמא משום דהא קיי"ל הרואה דם בשפופרת טהורה, ואמרת' לו שזה טעות, שלדעת הרא"ש והשו"ע מה שהרואה בשפופרת טהורה היינו שהכניסה השפופרת לתוך המקור והשפופרת הוציאה את הדם ולא יצא הדם מעצמו, משא"כ כאן המכסה איננו בתוך המקור, ואין המכסה מוציאה את הדם, והדם זב מעצמו, וקרינן בה ראיית הדם כדרך ראייתה, ובדאי דין טומאה יש כאן.

סימן קמט

מראה צהוב שגהפך ע"י סם לשחור

ע"ד השאלה שכך העד שקינחה בו אחרי הרגשתה זיבת דבר לח והיה המראה ירוק געל, אבל תראה זה אצל הרופא ככחי"ח, "חידה" ועשו כחינה ששפכו ע"ז איזה סם ונעשה המראה נוטה לשחור ואמר הרופא שזהו כחינה המראה כי זהו דם, שכך הוא טבע דם שאם משימים עליו סם זה משחיר, ובכך אמר שיש להחמיר בענין זה ולהמתין ולבודקו ע"י סם זה.

אבל באמת הובא בפתיח תשובה יו"ד (סימן קפח ס"ק ג) שמביא דברי החכ"צ (סימן מו) דבכה"ג שבתחילה היה מראה טהור ושוב נהפך למראה אדום הוא מתיר זה ואומר דתליא בזמן יציאתו מן הגוף ובזמן יציאתו מן הגוף היה מראה טהור, מה שנעשה אדום אח"כ כשנתייבש אין חוששין לזה, והחוו"ד מסכים לדעת החכ"צ, אך יש מחמירין הב"ח ועוד. ושאלה מעין זו נמצאת בשו"ת נחלת דוד (סימן יג) במראה שמתחילה היה מראה טהור ואח"כ נוטה לשחור, אומר, דאפילו המחמירין, ז"א אלא שנתהפך למראה אדום,

עוד כתב שם הגרש"ו בס"ק ח דלשיטת הרא"ש והשו"ע שהכניסה השפופרת לתוך המקור, אע"ג שאין פתיחת הקבר בלא דם כדלקמן דם שע"י פתיחת הקבר דרך נשים הוא (בכל עת לידתו) הכא מיירי בשפופרת של קנה שהוא דק ולא נפתח הקבר ע"י (כן מבואר בב"י), אבל בשפופרת עבה שהקבר נפתח כיון שא"א לפתיחת הקבר בלא דם ודרך נשים הוא לראות דם ע"י פתיחת הקבר אין השפופרת מועלת לטהר הדם שיוצא ע"י פתיחת קבר כדרך הנשים דמה לי שנפתח הקבר ע"י ולד שלם או מחותך או חתיכות בשר או שפופרת שכבר ריבה הכתוב זוב דמה לרבות רואה מחמת אונס כל שהיא רואה כדרך הנשים דהיינו שוב הדם מעצמו ע"י פתיחת הקבר או אונס אחר ולא שהוציאתו השפופרת בעצמה בכניסתה למקור שלא ע"י פתיחת הקבר כגון של קנה דק שלא נפתח הקבר ע"י, ע"כ. הנה מבואר שלדעתו הגדר של אינו דרך ראייה בשפופרת, היינו שלא נקרא דרך ראייה אלא בזב הדם מעצמו ע"י פתיחת הקבר ולא שהוציאה השפופרת בעצמו בכניסתה למקור וכי', וכן כתב בס"ק ט לענין חתיכה, שהחתיכה בעצמה הוציאה הדם מהמקור שלא ע"י פתיחת הקבר כדלעיל ולא יצא הדם מעצמו.

והנני חוזר לענין השאלה שגדולי הדור הכריעו לטהרה מטעם שאינו דרך ראייה, ולענ"ד יש לדון בהא טובא: (א) שלפי הנתבאר ההיתר של אין דרך ראייה בכך הוא תלוי

אבל למראה שחור כשר לכו"ע, וא"כ מכש"כ כאן שלא נעשה שחור מאליו אלא בשביל תערובת הסם, מכש"כ שהוא

טהור. L

סימן קנ

אשה ששכחה יום וסתה

ע"ד מה ששאל בענין המכואר כיו"ד (סימן קפ"ט סעיף ל"ד) ובש"ך, שם, שכשעברו ימי הטיבור וההנקה חוזרות לחוש לוסתן הראשון ואינו נעקר בפחות מג' פעמים. מה הדין באשה ששכחה לגמרי יום וסתה הקודם, האם יש לאסור עליה לטבול מחשש דשמא יזדמן ליל טבילתה בליל וסתה, ע"ד שיעברו שלשה חדשים טבלות ימי ההנקה ותתחזק כוכת מחירש.

הנה לכאורה, כיון דקיי"ל וסתות דרבנן (כדאיחא בש"ך סימן קפ"ד ס"ק ה), א"כ יש לתלות להקל דהיום שראתה בו עכשיו, הוא יום וסתה הקודם.

אלא שיש לדון בזה עפ"י מש"כ בת' נודע ביהודה קמא (יו"ד סימן נה) דמת דאמרינן וסתות דרבנן היינו רק לענין לחוש שמא כבר ראתה בשעת הוסת, אבל לענין החשש שמא תראה בשעת הוסת, הוי מדאורייתא, ע"ש. והרי בספיקא דאורייתא לא אמרינן שאני אומר [האיסור נפל לתוך האיסור כו' כדאיחא ביו"ד סימן ק"א סעיף א].

אבל עיין בחוות דעת (סימן קפ"ד סוף ס"ק ד) שכתב בדרד אגב בזה"ל: „ואפילו היה לה יום אחד וסת קבוע בודאי בין אותן הימים ולא היתה יודעת איזה יום, היתה מותרת בכל אותן הימים משום דוסתות דרבנן“. והנה בב"ד עדיף יותר דיש לתלות דהיום שראתה בו עכשיו הוא יום וסתה הקודם [וגם בחשובות מהר"י אסאד (סימן ק"ז) הסיק, באשה ששכחה עונת הוסת שלה, דכיון דקיי"ל וסתות דרבנן אמרינן בזה ספיקא דרבנן לקולא וא"צ לחוש לכל הימים כו'. ועוד, דמכיון דרוב הגשים יש להן סימנים בגופן ביום הוסת סמוך לו, א"כ כל שלא מרגשת שום סימן יכולה לבדוק א"ע ומותרת לבעלה חוץ מיום ל' מתחילת ראייתה שהוא זמן עונה בינונית, ע"ש. וגם יש לעיין בהא דקיי"ל דלאחר ימי עיבורה והנקתה חוזרת לוסתה הראשון, אם זה הוא מעיקר הדין, או דוהו רק חששא בעלמא, ואם נימא דוהו רק חששא בעלמא, יש להקל בגידון שאלתנו גם מטעם זה], ולכן למעשה אין לחוש יותר רק לזמן שראתה או לעונה בינונית.

סימן קנא

בענין כתם

עומדא הוה באשה שלמחרת ליל טבילה מצאה על הסדין בקצהו לארכו ממש כתם גדול שהיה מראהו כמו קינוח

והיה לכן פנינו אבל בתוכו היה ארום כמראה דם יותר מכניס והכריקות היו מהורות ולא הרגישה כלום.

החמרת' כי יש בזה חשש הרגשה אף כי הדבר רחוק מאד בהיות כי נמצא בקצהו שלא שכית כלל לקנת במקום הזה, גם הסדין היה מכובס מחדש אבל לא הסתכלה בו קודם שהצעתו על גבי המטה, וצ"ע.

סימן קנב

חשש לד"ט בהכנסת מכשיר לפרוודור

עומדא הוה באשה שלא ילדה חמש עשרה שנה אחרי הנשואין, והרופא אמר כי הסבה היא מחמת שהאם עקומה ונוטה לצדדין ולא יכול הזרע להכנס כאם, ויש צורך בטפול ע"י מכשיר, היינו להכניס מכשיר (סטרומנט) בבית הרחם. בעימק בפרוודור הפנימי, אשר לפי הנראה הרמב"ם קורא זה צואר הרחם, כרי ליישר את צואר הרחם שתהיה שזה ע"ד שפת האם הפנימי שקורין אותה סתם מקור השם הולד מונח ומשם דם הנדות, והטפול הזה לא הועיל, ואמר הרופא המומחה שהטפול הזה מועיל רק לשנים או שלשה ימים, כי אח"כ נוטה הפרוודור שוב לצדדים, וע"כ לא תוכל האשה להתעכר כי אם שתהיה עם הכעל, תיכף אחר הטפול או לטוחר קודם שיטח לצדדין, ומכיון שהאשה ישבה אחרי הטפול שבקה נקיים לכן לא נתעברה.

ועתה שואל הבעל אם יש יותר שלא תצטרך לישב ו' נקיים אחרי הטפול, כי הרופא אמר להבעל כי הוא לא מכניס את הסטרומנט שלו כי אם בפרוודור הנקרא צואר הרחם ולא עד שפת האם הפנימית ששם דם הנדות, כי יש סכנה גדולה להכניס סטרומנט ושום רופא לא יכניס עצמו לעשות כן מחמת הסכנה.

שאלה זו נשאלה מאת הגאון רבי אהרן הכהן זצ"ל אב"ד דפתח תקוה, והגאון רבי מרדכי גימפל זצ"ל אב"ד ראוינאי השיב ע"ז וז"ל: ע"ד הבדיקה של הראקטאר ע"י הכלי שהכניס באשה לבדוקה, ולפ"ד הד"ר היה רק בפרוודור ולא תוך הרחם, והנה ע"ד המנהג שנהגו עד כה לספור ו' גקיים לא ידעתי מאין התפשט ובשו"ת נחלת שבעה העיד שבמדינתו נהגו כן בבדיקת המילדת בסמוך ללידתה, וגם ע"ז השיג בס' בית לחם יהודה, וכתב שאתרי החקירה והזרישה נודע לו שהמנהג להיפך, וגם בנשים מעוברות וז"ל בהכנסת ידי האשה לית מאן דחש לזה. והנה נודע שע"ד הגו"ב שהחמיר בבדיקת אשה שהכניסה אצבעה השיגו החכ"א, והחת"ס כתב פשוט להיפך, וכ"כ החו"ד ובתשו' דבר משה (סימן מה) הקיל בהדיא אף בכניסת כלי מאשין שעומד לזה וכן בספר תפארת למשה (סימן קפ"ז). והנה מה שהעיר כבודו שבפתיחת דבר קטן החומרא רק מספק, ואולי שפופרת לא הוי פתיחת הקבר, אף שרציתי להביא ראיה לזה מב"ק (דף יא ע"א) שליא שיצתה מקצתה וכו' מאי דעתיך למיטמי מראשון

תא סימן ב חזי נא

הרב"ל ל רב חנן ליטא

סימן ב
מראות המהורים

א) במשנה (נדה יט.) תנן חמשה דמים ממאים באשה הארום והשחור וכקרבן כרכום וכמימי אדמה וכמווג וכו'. ובגמ' שם הקשו מגלן דהני ממאים ושאר מראות מהורים, אמר ר' אבהו דאמר קרא ויראו מואב את המים אדומים כדם, דמשמע דדם אדום הוא. והקשו עוד בגמ' ואימא אדום ותו לא, אמר ר' אבהו אמר קרא 'דמיה' 'דמיה' הרי כאן ארבעה. והא אגן חמשה תנן, אמר רבי חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה. תניא נמי הכי שחור זה לא מתחילתו הוא משחיר אלא כשנעקר הוא משחיר משל לדם מכה לכשנעקר הוא משחיר.

**חקירת האבני נזר
האם הצבע הוא 'סיבה' לטומאה או רק 'סימן'**

7 ← **והנה** האבני נזר (יו"ד ס"ו רכה אות יג, מב) הסתפק האם הא דילפינן בגמ' (שם) דדם אדום הוא, האם זה גזירת הכתוב שרק דם בצבע אדום מממא, או שהצבע האדום הוא רק סימן לתכונת ואיכות הרם שמממא, שכל שאינו אדום הוא אות וסימן שאינו באיכות הרם. ונפק"מ בזה להיכא דידעינן בבירור שזה אותו דם, אך אינו בצבע אדום מחמת שהוא בתערובת וכד'. וז"ל האבני נזר שם (אות יג) "שאלו היה כתוב בתורה כי תראה אדם מממא, היינו יכולים לומר הואיל ומחמת התערובת אינו אדום מהורה, אבל בתורה כתיב דם, אלא דילפינן מדכתיב ויראו מואב את מים אדומים כדם למימרא דדם אדום הוא, וכל שאינו אדום זה לאות שאינו איכות דם, אבל אם מה שאינו אדום הוא מחמת התערובת, ואיכות עצמותו כשאר דם, שפיר יש לומר דממא". וכ"כ עוד שם (אות מב).

**בנידון ההר צבי
שע"י בחינה מסוימת מגלים על מראה שזהו דם**

← **ב) והגאון ר' צבי פסח פראנק** זצ"ל בספרו הר צבי על יו"ד (תשו' סי' קמט) כתב וז"ל "על דבר השאלה שכך העד שקינחה בו אחרי הרגשתה זיבת דבר לח והיה המראה ירוק גע"ל, אבל הראה זה אצל הרופא בבית החולים 'הדסה', ועשו בחינה ששפכו על זה איזה סם ונעשה המראה נומה לשחור, ואמר הרופא שזוהי בחינה המראה כי זהו דם, שכך הוא טבע דם שאם משימים עליו סם זה,

"והלימוד בעיון בהלכה עד לרדת להלכה ברורה בכל הסעיפים המסתעפים, הוא לימוד של שנים רבות בשקידה נמרצה, כי הסתגלות העיון הזה הוא תכלית ידיעת התורה שהפליגו חז"ל שאי אפשר לקנותה בדרך עראי במיעוט השתדלות".

[חזו"א (אמונה ובטחון, פ"ג אות ט)]

משחיר, ובכך אמר שיש להחמיר בענין זה ולהמתין ולבודקו ע"י סם הזה" ³⁸, והשיבו הרהמ"ח שם רכיון שבשעת יציאה מן הגוף היה מראהו מזהר, אף שאח"כ נשתנה לממא, אזליגן בתר שעת יציאה מהגוף וכמ"ש החכם צבי (סי' מו) ³⁹, ואף החולקים על החכם צבי בזה, מ"מ כתב בשו"ת נחלת רוד (סי' יג) שדוקא כשנשתנה למראה אדום או יש מחלוקת, אבל כשנשתנה למראה שחור כשר לכר"ע, וסיים "וא"כ מכל שכן כאן שלא נעשה שחור מאילו אלא בשביל תערובת הסם, מכל שכן שהוא מזהר" עכ"ל יעו"ש.

← **ונראה** פשוט שהשואל שרצה להחמיר בנידון הנ"ל, אין זה מפני שאח"כ נשתנה המראה לצבע המממא, ולפי הטעמים בסברות החולקים על החכם צבי בזה (וכמו שביארנו באורך להלן (סי' יאוחיות מ, יא, כד)), אלא כוונת השואל היתה להחמיר משום שהסם הנ"ל הוא רק גילוי מילתא בעלמא שהדם שיצא ממנה הוא דם גמור,

← **[38]** אמר המתבר נר"ו, ראיתי לנכון להביא כאן משי"כ בשו"ת ציץ אליעזר (חייג סי' פא אות ג) שנשאל שם "אם אסכים שהרבנים יסתייעו בקביעת דם נדה בשתי דרכים, הא' קיימות טבלאות של צבעים וגוונים מפורטים שנקבעו באופן מדעי, ניתן לסמן את כל הגוונים של נדה או ספק נדה וכך יוכלו הרבנים להשוות את השאלות לצבעים אלו ולהחליט אם האשה נדה. הבי ניתן להשתמש בחומר כימי מפורסם אשר בתגובה של שינוי צבע נותן תשובה אם יש בחומר מסוים דם או לא, עיי' שימוש בחומר זה ניתן להוכיח אם בכלל מדובר בדם או לא", והשיב הרהמ"ח בזה"ל "הנה לדעתי יש לקרוא נדחה להצעתו, כי לפי ההלכה אין לסמוך על קביעת סוג הדם ומראהו היוצא מרחם האשה על הרפואים ועל הידע הרפואי", והביא שם שכל הפוסקים חששו בזמנינו להתמעטות הבקיאות ואסרו כל מראה הנוטה לאדמיות, והמשיך "יהדיונים, המבחנים, והמחקרים שעושים מורי ההוראה הוא רק לברר אם זה בא מן הרחם, ואם המראה הוא אמנם מראה אדום, ולזה ל"צ לידע רפואי, רק המורה הוראה שואל וחוקר זאת בפיו ומבחין בעיניו, ופוסק את פסקו לפי כללי ההוראה המקובלים" עכ"ל. ועוד יש להוסיף בזה משי"כ בסי' חוט המשולש (למהר"ר שלמה דוראן זצ"ל) המודפס בסוף ספר התשב"ץ (ח"ד טור א ר"ס מט) שנשאל עיי' רופא שרצה להתיר מראה שאינו כ"כ אדום מצד שהיו לו הוכחות מדעיות מצד הרפואה שאין זה דם נידות. והשיבו שם הרהמ"ח ז"ל "תחילה אומר לדברי האדון שאמר כי האשה היא אמרה לו שהדם אשר היא מוצאת אותו על העד שלה אינו כ"כ באדמיות ואינו דם ממש, ומתוך כך נראה מבין ריסי קולמוסך שהיא טהורה כפי הראיות שהביא מחכמי הרפואה, ואני אומר כי דברי תורה לחוד ודברי הרופאים לחוד, וכל שכן בזמנינו זה שאין לנו בקיאות להורות בין דם לדם, והרי בעל הטורים כתב (רי"ס קפח) וכי, אי"כ לפי זה י"ל כי הדם שהיא רואה האשה הזאת אע"פ שאינו כ"כ באדמיות ואינו עבה, דם טומאה הוא וצריכה לישב ז' נקיים כפי דין נדה בזמנינו זה שבטלה ממנו הוראת מראה דמיים" וד"ל.

[39] עיי' בדבריו להלן (סי' ז) שהארכנו טובא בפלוגתת החכם צבי ושאר האחרונים בזה. ולענין מה שכתב החר צבי בשם שו"ת נחלת דוד הנ"ל היכא שנתנה לבסוף למראה שחור, יעוי' במה שכתבנו בזה (שם אותיות לב - לד) עיי"ש.

דבוראי מיירי שהרופא אמר שהבחינה הנ"ל גילתה שדם זה הוא מדם הנידות אלא שיצא במראה מזהר, דאל"ה מה איכפת לן דהוי דם, וכי כל דם היוצא מהאשה מממא, א"ו כאמור. וא"כ מבואר כדעת הרב השואל שאע"פ שיצא הדם מהרחם במראה מזהר, מ"מ סבר לה כסברת הצד השני באבני נזר דלא בעינן אדום ברקא אלא רק לגלויי על איכות הדם, וכיון דהכא נתברר זה ע"י הסם שפיר יש לממאותו כדן דם נדה ממש. אבל הגאון הר צבי ס"ל כהצד הראשון באבני נזר הנ"ל, רצבע האדום הוא גזירת הכתוב ⁴⁰, ולכן אע"פ שע"י הבחינה הנ"ל מבורר לן שזה דם ממש, מ"מ מה בכך הא אינו אדום, ולהכי לא כתב לדון בו רק מצד פלוגתת החכם צבי ושאר האחרונים בדם מזהר שאח"כ נשתנה ודו"ק.

**בחיודש הגרש"ז אייערבאך זצ"ל
שמועיל לשנות את מראה הדם באופן מלאכותי**

← **(ג) ויעיין** עוד להגרש"ז אייערבאך זצ"ל בקונטרס בעניני נדה (שנדפס לראשונה בסוף ספר אמרי אברהם, ואח"כ בס' מנחת שלמה (ח"ב סי' עב ענף ג אות כו)) שנקט נמי בפשיטות כהצד הראשון של האבני נזר שככל אופן צריך שיהיה אדום, ושם חידש חידוש עצום בזה ח"ל "גם נלענ"ד שאם יתחכם מישהו ע"י תחבולה לשנות מראה הדם שבאשה שיהיה כל שבעת הימים ירוק ולא אדום, אפשר שג"כ יעלו אותם הימים למנין נקיים, כיון שכך נזרה תורה שרק חמשה דמים ממאים והשאר מזהר, ואין שום נפק"מ אם כך מראהו מצד הטבע או שנשתנה באופן מלאכותי, שהרי גם במראה שחור דאדום הוא אלא שלקה והיה אפשר לומר רכיון שכך טבעו הרי זה חשיב כאילו הוא עריין באדמיותו, אפ"ה אמרו בגמ' (נדה יט.) דרך לאחר שנעקר הוא משחיר, הא אם יודעים ברור שכבר השחיר לפני יציאתו מהמקור ה"ז מזהר, וה"נ אם לאחר שיצא מהמקור או לפני שיצא מבית הפנימי לבית החיצון כבר נשתנה מראיתו למראה מזהר הרי היא מזהרה" עכ"ל. והיינו דלפי מה שהמציאו היום הרופאים חומר המורק לתוך האשה ועי"ז משתנה צבע דם נידותה לצבע מזהר לגמרי, א"כ אשה זו לא תהא טמאה טומאת נדה ⁴¹.

[40] ולפי מה שנכתב להלן (אות כב) עיי"ש, הרי די"ל שאף החר צבי יודה שהצבע האדום הוא רק סימן ולא סיבת, אלא דסי"ל דכיון שלקה באופן טבעי בעודו במקור ונהפך למראה מזהר, אי"כ זה גופא הסימן שאינו דם נדה שאסרתו תורה שהוא אינו לוקה. אבל היכא ששינוי את מראה הדם בעודו במקור עיי' פעולה מלאכותית וכהנידון שבסמוך, י"ל דאף החר צבי יודה שהדם נשאר בטומאתו. ועיי' בסי' שערי טהרה (שטרן, סי' סה אות ג) משי"כ לבאר בסברת החר צבי, ויש להעיר בדבריו, והעיקר כדכתבנא.

[41] דאע"ג שבתחילת לשונו שם נקט חידוש זה לענין מנין ז' נקיים, מ"מ זיל בתר טעמא, ועוד דמסוף דבריו מוכח להדיא דקאי נמי על תחילת טומאת האשה, וכמו

10

ד) ודבר זה קשה לשמוע וכמו שהביא ג"כ בספר הלכה ברורה (לפר"ג ר' אברהם וילנס, בסוף הספר) בשם הגאון ר' פנחס עפשטיין זצ"ל (רל"ג) הערה המרתית ירושלים) שכתב ע"ז "שפשוט שא"א לומר שאם נתהפך המראה ע"י תחבולות מלאכותיות שיהיה נשתנה דינו על ידי זה, ודבר זה אינו עולה על הדעת".⁴²

ולכן ענין זה צריך בדיקה, ואמרתו אעבור פרשתא דא, וזה החלי:

האם המראות הטהורים מגיעים מגידי המקור

ה) ומריש אמינא דרמי עלן לברורי האם המראות הטהורים ג"כ מקורם מאותו מקום שמגיעים המראות הטמאים, או לא, ויש בזה נפק"מ גדולה לנידון דלעיל, וכמו שיבואר בע"ה.

שהוכיח מדין דם שחור ודו"ק. וכן מבואר בשו"ת עולת יצחק (ח"א סי' קז אות א) ועוד אחרונים, והו"ד להלן (הערה 59) ע"ש ודו"ק.

[42] ובספר טהרת הבית (ח"א עמ' שה) בענין מראה שנשתנה מטהור לטמא, כתב לבסוף בזה"ל "אולם נראה שלכל הדעות אם היה המראה שעל העד לכן או ירוק כמראה הזהב, ועל ידי מבחן ששפכו עליו סם מסוים נהפך לאדום, בודאי שהאשה טהורה, לא מיבעיא לחכם צבי וסיעתו שכל שבשעה שיצא ממנה היה מראה טהור אף אם נשתנה לאדום טהורה היא, אלא אף החולקים לא אסרו אלא כשנשתנה מאיליו ולא חלו בו ידיים, אבל בכה"ג שעל ידי תערובת סם הפך הדם את עינו ונשתנה למראה דם, גם הם יודו שהאשה טהורה". והביא שם שכי"כ הגאון ר' צבי פסח פראנק זצ"ל בשו"ת הר צבי (הני"ל), ועוד הביא את דברי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (הני"ל), ובספר הלכה ברורה (הני"ל) כתב בשם הגאון ר' פנחס עפשטיין זצ"ל שלא יועיל לשנות מראה הדם בתחבולה מלאכותית עכ"ד. ובאמת שלגבי הנידון של הטהרת הבית דמיירי שעי' ששפכו סם מסוים "נהפך לאדום", בזה הדין פשוט להיתרא וכמו שביאר טעמא במילתא. משא"כ בנידון ההר צבי, התם מיירי שעי' המבחן של הסם אינלאי מילתא למפרע שמראה זה הוא דם גמור של נידות, ולכן סבר שם הרב השואל שיש מקום להחמיר בזה. וכן בנידון הגרש"ז זצ"ל מיירי בדם נדה גמור רק שנשתנה צבעו, ולכן ס"ל להגר"פ עפשטיין זצ"ל להחמיר בזה, וכמו שביארנו, משא"כ בנידון טהרת הבית שהמראה עצמו הוא טהור, ורק שינו את צבעו ע"י הסם, בזה הוי מילתא דפשיטא ואינו ענין לנידון הני אחרונים. וזה החילוק פשוט וברור. ואם נתכוין הטהרת הבית לבעין הנידון של ההר צבי, דאיגלאי מילתא ע"י הסם שזהו דם נידות ולכן נהפך לאדום, אי"כ לכאורה אינו ענין לפלוגתת התכם צבי ושאר אחרונים, וכמו שהערנו בזה לעיל. אך לפמשי"כ לעיל (הערה מסי' 40) אתי שפיר ודו"ק. [ועי' עוד בזה בסי' מנחת פרי (סי' קפח סי"א) ובשו"ת דברות אליהו (אברז"ל, ח"ג תו"ד סי' יז אות יח והלאה) משי"כ בזה, ויש להעיר בדבריהם, ואכמ"ל].

וזה לשון החינוך (מצוה רז) "מה שאמרו חז"ל (נדה יט.) גם כן שחמשה מראות דמים הן שטימאה התורה, ושאר מראות הדמים טהורים, הענין הוא לפי שחכמים ידעו בחוכמתם שכל דם שאינו מאותן חמשה מראות אינו בא ממקום טמא, כי מקום ידוע באשה שהדם הבא ממנו בלבד טמא, הוא הנקרא מקור, ובלשון חכמים קרוי חדר" עכ"ל. ודבריו ברור מללו שהמראות הטהורים אינו נזירת הכתוב בעלמא דבעינן צבע אדום, אלא הצבע האדום הוא רק סימנא בעלמא שזהו הדם שהתכוונה התורה לטמאותו משום שהוא מגיע מהמקום המטמא, משא"כ המראות הטהורים אע"פ שהם דם גמור מ"מ אינם מגיעים מאותו מקום שאליו התכוונה התורה.

וא"כ ברור ופשוט הוא דלפי זה לא יעזור לשנות את צבע דם הנדה, כיון שעכ"פ הדם מגיע מאותו מקום טמא שאליו התכוונה התורה, ולא הצבע הוא הגורם אלא מקור הדם שנמנו הוא בא. וה"ה לכאורה לנידון של ההר צבי הנ"ל, אם ע"י בחינת הסם יתברר לנו שדם זה מגיע ממקור דם הנדה הרגיל, א"כ לא יועיל לטהרו כמה שבשעת יציאה היה מראהו טהור.

ו) אלא שדברי החינוך הללו מוקשים מאוד, וכבר התקשו בו הרבה אחרונים, אך כיון שענין זה הוא סבוך מאוד, וגם נפק"מ גדולה מאוד וכו"ל, וגם שאינו מבואר כל הצורך ובצורה מסודרת בדברי האחרונים, לכן אמרתי לסדר הדברים, ולכאור לשונות הראשונים והידועים, כדי להראות שאכן דברי החינוך הנ"ל לא דברי יחיד הם, אלא יש להם שורש וענף בדברי הש"ס ועוד ראשונים, ובכללם אדוננו הרמב"ם ז"ל.

הנה ממשמעות הש"ס (נדה יט.) מבואר שגם המראות הטהורים באים מן המקור שהוא הרחם, שהרי בגמ' שם ילפינן שרק ד' מיני דמים מטמאים מן התורה מהריבוי של 'דמיה' 'דמיה', והיינו שאע"פ שיש במקור דמים הרבה, מ"מ מדכתיב פעמיים "מקור דמיה" לזרנו שלא טימאה התורה אלא ד' מיני אדום בלבד מכלל הדמים המצויים במקור. וא"כ משמע שיש דמים נוספים הבאים מן המקור שהם טהורים. ועוד דלא מסתבר דאיצטרך קרא למעוטי סוג דמים שאינם מגיעים כלל מן המקור, דמהיכי תיתי לטמאותם.⁴³

[43] ועיין כעין זה בשו"ת חת"ס (יו"ד סי' קנד ד"ה אמנם) שכתב לבאר דברי לוי בגמ' (נדה לה:) לענין דם טהור דס"ל דבי מעינות הן, וז"ל "ועל כרחק אותו מעיין יוצא מהמקור, דאליה פשיטא שהוא טהור אפילו יהיה דם נדה, כיון שיוצא בלי הרגשה, ועיקר הרגשה הוא פתיחת פי המקור, ועל כרחק מיירי קרא בשהרגשה פתיחת פי המקור ואפי"ה טהור הואיל והמעין טהור" עכ"ל ע"ש, דון מינה ואוקי באתרין.

וכן מפורש יותר בדברי הרמב"ם (פ"ה מאיס"ב ה"ו) וז"ל "לא כל משקה הבא מן החדר מטמא אלא הדם בלבד שנאמר דם יהיה זוכה, לפיכך אם שנת מן החדר לובן או משקה ירוק אע"פ שסמיכתו כדם הואיל ואין מראיו מראה דם הרי זה טהור"⁴⁴. ושם (ה"ז) כתב "וחמשה דמים טמאים באשה והשאר טהורין וכו'". ושם בהמשך פירש הרמב"ם את גווי המשת המראות הטמאים מן התורה יעו"ש.

ודע, דבענין זה איכא לתמוה טובא על מה שכתב תגרש"ק בספרו שו"ת האלף לך שלמה (חיו"ד סי' ריח) שהבין בפשיטות מדנפשיה שאין כלל דם טהור במקור, וז"ל "רוב דמים הם מן המקור ובמקור ליכא דם טהור כדמוכת בש"ס דדמים טהורים אינו רק מן העליה אבל במקור ליכא דם טהור, שתמיד אמרינן בש"ס שרוב דמים הם מן המקור משמע אבל במקור ליכא דם טהור שאם הוא במקור דם טהור אף שהם מיעוט היו מצטרפין הך מיעוטא לדם העליה ולא הוא נחשב רוב דמים מן המקור רק כמחצה על מחצה או אף פחות ממחצה על מחצה, לכן ודאי דבמקור ליכא דם טהור, וא"כ הרי רוב שהוא מן המקור וכו"ו ע"ש. ודבריו קשים להולמם ונסתרים מכל דברי הראשונים והאחרונים שהבאנו בסמוך.

[44] הרמב"ם קורא לדמים הטהורים בשם 'משקה', וכבר העיר בזה הצפנת פענח (שם), דבגמ' משמע שכולם נקראים דם. אבל נראה שכוונת הרמב"ם דאע"ג שודאי גם הם מציאות של דם, ואף נקראים 'דם' לשאר ענינים שבתורה, כמו למשל לגבי מצות כיסוי הדם, איסור רציחה, איסור אכילת דם, ועוד, מ"מ לענין איסור נדה לא הוי בכלל הפסוק "דם" יהיה זובה בבשרה. ודו"ק. וכ"כ כיו"ב הצמח צדק (נו"ד סי' קכה) לבאר משי"כ רש"י (נדה יט. ד"ה דמיה) שלמטה מגוון החמשה מראות שבמשנה "לאו דם הוא", וביאר הרב שם וז"ל "ואף דמשמע שם בגמרא דמ"מ נקרא דם טהור כמו שאמרו שם בין דם לדם וכו', ושם (ע"ב) דם ירוק וכו', מ"מ כוונת רש"י דאינו דם נדה שטימאתו התורה, וא"כ ליכא דם יהיה זובה בבשרה" ע"ש. וע"ע להלן (סוף הערה 57). וז"ל הרמב"ן (בהלכותיו פי"א הי"ד) "ואין כל המשקין היוצאים מן החדר מטמאים אלא הדם בלבד" ע"ש. ונראה שהרמב"ם והרמב"ן למדו כן מלשון הספרא המובא בב"י (סי' קפג) דגרסינן "יכול על כל מראה זוב שראתה תהא טמאה, תלמוד לומר דם" ע"ש ודו"ק. וע"ע להלן (הערות 78, 62, וש"נ).

ויעוין להגאון ר' שלמה קלוגר זצ"ל בספרו מי נדה (יט. בד"ה ועוד) דפשיטא ליה שמהפסוק "בין דם לדם" לא ילפינן לטהר מראה טהור גרידא, אלא ילפינן מזה שיש אופנים מסוימים לטהר גם דם שהוא אדום ממש כמראות הדמים הטמאים מן התורה, כמו שיעו"ש בזה. ומה שהכריחו לזה מבואר שם הטעם משום "דמראה טהור לא הוי נקרא סתם 'דם', כיון דסתם 'דם' הוי אדום כמו דילפינן מיוירא מואב את המים אדומים כדם", וא"כ מדקאמר 'בין דם לדם' משמע דדם אדום נמי טהור, ולכן מוכח דיש דם אדום וטהור" ע"ש. וע"ע כעין זה להגאון סדרי טהרה בפירושו חידוד הלכות עמ"ס נדה (יט.), וכן ראה למש"כ הגרש"י אויערבאך זצ"ל במנחת שלמה (ח"ב ר"ס עג) ע"ש. והיינו משום דס"ל דלענין 'דם' נדה לא חשיב 'דם' רק מה שצבעו אדום. וראה עוד בכיו"ב להלן (הערה 101). ומ"מ יש להעיר בזה דודאי גם הדם הטהור נקרא דם וכנ"ל, אלא שאינו בכלל הפסוק של 'דם' יהיה זובה" דמירי התם דוקא בדם המטמא, וא"כ לגבי הפסוק 'בין דם לדם' דאית לחלק בין דם טמא לדם טהור, אמאי ליכא לפרושי דמירי בדם טהור ממש. ועיין.

וכיון שמפורש להדיא שגם שאר מראות הטהורים באים מן החדר שהוא החדר (מקור), ואפ"ה התורה מיהרתם, א"כ לפי זה שפיר היה אפשר למעון את הצד הנ"ל שגזירת הכתוב הוא שדוקא מראה אדום טמא, שהרי אע"פ שגם המראות הטהורים מגיעים מן המקור כמו המראות הטמאים, אפ"ה נשתנו אלו מאלו לענין דינא, שאלו טהורים ואלו טמאים, וא"כ חזו"ן לכאורה דהוי גזירת הכתוב. אך כמו שנבאר ונזכיר בע"ה להלן, יתבאר לן שגם הרמב"ם מודה למה שביארנו לעיל בדברי החינוך, שאין הצבע האדום אלא סימן בעלמא ולא סיבה עצמית לממא.

ז) וראה להרב מנחת חינוך (מצוה רז שם) שהקשה על דברי החינוך וז"ל "דברי הרב המחבר צ"ע, דמבואר בנדה (יט.) וברמב"ם כאן (פ"ה מאיס"ב ה"ו) דדמים טהורים ג"כ באים מן המקור רק דרחמנא מיהרתו, אבל אותם שאינם באים מן המקור הם טהורים אף דדם ממש הוא". וראה עוד בשו"ת ברכת משה (ירושל"מסקי, סו"ס כג) שחמה בזה על דברי החינוך הנ"ל.

ויעוין ג"כ בתוס' (נדה יז: ד"ה דם העליה) שכתבו והוכיחו דהא רתנן (שם במשנה) שדם העליה טהור, הוא אפי' אם הדם ממראה דמים טמאים, כיון שאינו כלל מן המקור ע"ש, וא"כ על כרחך מוכח דהא רתנן במשנה ובגמ' (יט.) שחמשה מראות טמאים והשאר טהורים, הכוונה שהשאר טהורים אפי' שבאים מן המקור.

וראה עוד בתרוה"ד (סי' רמו) שכתב לענין אשה שהרגישה שנפתח מקורה להוציא דם וכדקה ומצאה מראות טהורים, שיש לחלול את הרגשת פתיחת המקור במראות הטהורים "הואיל ומצאת לחלוחית דלובן על העד אמרינן דהדיא טיפת לובן היא דארגשה, דלובן וירוק נמי מן המקור קאתו כדמוכת בכמה דוכתין בפ' כל היר, וב"כ הרמב"ם וז"ל לא כל משקה הבא מן החדר מטמא וכו'" עכ"ל,⁴⁵ וה"ז

[45] וכתב ע"ש הסד"ט (סי' קצ סק"ד) וז"ל "מש"כ דלכן וירוק מן המקור קאתי, כן נראה מסוגיא דמכילתין (יט.) דעקביא מטמא הירוק מכלל דמן המקור קאתיא, ואפילו חכמים דמטהרים לא מטהרים אלא מגזירת הכתוב דדמיה, מכלל דמודים דמן המקור קאתיא. מיהו מהתם לא מוכח אלא דירוק כאתרוג מן המקור אתיא, דבהא פליגי עקביא ורבנן וכמ"ש התוס' שם, אבל בירוק ככרתי או בלבן ממש לא שמעינן דמן המקור אתיא, אלא מתורתו של בעל תרוה"ד נשמע כן דשאר מראות טהורים נמי מן המקור אתיא, ומש"ה תלינן הרגשות פתיחת המקור במראות האלו" עכ"ל. ומ"מ גם מהרמב"ם (פי"ה מאיס"ב ה"ו, שצ"ן לו התרוה"ד) יש ללמוד כן, שהרי איהו מיירי אף במראה לבן. אך לכאורה אף מהסוגיא (יט.) מוכח כן, דמה שחשב הסד"ט שכוונת התרוה"ד להוכיח כן מפלוגתת עקביא וחכמים, ולכן כתב דיש לחלק כנ"ל, הנה מדקדוק לשונו של התרוה"ד שכתב "דלובן וירוק נמי מן המקור קאתו כדמוכת בכמה דוכתין בפי' כל היד", משמע דאף לגבי מראה לבן מוכח

12

מבואר להדיא כנ"ל שאף המראות המהורים קאתו מן המקור. ודין זה נפסק בשו"ע (סי' קפח ס"א), וכ"כ שם הרמ"א שכן עיקר, וכ"כ עוד הרמ"א בתשו' (סי' צז), וכן רדקך הסד"מ (ר"ם קצ סק"ד) מלשון השו"ע שם, וכן הסכמת הפוסקים⁴⁶. וראה בשו"ת צמח צדק (מלוכאוויטש, חו"ד סי' קא אות ג) שהקשה מזה על החינוך. וכ"ה עוד בתשובתו (שם סי' קלז אות ה) ע"ש שנשאר בצע"ג.

כן מהגמ', ולכאורה נראה דהיינו ממה שהגמי הוצרכה למעוטי שאר מראות מהפסוק של 'דמיה דמיה' וכנ"ל. אולם הסד"ט ס"ל דאין משם ראייה למראה לבן וכד', דאפשר שהפסוק בא למעט דוקא את דרגות הדיקה של האדום, שהם ודאי באים מן המקור, אבל לענין מראה לבן לא שמעינן מהתם. ואכן יעוין להגאון הרונגאצובר בספרו צפנת פענח על הרמב"ם (שם) שמחלק בזה. ועיי' בדברינו להלן (הערה מס' 51) ודו"ק.

[46] ויעוין בשו"ת חתם סופר (סי' קסח) שהעיר על דין זה שהרי לעולם תוציא האשה את עד הבדיקה מלוכלך בליחות מלחלוחי הגוף (הנקרא 'שלייס'), ונפל פיתא בבירא. אולם הגאון ר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל בספרו שו"ת תפארת צבי (ח"ב סי' א אות ח) הביא דברי החת"ס הללו, וכתב דמשמע מדבריו שמחמיר אף אם הליחות הני"ל עבים וסמיכים קצת שגם בכה"ג ס"ל שאין לתלותו שבאו מן המקור, ורק במראה דם ממש תלינן. אך איהו פליג עי"ז וז"ל "ולדעתי פשוט דליתא, וכל עיקר השליים מי הגיד לו שהוא מלחלוח הגוף מבית החיצון ולא ממראות טהורות שבמקור, והתרוח"ד תופס כן בפשיטות, וכ"ה בתשובת הרמ"א (סי' צז) והובא בט"ז (סו"ס קצ), ולא תלה בבית החיצון רק מראה כצבע בעלמא וכנ"ל עכ"ל. מבואר מדבריו דס"ל שאפילו בליחות הרגילות שיש לאשה, אם חזינן שיש בו סמיכות ועב יש לתלותו ג"כ שיצא מן המקור וטהורה אפילו שהרגישה.

ומדברי שו"ת שבע יעקב (סי' מא, בתשובת מוהר"י ליב זצ"ל, אבד"ק מעץ) מבואר שלגבי הליחות הטהורות הרגילים באשה יש ספק אם באים מהמקור או מהפרוזדור ע"ש, וראה עוד בשו"ת צמח צדק (יו"ד סי' קלז אות י) דמסיק נמי דדוקא לגבי דם לבן וירוק אמרינן שחזקתו מן המקור, אבל לגבי ליחה לבנה לא אמרינן הכי והוי ספק כמ"ש הגאון ממענץ הני"ל, ודלא כמו שהקשה עליו הבית מאיר (בתשו' שבסוף ח"ב צלעות הבית סי' יג), והובא נמי בצמח צדק שם (אות ח) עש"ב.

ובספר חידושים וביאורים (להגר"ח גריינימן שליט"א) הביא (במפתחות סימן ד) בשם החזו"א שאמר דהכל תלוי לפי הליחה הנמצאת אם יש בה סמיכות, שעיי' מראה הליחה הנמצאת אפשר להבחין אם יש לתלות בה את ההרגשה או לא ע"ש. וראה ג"כ בשיעורי שבט הלוי (סי' קפח ס"א סק"ב) שכתב "ויש שני מיני ליחות טהורות היוצאות מאותו מקום, יש שנעשה בפרוזדור מזיעת האשה, ויש מהמקור ואין לו מראה דם, והליחה שמהפרוזדור אינו עב, ומתמקור יש לו סמיכות דם ועב, וסתם ליחה המצויה ששואלים עליה הרבה אינו ממקור הדם ואינו דם כללי". וכ"כ בס' בדי השלחן (סי' קפח ס"ק כא) דהא דמקילים לתלות את המראה הטהור בהרגשה, צריך להזהר שיהיה המראה עב קצת כדרך המראות הבאים מן המקור, ועיי' בציונים (סי' קמט). ובענין הליחות שבאשה ראה עוד להלן (הערות מס' 206, 207).

וכן משמעות לשון הטור (סי' קפג) שכתב "לא כל דם הבא מן המקור טמא, אלא דוקא ה' מיני דמים וכו'". הרי ג"כ מבואר להדיא שגם שאר מראות המהורים באים מן המקור. וכ"ה להדיא בלשון הארתות חיים (הלכות נדה ס"א עמ' 122) ובכלבו (סי' פה) שכתבו ח"ל "והיה מנהג הנשים להראות כתמיהן לחכמים לראות אם הוא דם טמא או טהור, כי יש כתמים שאין טמאים ואע"פ שיצאו מן המקור, שאין כל המשקה היוצא מן המקור טמא אלא הדם בלבד". וכן משמעות ופשמות הרבה ראשונים ואחרונים. פוק חזי.

(ח) אלא שכתום' ר"ד (נדה כב.) מבואר להדיא כדברי החינוך הנ"ל שהמראות המהורים אינם באים מן המקור, ומקשה שם על הא דאמרינן התם מקור מקומו טמא ח"ל "קשיא לי א"כ דמים מהורים אמאי לא מקבלי טומאה מן המקור, ונהי דאשה טהורה הם היו טמאים. ונ"ל שהדמים מהורים אינם באים מן המקור, אבל החתיכה מפלת מן המקור" עכ"ל. הרי לכאורה מפורש דס"ל שהדמים המהורים אינם עוברים כלל דרך המקור, שאם היו עוברים היו מקבלים טומאה מן המקור. וכיון ששני ראשונים אלו (החינוך והתום' ר"ד) מתנבאים בסגנון אחד, רמי עלן טפי להבין פשר דבריהם, ולא למישוניהו לטועים כדבר פשוט.

בדין 'מקור מקומו טמא' האם זה חל על כל דם שבא מן המקור

(ט) ובכדי להבין סוגיא זו על כוריה, נקדים כמה סוגיות בדין 'מקור מקומו טמא או טהור' העוסקות בדין טומאת הדם עצמו (לגבי טהרות, ולא לגבי טהרת האשה לנעלה). דבגמ' (נדה טז.) נחלקו רבי ורשב"ג באשה שרואה דרך המקור דם שיצא ממכה שבמקור, דרשב"ג ס"ל דאע"ג שהאשה טהורה לבעלה (שהרי זה דם מכה ולא דם נדה), מ"מ הדם עצמו טמא משום "דקאתי דרך מקור ומקור מקומו טמא", ופרש"י כל דם הבא דרך שם ואפילו אינו דם נדה הוי אב הטומאה לממא אדם טומאת ערב, ואם ננעה במהרות טמאים ע"כ. ורבי פליג על רשב"ג וס"ל שגם הדם טהור, משום שמקור מקומו טהור. וכן איתא עוד בגמ' (סו.) "נאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור שממנה דם יוצא דברי רבי, רשב"ג אומר דם מכה הבא מן המקור טמא. ורבתינו העידו על דם המכה הבא מן המקור שהוא טהור. מאי בינייהו, אמר עולא מקור מקומו טמא איכא בינייהו". ופסק הרמב"ם (פ"ה מאיסור"ב ה"ד) כרבי שמקור מקומו טהור, ח"ל "אשה שראתה דם מחמת מכה שיש לה במקור אע"פ שראתה בשעת וסתה היא טהורה והדם טהור".

בעלי הנפש

ציוני הלכה

בנפל לא תלין. סי קלד סע
ה"ט. סי קלד סע ג.
ה"כ. רמ"א סי קלד סע ה.

מסורת הראב"ד

(יע) עי לעיל סוף הלי יא
במהדו"ב והדו ביה רבנו שם
מדבריו הכא.

שליא בלא דם, מפני שאי אפשר לשליא בלא פתיחת הקבר. וכי תלינן שליא בולד הני מילי בבן קיימא ^{עדה סט} אבל בנפל לא תלינן ליה" אלא חוששין לולד אחר וטמאה ארבעה עשר יום. וכולד של קיימא נמי לא תלינן אלא בזמן שהיא באה אחר הולד, אבל אם יצאה שליא קודם הולד לא תלינן ^{עדה סט}. הלכך טמאה משעת יציאת השליא ואינה טהורה אלא לארבעה עשר לולד.⁸

→ כתב הרב ר' יצחק בהלכותיו ^(שטעף טז) שאין לנו דם טוהר בזמן הזה"ל. מאי טעמא, כיון דאיכא יולדת בווב שאין דמה טהור עד שתשב שבעה נקיים ואע"פ שנכנסה בימי טוהר. הלכך כל דם דחזיא בימי טוהר נמי טמא עד שתשב שבעה נקיים.⁹ ונראין דברי הרב ז"ל¹⁰ (*ד) כיון דכולהו נשי האידנא טועות

שינויי מהדורות

8. הלכה יט נמלאת במהדורות הקודמות בלנד. נדון זה חזר רבנו וכתב ארבע מהדורות שונות:
א) נתחילה (ד') כתב: וכל הנך דאמרינן בגמרא ע"ה
ב) נברא בעין אחת ובירך אחת באמצע אמו טהורה, ושוטו אטום אמו טהורה, וגוף אטום ופניו טוחות ^{עדה סט}
ג) וגולגלתו אטומה וכמין אפיקותא דריקולא ושיש לו שני גבין ושני שרראות, ככולן אמו טמאה לידה י"ד יום לפי שאין אנו בקיאים בצורות הללו ובעיא נמי ז' נקיים לפי שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם. עד כאן הלכה זו נד'
ד) אח"כ (נכ"ל וגליון כ"י) הדל ביה רבנו והוסיף להנ"ל: מיהו בגוף אטום אדם יכול לעמוד עליו"ט, שאם אין לו שוקים עד הארכובה העליונה שכנגדה בגמל ניכר, והוא ניכר שלם מתחלתו, אין אמו טמאה לידה, אבל טמאה טומאת נדה כראמרינן. ובגוף אטום קי"ל בר' זכאי דאמר ע"ה ^{כט} עד לרכובה. דקימא לן טרפה אינה חיה ושליו ^{נ"ח}.

9. נמהדורות הקודמות נוסף אלו דברי הרב. אבל בעל הלכות רוב אחא משבחה ^{פי תור"ע שאלתא פ"ב} כתבו דאיכא דם טוהר כדינא דגמרא. אבל נראין וכו'.
10. נמהדורות הקודמות נוסף ולא מטעמיה ^{ל"ט}.

השגות הר"ה

(*ד) ואני אומר להלכה ולא למעשה שכשהחמירו נזות ישראל על עולמן, כדם נדה הוא שהחמירו לעשותו כדם זיבה אבל כדם לידה לא החמירו ואדינא לאורייתא קיימן. ולא

לפנין האי מהאי כדאמרי' בגמ' ^{י"ב} דם נדה לחוד דם לידה לחוד. ואם היא יולדת בווב כולדי שהיא לריכה לישב ז' נקיים מדם, אבל כדאיה א' ונקושי סמוך ללידה ולד א"נ

לנפש תדרשנו

בימי טוהר מותרת בלא טבילה" (דבריו מובאים ומבוארים בנ"י סי' קצד ע"ד).
ל*ט. ולא מטעמיה. לבתר ימי טוהר. לפי הנוסחא שכפנים (מהר"ב) שחתם "לא ידעא בין ימי טוהר לימי טומאה" משמע דהגזירה גם משום דבעינן ז' נקיים ביולדת בווב ואתי לאחלופי ולטהר בשבעת הימים כמו בימי טוהר והיינו כמ"ש הר"ף כיון דאיכא יולדת בווב וכו'. ולא גרסינן 'ולאו מטעמיה' (במהדורה זו). אבל לפי המהדורות הקודמות דהחשש אינו אלא משום דלמא אתא לטהר לאחר ימי טוהר כשתראה דם, א"כ טעם אחר הוא זה ולא כטעם הר"ף ושפיר כתב רבנו במהדורות אלו לעיל 'ולאו מטעמיה'. ופשוט. (הערת הר"ד אמ. הירשבוין)

לז. אבל בנפל לא תלין ליה. וכן פסקו הרמב"ם והרשב"א ותו"ב כח ב' ודלא כפרש"י (כו' ד"ה אלא בדבר של קיימא). ומשמע דלרבנו ולרשב"א אף גירסא אחרת כגמ' שנוסחתם בן קיימא במקום דבר של קיימא. וע' תוס' דרא"ש שבאר את ההכרח לשיטת רש"י מהמשך הסוגיא, וע' בחידושי הרשב"א דמיישב. וכתב שם הרשב"א כפי' רבנו בשם השאלתות ואף הוכיח כן מהירושלמי.
לח. כתב הרב ר' יצחק בהלכותיו שאין לנו דם טוהר בזה"ז. מיהו המה"ם מרטנברג פליג על רבנו בכונת הר"ף, וז"ל: יש טועין בדברי האלפסי ואומרים שכתב שימי טוהר אינן נוהגים עתה אחר חומרא דר' זירא. וליתא, אלא כך רוצה לומר, דיולדת בווב צריכה שבעה נקיים... אבל אם כבר טבלה ורואה

משויינן להו דלא ידעי בין ימי נדה לימי זיבה¹¹ (נהר סו"א), הכי נמי¹² איכא למיחש לילודת דילמא לא ידעא בין ימי טוהר¹² לימי טומאה משום דמשכי להו יומי מקמי דתטבול ואתי למיגע באיסורא דאוריתא. ואל תתמה, שהרי בימי החכמים הראשונים¹³ גזרו על דם בתולים¹⁴ ואמרו שאפילו תינקות שלא הגיעה זמנה לראות ונשאת בועל בעילת מצוה ופורש¹⁵. וכל זה כרי שלא ישתבשו בשאר דמים טמאים, וכ"ש בדורות הללו¹⁶ שיש לנו לפרוש מכל הרמים כרי שלא נבוא לידי איסור¹⁷.

כא הלכך כל מראה אדמימות שברם טמא וצריכה שבעה נקיים, בין ביולדת בין בשאינה יולדת, חוץ ממראה ירוק ומראה לבן. ודם השחור נמי טמא¹⁸.

ציוני הלכה
הכ"א. ס"י קפח ט"ו א.

מסורת הראב"ד

(כ) על השגת הר"ה ס"ק ה' לקמן דפליג והערה ג שם.
(כא) על לקמן ס"י ג הל' ה שיטה אחרת בטעם דם בתולים ונ"מ לדינא.
(כב) ובגדר גזרת דם בתולים ודם טוהר על שער הכתמים ס"י ג הל' כג והערות שם.

שינויי מהדורות

11. הכש"ל (מוה"ב, כע עמ' ד) הביא נכס רבנו נמוק הג"ל נמקלת חוספת (ונראה שזו נוסחת המהדורה קמא) ובין רואה יום אחד לרואה שלשה, כ"ש¹⁹ שיש לחוש וכו'.
12. גמפרוט הקודמות כמונ נלשון אחר לבתר ימי טוהר²⁰. (וכעין זה מובא במוה"ב. מיהו בהג"מ קושטנטינא פ"ז וכו'.
13. גמפרוט הקודמות נוסף שהיו בקיאין בכל דבר.
14. גמפרוט הקודמות נוסף מדר' חנינא דאמר (נהר ס"א) האי שחור אדום הוא אלא שלקה. הלכך כל מראה וכו'.

השגות הר"ה

כיוון תוך ז' ללידה דיה בטומאת ז' לזכר וי"ד לנקבה. דהא שבעה לה טומאה מלידה (בגמ' ופ"ק דמא' מוסף לה טומאה. ותמה על עלמך היאך חטמא אותם נראה א' ונקושי סמוך ללידה להצריכה ז' נקיים אם זכה היא, הא קי"ל דקושי סמוך ללידה צימי זיבה רחמנא עהריה. וכי חטמא דלמא קושי צימי נדה היא (נדה). נקיים למה לה. וכי

תימא משום דכולהו נשי האידנא ספק זנות שוינהו. הכי זה אומרת מטמאין לא טמאוי ואהה טמאתי. וכדס עהור נמי אין שרש החומרא ממנהג בנות ישראל אלא מתקנת רב יהודאי ודורו ואסמכוה אמנהגא. והרב אלפסי מסתם לה סתומי²¹.

לנפיש תדרשנו

- לט. הכי נמי, ובנוסחת הרשב"א כל שבן. כתב על זה הרשב"א (תוה"ב, כס ד) ולי נראה שאם לדין יש תשובה לדברים אלו. שהרי בימי חכמי הגמ' כבר החמירו בנות ישראל לישב על דם טיפה כחרדל ואמ"ה יושבת על דם טוהר. ואם הם לא החמירו על עצמן בזה, אנוחנו למה נאסור. אלא שיש לחוש ולהחמיר כדבריהם וכן המנהג ברוב המקומות. ונ"ל קצת טעם דאין עכשו הבקיות כדורות הראשונים ופעמים יוציא הולד ראשו חוץ לפרוזדור ולא אדעתייהו וכו', עיי"ש. והנה רבנו במהדורות שלפננו השמיט הכא את הלשון "כל שבן", וכתב בהמשך דבריו "וכ"ש בדורות הללו", וכו'. כלומר לפי דגת הדור בימי חז"ל החמירו מה שהחמירו, כ"ש בדורות שלנו שיש להחמיר טפי.
 - מ. בדורות הללו. ק"ו דרכנו צ"ב, האם יכולים בזה"ו לגזור גזרות ברומה לחז"ל. עוד צ"ע על מה שכתב שגורו על דם בתולים. הרי בשער הכתמים ס" ג הל' כג מבואר דם בתולים בזה"ו טוהר מעיקר הדין. ונראה דגדר גזרה זו הוא על דרך שכתב החו"א (או"ח סי' ס"ק כו סוף ד"ה מדברי, עיי"ש שמוכיח כן מגמ') "דבדבר דבקל לבוא לידי מכשול יש לאסור וא"צ מושב ב"ד לאוסרו אלא על כל דין החובה לאסור". וכן משמע בירושלמי והמובא
- בר"ף) "כל ההיא הלכתא (טהרת דם מתמת בתולים)...להלכה ולא למעשה. ר' ינאי ערק אפי' מתנוקות שלא הגיע זמנה". משמע דלא תיקנו איסור מהדין, ולשון הבבלי, "הלכה בועל בעילת מצוה ופורש", צ"ע. וא"ש ק"ו דרבנו.
- מא. שלא נבוא לידי איסור. משמע דעת רבנו שאין כזה דינא דגמ'. ודעת הרמב"ן (בהלכותיו, סוף פ"ו) דחומרא דר' יודא קאי גם על דם טוהר. ובגדר חומרא דר' יודא ע' לקמן ריש שער הכתמים ס" ג הל' כג (ובהערות) נ"מ בגדר האיסור.
- מב. והרב אלפסי מסתם לה סתומי. אינו מוכן כ"כ, דלכא' רברי הרי"ף ברורים. ואולי כוונת הר"ה כמ"ש המדרכי שהובא בגליון הרי"ף עיי"ש. (הערות הר"ד א.מ. הירשבוין)
- מג. הלכך. משמע שהטעם שמחמירים בכל מראה אדמומית הוא כדלעיל "שלא יבא לידי איסור" אבל אינו אסור מעיקר דינא דגמ'. וכן משמע דעת הרא"ש סוף פ"ב שאינו אלא משום שאין בקיאים. מיהו הרמב"ן (פ"ג דין ג') כתב "גזרו עליהן", ומשמע (פ"ב דין ט"ו) שהוא מתקנת רבי בשדות, וכן משמע בר"ף (ג. ד.). אמנם לדעת רבנו (שער הספירה והבריקה ס"א א הל' ג) תקנת רבי כשדות משום דמחלפי ימי זיבה בימי נדה, ולא משום שאין בקיאים במאות.

יח

בעלי הנפש

סימן א

ציוני הלכה

הב"ב ע"י ס"י קגז טפ"ד ד' ומ"א
ס.

וכל מראה שחרות נמי טמא לפי שאין אנו בקיאים בין החרת לדיחה ממנו. הנה השלמנו דין הנדה והיולדת ופרישתן לכל ימי השנה. ל

כג

מסורת הראב"ד

(כג) ס"י ג' ה"א.
(כד) וכן איתא בני אבינו. ע"י
לקמן ס"י ב' ה"ג.

אך יש נדה אחרת שהיא צריכה פרישה גדולה מזו והיא הכלה שלא נבעלה ופירסה נדה שהוא אסור להתיחד עמה כלילה (ה), אלא הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים כדאיתא בכתובות בפ' ראשון י"ג. ומדקאמר בין האנשים ובין הנשים משמע שצריך להיות בבית אנשים ונשים (ה) זולתי החתן והכלה, ומיעוט אנשים שנים ומיעוט נשים שנים. והוא ישן לצד אחד עם האנשים והיא ישנה לצד אחר עם הנשים, נמצא הייחוד הזה חמור יותר מיחוד של אשת איש שהיא מתיחדת עם שני אנשים כשרים, וזו אינה מתיחדת עם בעלה עד שיהו שם אנשים ונשים, והטעם מפני שהיא אשתו והיא כלה והיצר מקטרג עליה¹⁰¹.

כד

וי"א דלענין יחוד אשה אחרת נמי בכי האי גוונא בעינן טפי, וכי אמרינן

השגות הרז"ה

אורחא דמלחא קמני ולא דוקא, עד שראיתי בסוף השער¹⁰² כמנין הני' פרישות שכתב מוסף עליהם הנדה בימי חופתו ולא בעל שהוא אסור בכל אלה ואסור להתיחד עמה כלילה, מוסף עליהן אשת ישראל שקנא לה ונסתרה שהיא אסורה בכל אלה ואסורה להתיחד עמו ביום ובלילה¹⁰³. וקשה בעיני דבר זה כי המלך הזקן מושל רע למשול כיום וכלילה ואינו מבדיל בין האור ובין החשך. והוא אין לו עיניים ולא צינה להבחין בין יום ובין לילה. והיחוד מענדי המלך עובד את רבו בין יום ובין לילה. והמפטפט צילכו עושה נחת רוח. ליוצרו, ובחורמו יגה יומם ולילה.

(ה) עוד כתב הרב בלה שלא נבעלה ופרסה נדה אסור להתיחד עמה כלילה וצריך להיות בבית אנשים ונשים. ובמסקנא כתב מיהו שמירת נשים לא בעינן כלל ממעשה דר' יהושע שהלך הוא ותלמידיו לפדות ריבה אחת והשכיבה כלילה תחת מרגלותיו. ואני אומר אין שעת הדחק ראיה ואין ללמוד ממעשה דר' יהושע אלא ככיוולא בו בחורה ובחסידות, וכשעת הדחק. אבל זו כרוך לנו. דכי קמני הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים. אורחא דמלחא קמני ובכל שימור שמואלא מאיסור יחוד דיי. והיימי סבור דמה שכתב הרב אסור להתיחד עמה כלילה

לנפש תדרשנו

נמצאים כלל באחת מנוסחאות בעלי הנפש שבידנו, ואפשר שהם לקוחים מאחד משאר חבורי רבנו, ואין דעתו שם שזה לדעתו הבא. וצ"ע. ואולי מש"כ שם "כשאר נשים" לאו דוקא וכן קצת משמע בלשון הרא"ש בהמשך דבריו שם, עי"ש. וע"ע השגות רבנו על הרמב"ם פי"א ה"י דמשמע רגם ביום יש איסור יחוד, וע' בזה בסוף שער הספירה והבדיקה, ובהערה כב שם יישבנו דבריו בהשגות הנ"ל. מו. ואינו מבדיל בין האור ובין החשך. ויותר מזה משיג הרא"ש (מו"ק פ"ג ס' לו) על דעת רבנו: "ואיפכא מיסתברא כי למראית העין היצר מתגבר". מיהו מרייק הב"ח כדעת רבנו מלשון חז"ל "הוא ישן בין האנשים" ולא תני סתמא אסור להתיחד עמה, משמע בכלילה דוקא אסור. ומבאר הב"ח סברא דמילתא "דלא שכיחי אינשי דחזו לחו כשמתיתדים יחד משא"כ ביום", ודוקא בחתן מקילים כן משום שיש צד קולא "שיש היתר לאיסורו". ע"כ דעת הב"ח. ויש מבארים דלילה חמירא משום דהוא זמן מועד לתשמיש.

מד. ובמסקנא כתב מיהו שמירת הנשים לא בעינן. משמע מלשון הרז"ה שהבין שרבנו חזר בו וס"ל רגם בחתן וכלה לא בעינן נשים מלבד האנשים ממעשה דר' יהושע. וצ"ע דנראה מדברי רבנו שלא חזר בו, ולענין חתן וכלה ס"ל דבעינן אנשים ונשים (וכפי שהביאו הראשונים דעת רבנו), אבל לענין שאר אינשי כלילה מטיק רבנו להקל ולא בעינן נשים. מה. ואסורה להתיחד עמו ביום ובלילה. מוכח מכאן שלענין נדה בימי חופתו דעת רבנו שאין איסור יחוד ביום כלל, וכן משמע בסוף שער הספירה והבדיקה עי"ש הערה כב, וכן משמע דעת הרמ"א לדינא. מיהו ע' רא"ש (מו"ק פ"ג ס' לו) כדנין חתן שנהיה אבל, שהביא דברי רבנו בזה"ל: כתב הראב"ד ז"ל דתרווייהו דוקא שיהו אנשים ישנים עם החתן ונשים עם הכלה ודוקא כלילה אבל ביום מותר להתיחד עמה כשאר נשים וכו', ע"כ. (והוונא דבריו בכ"י עא) משמע שכיום יש דיני יחוד כשאר נשים. וע"ע בהערה זו לקמן המשך דברי רבנו המובאים נרא"ש שם, ואינם

יום ובודקת ע"י פקחות. שכך עונת ראייה לרוב הנשים כמו שיתבאר.⁷⁹
 יג. וחוקת הבנות עד שלא הגיעו לימי הנעורים⁸⁰ הרי הן בחוקת טהרה ואין הנשים בודקות אותן.
 יד. כל האשה שמרבה לבדוק עצמה תמיד בין בימי הספירה בין בימים שלא ראתה בהן ה"ז משובחת⁸¹, ואעפ"י שיש לה וסת קבוע שאפשר שיבוא לה דם בלא שעת וסתה, ישב' לה ולא בדקה בין באונס בין ברצון ה"ז בחוקת טהורה⁸², חוץ מאחר הוסת הקבוע כמו שיתבאר.⁸³

פרק שלישי

אין הפרש בין אשה גדולה לקטנה בטומאת נדות וויבות, אלא אפילו בא דמה ביום לידתה טמאה⁸⁴, וכל הנשים מתטמאות בנדות בין שפחה בין משוחררת וגיוורת⁸⁵.
 א. האשה מטמאה בין באונס בין ברצון⁸⁶, ואפילו לא יצא הדם לחוץ אלא נעקר מן המקור ועדיין הוא בבית החיצון טמאה⁸⁷, ובית החיצון זהו בין השינים מקום שמגיע אליו האצבע בשעת גמר ביאה ובין השינים עצמו כלפנים⁸⁸.
 ב. בזמן הזה שאין בקיאות בדבר, כל שהאשה מוצאה דם בעד שלה טמאה.
 ג. המראות שהיו חכמים מטמאין בהן חמש הן⁸⁹, האדום כדם הקזה, והשחור כדיו, וכקרן כרכום, וכמימי אדמה ממקום ידוע בא"י, וכמוג יין השרוני, ואין אנו צריכין לכתוב משפטי בדיקות שכבר גזרו עליהן בזמן הזה כל שיש בו מראה אדמומית כלל בין שהיה עמוק הרבה

76 פ"ה ה"ה, דחיישין מן הסתם לעונה בינונית.
 78 ה ב, שריע ט"י קפד. 79 יג א. 80 לט א.
 81 לקמן פ"ה ה"ח. 82 לב א. 83 רפ"ב דובים לגביה זיבה, וברמב"ם מטמאי מו"מ פ"א ה"ד לגבי נדה. 84 לו ב. 85 משנה מ א. 86 מא ב וע"פ רמב"ם מטמאי מו"מ פ"ה ה"ב. 87 משנה יט א וגמ' שם כ א. רמב"ם א"סו"ב פ"ה ה"ז וה"ח. 88 השגות הראב"ד א"סו"ב פ"ה ה"ב, טור ט"י קפת. 89 כא א. 90 כ א. 91 כא א. 92 כ"כ הראב"ד הובא ברא"ש שם ורשב"א בתוה"ב וטור טו"ט קפת. 93 כא, כ"א, ט"א ושם טו א, טור קפת. 94 פ"ז ה"טו.

או דיהה הרבה טמא, וכן כל מראה שחרות⁸⁹. אבל הירוק והלבן אעפ"י שסמיכתו כדם ה"ז טהור⁹⁰.
 ד. ונאמנת אשה לומר כמראה זה ראיתי ואבדתי, ואם היה ירוק או לבן מטהרין לה⁹¹.
 ה. ראתה דם עבה הרבה טמאה, יתר מיכן אפילו השליכה כמין קליפות וכמין יבחושין כל שיש בהן אדמומית או שחרות⁹², אעפ"י שהן קשין כאבן מטמאין אותה⁹³.
 ו. המשלכת התיכה בין אדומה בין לבנה או ירוקה אעפ"י שאין עמה דם טמאה, א"א לפתיחת קבר בלא דם⁹⁴, ופעמים שמטמאה משום יולדת מפני החתיכה כמו שיתבאר⁹⁵.

ז. היה בה מכה תוך אותו מקום והרי הדם שותת, יש מי שהורה⁹⁶ שמתהרין אותה אפילו בזמן הזה, ויראה לי שמטמאין אותה שאם היה דם מכתה משונה מדם ראיתה טמאה דין התלמוד, וא"כ פעמים אהא מביא אותנו להקיף ולבדוק בדמים⁹⁷.

ח. אשה שהשתינה מים ויצא דם עם מי רגלים בין מעומד בין מיושב⁹⁸, ואפילו הרגישה גופה ונודעועה אינה חוששת, שהרגשת מי רגלים היא⁹⁹ זו, ובידוע שאין דם הבא עם מי רגלים אלא דם מכה¹⁰⁰.

ט. הבועל את הבתולה אפילו היתה קטנה שלא הגיעה זמנה לראות בועל בעילת מצוה וגומר ביאתו ופורש¹⁰¹, ויושבת ז' נקיים מאחר שיפסוק הדם כשאר הרואות¹⁰². מכאן אהא למד שאין תולין במכה, שאין לך מכה גדולה מן הקטנה שנבעלה והדם שותת ממנה מחמת הבעילה¹⁰³.

י. אפילו לא ראתה דם בתולים אין אומרים שמא הטה ועדיין בתוליה קיימין, שאין ההטייה מצויה, אלא הואיל ובעל חוששין שמא ראתה

95 טו א ואם יש לה מכה באותו מקום תולה כמכתה ואם היה דם מכתה משונה וכו', והרמב"ם פ"ד מא"סו"ב ה"כ הביאה, וע"פ רא"ש ר"פ ה"נוקת שהביא לרבנו וחלק עליו, וכן בטור קפו וע"פ ש"ך ס"ק יט. 96 דברי רבנו בטור שם, וע"פ רא"ש ומ"מ שם. 97 כ"ר יוסי נט, ב וכ"פ הרמב"ם פ"ה מא"סו"ב ה"ז וע"פ ב"י ריש ט"י קצא. 98 כ"ה לעיל שם נו, ב. 99 ע"י רש"י נט ב ד"ה מנוקה. 100 כ"ר ושמואל סה ב. 101 רמב"ם פ"א מא"סו"ב ה"ח, וע"פ ב"י ס"י קצב סד"ה וצריכה. 102 ע"י לעיל ה"ה. 103 כן העלו הראשונים ע"י טור וב"י שם ודלא כראב"ד כוה.

דם טפה כהרדל ואבדה, לפיכך גומר ביאתו ופורש ממנה ז' נקיים חוץ מיום הבעילה¹⁰⁴. יא. כשהוא גומר בעילת מצוה ופורש ירא' לי שהוא מותר לפרוש מיד כשבעל, שאם אין מתירין לו כן לבו נוקפו ואומר עם הטמאה שמשתי¹⁰⁵, ויש שהורה¹⁰⁶ שצריך להמתין עד שתמות תאותו ויפרוש, כשם שצריך במשמש עם האשה ופרסה נדה כמו שיתבאר.

יב. האשה שתבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים¹⁰⁷, ואפילו בדקה עצמה בשעת התביעה¹⁰⁸, שמא מחמודה לאיש ראתה דם טפה כהרדל ואבדה¹⁰⁹, וצריכה בדיקה תוך ז' וטבילה בליל ח' כשאר הרואות, ואעפ"י שלא בדקה ביום התביעה להפסיק בין טומאה לטהרה מונה מיום שלאחריו, שאין ראית חמוד אלא ראייה קטנה לשעתה לפיכך אינה צריכה לבדיקת הספק¹¹⁰.

פרק רביעי

אין האשה מתטמאת מן התורה עד שתרגיש בשעה שהדם יוצא בבשרה¹¹¹, ומדברי סופרים שכל המוצאה כתם דם על גופה או על בגדיה אעפ"י שלא הרגישה, ואעפ"י שבדקה עצמה ולא מצאה דם הרי זה טמאה¹¹², ובזמן הזה מונה שבעה נקיים חוץ מיום המציאה¹¹³. א. קטנה שלא ראתה דם מימיה בין בתולה

ובה"מ פ"א שם אית ג העתיק לרבנו. 104 שם סה כ אלא מעתה בעל נפש לא יגמור ביאתו א"ל אי"כ לבו נוקפו ופורש, וע"פ מ"מ פ"א ה"ז שהביא לרבנו והובא בטור שם וב"י. 105 דעת הראב"ד הובא בתוה"ב וב"י שם. 106 נדה טו א. 107 הובא בטור רס"י קצב, וע"פ יבמות לו ב. 108 לשון הר"ם פ"א מא"סו"ב ה"ט, וכל דברי רבנו במ"מ שם. 109 שלא הוחזק מעיניה פתוח, מיהו בטור יליף מרבנו ומ"מ בודקת עצמה בכל יום, ע"י ב"י שם, ורא"ש נדה שם. 110 נו ב, וע"פ נה ב. 111 לשון הרמב"ם פ"ס מא"סו"ב היא וה"ב. 112 וכן הסכים הרשב"א, וכן בטור ס"י קצ, והמקור בראב"ד בהשגות א"סו"ב פ"א ה"א, וע"פ מ"מ שם, וע"י לקמן אות זו. 113 י ב רמב"ם שם פ"ט ה"ה, וע"י טור שם שפ"י בשיטת רבנו שאין לה כתם עד שתראה ד' פעמים. 114 גמ' שם וע"פ שם בב"י. 115 [ודעת הרמב"ם בפ"ט ה"ז ועל כשרה אין לו שיעור, הגהת הגדא"ן].

בין בעולה כתמה-טהור, עד שתראה דם שלש פעמים¹¹⁴.

ב. שפעה ד' וה' ימים או שהיתה מדלפת אינה אלא ראייה א' עד שתפסיק¹¹⁵.

ג. אחד הכתם הנמצא על בשרה¹¹⁶ ואחד הנמצא על בגדיה אינו מטמא עד שיהיה כגריס הקילקי ועוד שהוא יותר מט' עדשות שהן שלש על שלש¹¹⁷, נזדמן לה גריס גדול מיכן משערת בו שיעור גריס של כתמים להקל¹¹⁸.

ד. כתם ארוך מצטרף לכגריס, נמצא טפין טפין כבגדי' אין מצטרפות¹¹⁹.

ה. כתם הנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה טהור¹²⁰ ואינה חוששת לו, כיצד ישבה ע"ג אבנים¹²¹ או שבדקה הקרקע¹²² וישבה עלי' ונמצא כתם על הקרקע כשעמדה ה"ז טהורה, כל שאינו מקבל טומאה לא גזרו על הכתם שימצא' בו¹²³.

ו. מצאה ע"ג בגד'ם אפילו שיהיו כלי צבעונין, מכיון שהדם ניכר בהן טמאה¹²⁴.

ז. לא בכל מקום שתמצא הדם בבשרה טמא משום כתם עד שימצא כנגד בית התורפה, כיצד נמצא על עקבה טמאה שמא נגע בבית תורפה בעת ישיבתה, וכן אם נמצא על שוקיה ועל פרסותיה מבפנים, והם המקומות הנדבקות וזו בזה בעת שתעמוד ותדבוק רגל כרגל זקוק בשוק ה"ז טמאה, נמצא על ראש גדול רגלה טמאה שמא נטף על רגלה בעת שהלכה, וכן כל מקום שאפשר שינזח עליו דם נדתה כשתלך ונמצא שם דם טמאה, וכן אם נמצא דם על

116 רמב"ם שם ע"פ משנה נקיים פ"ו. 117 כ"ה בבעה"מ, והובא בשם רבנו בסור שם, והר"ם פ"ט אות ג. 118 נה ב טיפין טיפין מהו [מוכח מכאן דדוקא כנגדים אבל בבשרה מצטרפות, ואף דבהלכה ט' כתב לשון הרמב"ם ואין אומרים וכו' שהרמב"ם לשיטתו דבבשרה אין לו שיעור הוצרך לזה, תפס לשון הרמב"ם כשביל שיש כוה גם חידוש זה שכתבו חבור הלכות אלו תפס לשון הרמב"ם במקום שאין חולק עליו, אבל בודאי מייירי בספין קטנים כדמוכח מהלכה זו, ולכן אתמלא מאוד על המשמרת הבית להרשב"א שהוכיח מהלכה ט' ודעת הרמב"ן כהר"ר יונה דמייירי בספין גדולים שיש כהם כגריס כהר"ר קטנים גם על בשרה אין מצטרפות — הג' הגדא"ן]. 119 כ"ר נחמיה במשנה נט סע"ב. 120 ע"י שם ס ב. 121 נו ב. 122 רמב"ם א"סו"ב פ"ט ה"ז, שיעור קצב ספין י. 123 סא ב בגד צבוע מטמא משום כתם ר"נ בר יוסף אומר אינו מטמא משום כתם, ופסק

עקביא וטמא. והא לקמן בפ' בנות כותים ¹⁴⁵ א"ר מאיר אם יושבת הן על כל דם הקנה גדולה היא להן אלא שרואה דם אדום ומשלימתו לדם ירוק. אלמא כרבנן ס"ל. ואפשר דהתם לרבנן קאמר להו. ונקט מראה טהור לדבריהם ולא דוקא. והא דאמרין אלפיה בג"ש דכתיב הכא שלחך פרדס רמונים. ודאי קשיא. דר"מ לאו בכל מה שהאשה משלחת מטמא משום הכשר. דר"מ לאו ככל מה שהאשה משלחת מטמא אלא בדם נדה בלחוד הוא דקא מכשיר. מדכתיב גן נעול וכתיב פרדס מה הפרדס הזה שהוא נעול להשתמר כך בנות ישראל נועלות פתחיהן לבעליהן. ואם כן היכי קאמר נהי דלא מטמיתו משום דם נדה יכשיר. והלא אין לך מכשיר אלא דם נדה והוא דם טהור הוא לדבריהם. וזו שאלה ששאל ר"ת ז"ל ¹⁴⁶. והשיב לר"מ כל היכא דהויא דם אדום והדר קא חזיא כל דם מכשיר. שכל זמן שהיא כפרדס שלחך קרינן ביה. וה"ק להו לדידי דם טמא הוא מכשיר מתחלתו. אלא לדידכו אודו לי (איהי) מיהת דהיכא דחזיא דם אדום מעיקרא והויא פרדס אפילו ירוק יכשיר דקרינן ביה שלחך. ואמרו ליה בג"ש לא אמרינן הילכך אפילו דם אדום עצמו אינו מכשיר.

לשמואל דאמר כדם שור שחוש ולעולא דאמר של צפור היה ולרב נחמן דאמר של הקזה. ל"ק הא דתנן הרגה מאכילת תולה בה ובבנה ובבעלה. דא"ל חד שיעורא הוא. אלא לזעירי בלחוד דפריש הוא דמקשינן מינה. הילכך אית לן לפרשי דכולהו לא פליגי אלא מר בקי בואי חזונתא. ומר בקי באידך. ודכולהו ודבריייתא נמי חד הוא כדאמרן. והא דאקשינן הרגה מאכילת הרי זה תולה בה מאי לאו דכתיבה גופא. ואקשינן נמי תולה בבנה ובבעלה ככלתא אלא בדמיה ומקיפין ורואין. ואמכאן החמירו ונמצא במקצת גלויגי ראשונים ¹⁴⁷ דעכשיו בומן הזה כיון שבטלו ראיית דמים. ואין בקיאות במראיהן של ד' דמים. אין תולין בכתמים ולא בנן ולא בבעל ולא במאכולת ושוק

דרי"מ כשית ר' עקביא. 145 לג. א. וכ"ה בתוס' וש"ר. 146 ספר הישר סי' כ (שלני ב, א) ועי' תוס' וראשונים. 147 עי' תוס' הרא"ש ד"ה מאי בעה"ו שער הכתמים. רשב"א ומה"ב שער ד.

של טבחים. ושאר כל מה ששנו חכמים בכתמים לתלות ¹⁴⁸ אלא בכלן אסורות לבעלה. ורבינו בעל התוספות ¹⁴⁹ השיב דכי אמרינן עברה בשוק של טבחים תולה וכן במאכולת בכלן מעצמה קאמרינן. תולה ולא מגופא אתא אלא מעלמא אתא. אלא מיהו היכא דידעינן ודאי דלא דמו ליכא למיתלי. ומ"ה קאמרינן הכא בשמעתינן למ"ד כדם מאכולת של ראש הרגה ודאי מאכולת של גוף היאך תולה בשאינו דומה ודאי. וכן קושיא דבנה ובעלה. אבל מסתמא תולין כתמים בכל מה שאמרו חכמים. וכענין זה כתב הראב"ד ז"ל ¹⁵⁰ דתולין מן הסתם כל מיני אדום באדום וכל מיני שחור בשחור. עד שיתברר לה ודאי שאין אדם הצבע דומה לאדם הכתם. דהתם אינו תולה כדתייא לקמן ¹⁵¹ נתעסקה באדום אין תולה בו שחור. ובשמעתין הכי אקשינן. היאך אפשר לתלותו במכת בעלה ובדם מאכולת הגוף והלא דבר ברור הוא שאינו דומה. אבל מי שאינה יודעת בדמיונות או שהלך הצבע מנגד פניה ואינה יכולה לדמות תולה מן הסתם. כדאמרינן ¹⁵² באשה שבאת לפני ר' עקיבא ואמרה לו ראיתי כתם שמא מכה יש בידך וטהרה. והרי אשה זו לא הביאה הכתם בידה לפני. וטהרה מיד ולא הקיף ולא ידע. כל זה שכתב הרב ז"ל. וכן יש לפרש זו שהקשו בשמעתין ממאכולת [ובנה] ובעלה דה"ק ודאי מדבעינן תליה בהגי. אלמא בכתם טמא עסקינן ואילו הגן דדמו כתמים כתמים טהורים הם. ומה נפשך אי לא דמו לא דמו לא תליא ואי דמו לא צריכי תליה כלל. ולא בעי לתרוצי כשראתה ואבד אינה יודעת מה ראתה דמסתמא כרואה ובאה לפני חכם תנן וידע. דאיכא טובא מתירין. הלכך בזמן שאין בקיאות תולה במאכולת הגוף ובבעלה ובכל מיני אדמות עד שיתברר לפי הדעת שאינן דומין. וכן נהגו ואין לחוש. ושוב ראינו בכתמים שכתב הראב"ד ז"ל ¹⁵³ עיניתי בכל מילי דרבוואתא ולא אשחית בהון דינא דכתמים אי נהיגי האידנא או לא. ואף על גב דאשכחן דמטמא את בועלה בפרק קמא

148 לקמן נה. ב. 149 עי' תוס' הרא"ש שם ועי' רשב"א. 150 בעה"ו שם ד"ה ונתור לסדרנו. 151 נה. א. 152 שם נה. ב. 153 עי' האשכול ריש ה"ל נדה ובעה"ו דש שער מכתמים. ועי' ר"ן

נדדה ¹⁵⁴ דלמא לטהרות היא. וזה אינו נכון. וכבר השיב הרב חתנו ז"ל ¹⁵⁵ מדאמרינן בכתמים פעמים שהן מביאים לידי זיבה ¹⁵⁶. ואיתמר עלה מהו דתימא כל כהאי גוונא מביאה קרבן ונאכל קמשמע לן מביאה קרבן. לאסרו לבעלה. דאי לטהרות בלבד קרבן מאי עבידתיה. דאפילו להכשיר בקדשים ליכא למיחש כיון דליתיה [לכתם] אלא דרבנן בעלמא. לחוש בטהרות ולבעלה מתירין אותה לכתחלה. ועוד השיב מדאמרינן בהדיא בפרק הראיה ¹⁵⁷ לדברי אין קץ שאין לך אשה שטהורה לבעלה שאין לך כל מטה ומטה שאין עליה כמה טיפי דם מאכולת לדברי חבירי אין סוף שאין לך אשה שאינה טהורה לבעלה וכו'. אלמא כתמים לבעל נאמרו. ואין צריך להאריך שהרי הוחזקו בנות ישראל שנהגו איסור בכתמים. וקי"ל דמנהגא מילתא היא כר' זירא ¹⁵⁸. כל אלו דברי הרב ז"ל. [כ. ע"ב] ת"ש דילתא אייתא דטא לקמיה דרבה כב"ח וכו'. אי קשיא. אדרבה איפכא מסתברא. דאם כן דנאמנת אשה לומר כזה טיהר לי פלוני חכם ולטהר אפילו לחברתה. למה הביאתו ילתא קמיה דרבה חסרה לנפשה. דהא כל יומא נמי מטהר לה. א"ל קס"ד השתא דאיהי סברא דלא מהימנה לנפשה. אי נמי מחמירה על נפשה. אי נמי משום כבודן של חכמים הללו אינה רואה במקומן כדאמרן לעיל.

סליק פרק כל היר

פרק שלישי: המפלת

[כא. ע"א] ה"ג וכי תימא כי פליגי רבנן

נה. ב. מאירי (עמ' 243). 154 ו. א. 155 בעה"ו שם. 156 נה. ב. 157 ברכות נה. ב. 158 לקמן סו. א.

1 כלומר, כיון דלירוי"ה לא מתרצתא סיפא בהכי. ע"כ דשקלין לבריייתא כפשטא. וחולקים חכמים גם באדומה ושחורה. ולפי"ז קשה עליה בתרתי. הן מרישא דנאדומה פליגי רבנן. וכן מסיפא דבירוקה ולבנה פליגי ר' יהודה. ועי' רשב"א וריטב"א ור"ן שהסכימו לרבנן. 2 ועי' תוס' ר"ה לרבי יוחנן וגו' ר"ח שם. ומהרש"א. 3 רבנו מחלק דבריייתא איכא ספק ספיקא לחומרא. דחוששים ללידה ואי לאו לידה חוששין לזיבה. ואע"פ שכל טעם טמאה הרי נפרד מ"מ מצטרפים כנגד החוקה. [ש"ר שבהגותו לחי' הריא העיר בזה ע"י"ש] אבל

אירוקה ולבנה הא אמר כל של שאר מיני דמים דברי הכל טהורה אלא אמר רב נחמן בר יצחק וכו'. וה"פ וכי תימא הכי קאמר ברייתא. המפלת חתיכה אדומה ושחורה או ירוקה ולבנה אינה טמאה לידה אלא אם יש עמה דם טמאה נדה. הלכך אדומה ושחורה הרי היא עצמה דם. וירוקה ולבנה צריכה דם טמא עמה. ואם לאו טהורה. הא לר' יוחנן א"א לפרשה כן. שהרי הוא אמר שלשאר דמים ד"ה טהורה. וכוודאי מצי לתרוצי כדאמרן למימר דלא תיקשי ליה אלא בחדא. מיהו אגן ה"ק לר' יוחנן דודאי לא מוקי לה אלא כפשוטה. קשיא בתרתי. ורש"י ז"ל גורס וכי תימא כי פליגי רבנן אירוקה ולבנה אלא אדומה ושחורה למאן קתני לה וכו'. ולא נהירא לי דכי אמרינן דרבנן אירוקה ולבנה בלחוד פליגי. ע"כ ברייתא ה"ק אדומה ושחורה טמאה ירוקה ולבנה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה. ורבנן גופיהו קתני לה.

באפשר לפתיחת קבר בלא דם פליגי ובפלוגתא דהני תנאי וכו'. ואי קשיא הא לתנא קמא דבריייתא גופיה ספיקא משוי ליה. ואלו ת"ק דמתני קאמר ואי לאו טהורה. א"ל התם משום דילדה ואינה יודעת. ומה ילדה. וחוששין ללידה וחוששין נמי לזיבה שמא עם הנפל יצא דם. אבל שילדה לידה יבישתא העמד אשה על חזקתה וטהורה היא. ועוד שהרי בדקו ולא מצאו דם. וכן ללשון הראשון שאמר רבנו סברי לא אמרי' רוב חתיכות מארבעה מיני דמים הן. קשיא ותהוי נמי מחצה על מחצה. תהא טמאה מספק. אלא משום האי טעמא

במשנה העמד אשה על חזקתה. ועי' רשב"א וריטב"א שא"א לאוקמי אחזקה. שהרי וראי חתיכה הפילה והוי כשליא בבית לעיל ית. א דאין מעמידים הבית על חזקתו. ובאחרונים (תו"א ידים סי' 1 אות 1. אמרי כינה ח"א טריפות סי' ד"ה מקצת) כתבו דרבנו מחלק. דהתם איכא דוב שרוב שליות יש להם ולד. אבל הכא ספק השקול. והרשב"א וריטב"א ס"ל דהכא נמי החתיכות כאים רוב הפעמים בדם. ע"כ נופש חיה סי' 100 ב' בארובה. ועי' ישועות יעקב סי' קפח סק"א בדברי רבנו. 4 משמע דהוי ב' תרוצים וכ"ה בחי' הרי"א. ואפשר שבחי' ב' חייש רבנו לרשב"א וריטב"א וכיון דכרוב המפילות חתיכות איכא דם. אם לא בדקנו חיישי שמא היה דם כיון ושכיחא. ורק כשכקנו ולא נמצא דם מסהרים. ובחי' קמא ס"ל לרבנו דכיון

סימן קכד

הא דקיי"ל שכל מראה אדום שהאשה רואה או מוצאה בבדיקת עד או נכתם בין אם הוא כהה הרבה או עמוק טמאים וכן כל מראה שחור כמ"ש בש"ע רס"י קפ"ח. יש להסתפק אם חומרא זו היא מצד הספק שבאמת בכל מראה אודם או שחור אפי' הוא דיהה מן הדיחה י"ל שמ"מ אפשר שהיא אסורה מדאורייתא משום דאולי היא דומה לא' מן ה' דמים הטמאים השונים במשנה ד"יט א'. ולפ"ז יש ספק דאורייתא ממש בכל מראה אודם אפי' אם הוא כהה הרבה כשהאשה רואה אותו. או שבאמת אם הוא כהה הרבה אין להסתפק בו כלל אולי הוא מא' מה' דמים הטמאים אלא שאנו מתמירים דרך חומרא לבד לאוסרו וא"כ אין בזה ס' דאורייתא כלל רק איסור דרבנן לכד: [

הנה בודאי בכל מראה דיהה יש ספק דאורייתא שהרי ד' מראות שבאודם שהם האדום וקרקו כרכום וכמימי אדמה וכיין מזוג הם אינן שוין במדרגת האודם אלא א' למטה מזולתו דהיינו שהאדום כדם הקוה הוא באמת היותר אדום ואח"כ קרקו כרכום ע"ד דוגמא הוא דיהה מימנו הרבה. ומ"מ שיהם טמאים מדאורייתא. ויש ג"כ בחינות מראות דמים שהם עמוקים מן קרן כרכום ולא הגיעו לכלל דם המכה ועד"ז בשאר המראות והנה מפרש"י ד"כ ע"א נלע"ד להוכיח דס"ל שהמראות השנויים במשנתנו הם דיהה כל א' יותר מחבירו. שהרי רש"י פי' גבי הא דאמרינן בענין מזוג שעמוק ממנו טהור ודיחה ממנו טהור. וז"ל עמוק מכן טהור אם מאותו מראה הוא אבל אם האדום הרבה עד שבא לכלל א' משאר המראות של מעלה הימנו הרי בא לחדא מהנך דמתניתין עכ"ל וכוונתו בזה לתרץ שלא יקשה עלינו אמרו עמוק מכן טהור דא"כ יש לטהר ג"כ מראה אדום כדם המכה שהיא בלי ספק עמוקה מן מזוג כדגרסי' שם ריש ע"א מאי לא אדום לא שאר דמים אלמא דטהר דמים אין מגיעים להפלגת האודם כמו אדום וכן יש לטהר שאר מראות מן הדי' מראות העמוקים ממזוג. ולזה נתכוין לתרץ זה באומרו אם מאותו מראה הוא כו'. ור"ל שהרי יש מראות דמים הממוצעים בין כל א' מד' מראות אדומים הטמאים בין המדרגה התחתונה לשעליה ולהממוצעים הם שנקרא עמוק ממראה המדרגה האחרונה והם בכלל עמוק מכן דמזוג טהור אבל אם האדום יותר עד שבא לכלל המראה שעליה ה"ז טמאים כדאיתא במשנתנו. וכיון שלמדנו מדבריו דד' מראות הטמאים הם הא' דיהה הרבה מחבירו ואעפ"כ הוא טמא מדאורייתא ויש ג"כ עמוק ממנו שטהור. מעתה לכאורה כל מראה אודם אפי' הוא דיהה הרבה י"ל דאפשר הוא אסור מדאורייתא דאולי הוא דומה למימי אדמה וכה"ג דאע"פ שנראה לעין שהוא דיהה הרבה מן הדם הקוה או דם אצבע האדם שנקפו מה בכך הלא הדי' מיני דמים באמת הם הא' דיהה הרבה מחבירו שהרי בין כל מראה ומראה יש כמה מיני ממוצעים כנ"ל והם יורדים במדרגת האודם זה אחר זה מדם המכה ואעפ"כ האודם כמראה הדם האחרון ג"כ טמא ואע"פ שיש עמוק ממנו וטהור כעמוק דמזוג. ואין ידוע לנו כלל ענין אודם דמימי אדמה ודרכום לשער בהן. ואולי מימי אדמה היא האחרון במדרגת האודם וא"י לנו מהו. אך מ"מ י"ל דמלשון רש"י מוכח שמזוג הוא האחרון במדרגת האודם מדפירש אבל אם האדום הרבה הרי בא לחדא מהנך דמתניתא עכ"ל. אלמא דכל א' מהשנויים במשנתנו עמוקים יותר ממזוג גם פשטא דמתניתין משמע כן ששונה אותם זא"ז והמוקדם במשנה הוא העמוק יותר שהרי האדום כדם המכה מוכרח כגמ' שהוא היותר עמוק כנ"ל וא"כ הנסמך לו הוא מה שאחריו במדרגה והשחור הוא אדום כדם המכה אלא שלקה ולכן סמכן זל"ו ואחריו

כקרן כרכום ואחריו כמימי אדמה ואחריו כמזוג וכענין שאמרו כגמ' בדוכתי [טובא] שהמוקדם בפסוק מעלתו יותר על שאחריו כגון אמרם ז"ל כל המוקדם בפסוק דארץ חטה ושעורה גפן כו' מוקדם לברכה. וכ"ה במשנה ג"כ כמ"ש בהגמ"י ספ"ז מהחז"מ ובטוש"ע א"ח סי' תע"ג בענין ה' מיני מרור הנזכר במשנה פ"ב בפסחים שהמוקדם במשנה מוקדם לאכילה ויחזור אחריו אלמא שכן דרך המשנה להקדים מי שמעלתו יותר. וא"כ מדהתחילה המשנה בהיותר מופלג באודם ש"מ שהאחרון השנוי במשנה הוא היותר דיהה מכולם וזהו המזוג. והנה רש"י ז"ל פי' בשבת דע"ז א' דאי יהיב ביה טפי משני חלקים מים ה"ז הדם הדומה לו כדם ירוק הוא וטהור. ולפ"ז לכאורה מעיקר הדין היה אפשר לידע שהדם הדומה ליין בינוני שלנו מזוג על חד תלת ה"ז דם כשר דלכאורה יין השרוני הוא יין טוב וסומק ביותר מכרמל לגי' שלנו בנדה דכ"א תחלת עמוד א' דכרמלי חי ה"ז כמזוג דשרוני. אך בבה"ג גריס כרמלי ה"ז כשרוני גם בשבת דע"ז א' לחד' תירוצא יין שרוני רפי ע"ש. ואפשר לסייע גירסת רש"י דפי' כרמלי ע"ד כרמלית שפירשו התוס' פ"ק בשבת ד"ו ע"א ד"ה כרמלית לא לח ולא יבש אלא בינוני הינן כרמלית אינו לא כרה"י ולא כרה"ה עכ"ל. ועד"ז י"ל ענין יין כרמלי שהוא בינוני ולכן יין השרוני עדיף מיניה ומ"מ יין הנקרא פראנץ הרי אדמימותו מעוטה הרבה מן הפאנטעק א"כ יש לשער בו מה גם אם מזוג על חד ארבעה עד"מ אז ודאי שהדם הדומה לו או דיהה ממנו אינו אסור דאורייתא והגם שאנו מחמירים לאסור כל מראה אודם היינו רק גזירה דרבנן שלא לסמוך על בדיקותינו שלא יבא לטהר דם טמא. אבל אין בזה איסור דאורייתא אם ברור שדיחה הרבה מן המזוג ע"ד הניל. וכן נ' קצת מדברי רבינו סי' קפ"ה סק"ב גבי שחור וה"ה לאדום לפמ"ש שהיותר אחרון הוא המזוג א"כ הדיחה ממנו הרבה ונראה לעין את"ל דהני ד' מראות דמים טמאים הם הא' למטה ממש במראה אודם מזולתו כנ"ל. וא"כ לפמ"ש דהמזוג הוא האחרון א"כ כל הדיחה הרבה מן המזוג שוב פשיטא שאין להסתפק בו בשאר מראות הטמאים שהרי הם למעלה מהמזוג. אבל לענ"ד יש להבין בפירוש זה דא"כ קשיא טובא מ"ש כגמרא וכולן עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור חוץ ממזוג שעמוק מכן טהור כו' דכיון שהד' מראות השנויים במשנתנו אין ביניהם הפרש אלא שהא' אדום יותר מזולתו א"כ האיך שייך לומר דכולן דיהה מכן טהור הלא מה שהוא דיהה מן האדום כדם המכה הרי הוא עמוק מן קרקו כרכום וא"כ האיך תטהרנו באמרך שהוא דיהה מן האדום כדם המכה (וכמ"ש בגמרא להדיא שקלי ל"י אחריתי וא"ל אשתני כו') לומר דכה"ג טהור הרי מ"מ תטמאנו להיותו בכלל עמוק מכקרן כרכום. והרי עמוק מכקרן כרכום טמא וכן להיפך אם תרצה לטמא דם מחמת עמוק מכקרן כרכום אני אומר למה לא תטהרנו מחמת היותו דיהה מאדום וכדם המכה והרי אמרו כולן דיהה מכן טהור. א"ו צ"ל שהד' מראות הללו מלבד השנויים שיש ביניהם בהפלגת האודם עוד זאת יש שינוי ביניהם באיכות ומהות האדומות וכ"מ בהרמב"ם. וא"כ י"ל שמא מימי אדמה אינו אדום כמזוג רק מין אחר. וא"כ אע"פ שהדם דיהה מן המזוג יש לחוש שמא הוא ממין מי אדמה או קרן כרכום שהוא מין אדום אחר. ומ"מ י"ל דהמוקדם במשנה אדום יותר אף דלא דמי ג"כ מהות האודם זל"ו מ"מ ג"כ המוקדם אדום יותר. וא"כ מזוג הוא היותר אחרון באודם. ואפשר דמה"ט הקיל בו בר קפרא דעמוק ממנו כדיחה כו' וצ"ע. ובמקוואות פ"ו משנה ה' משמע אפי' ע"י קורטוב יין בגי' לוגין מים נעשו המים אדומים א"כ היה היין אדום ביותר ומשמע שם יותר משנה היין מראה המים ממה שהחלב משנה אך יש גי' אחרת שם וגם י"ל התם מיירי כיון אדום ביותר מסתם יינות:

לח

סדרי

סימן קפה סעיף ד"ו

טהרה

עיגון אין ברירה וקשה גירושין. עוד כתב דשבר של בני מעים ההוה אצל נשים מכה כזו אינה מוזקת כדם וכה"ג כתב בספר פני יהושע. וכתב זכר לדבר אין מחויקין דם כבני מעים אך רופא אחר אמר לי שעם כ"ז מוציאה דם (וגם לדעת הר"ן הכיאו בית יוסף בסימן ע"ה שאפילו בדקין הדבר נראה לעין שיוצא מהם דם ע"י חבורה אלא דאנן הכי אמרינן שמתוך שדמן מועט א"צ מליחה יע"ש) מחמת קריעות הפריסה ושורייקי סומקי דאית ביה. גם אמר לי שאפשר להבחין בין שבר של בני מעיים ובין נפילת המקור שקורין פארפאל לפי ששבר של בני מעיים מכה זו חמצא תמיד מן הצדדים אבל נפילת המקור הוא באמצע בית החיצון וגם הבני מעים המה ירוקים והמקור שהוא האם היא אדומה ע"כ דברי הרופא:

(סעיף ד) (ה) כמין קליפות. דין זה מעובדא דמייתי בגמרא הוא ריש פרק המפלת דגרסינן התם מעשה באשה אחת שהיתה מפלת כמין קליפות אדומות וכאו ושאלו את אבא ואבא שאל לחכמים וחכמים שאלו לרופאים ואמרו להם אשה זו מכה יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין קליפות חטיל למים אם נמוחו טמאה ע"כ והקשה הרא"ש כתשובה להרשב"א ז"ל דלמה אם נמוחו טמאה דכיון דאמרו הרופאים שיש לה מכה אמאי לא חלינן הרים במכה ע"כ ובתשובת מוהר"ם לובלין סימן ק"א כתב לתרץ שהחכמים ביחנו דברי הרופאים אם האמת אחס או לאו. ולפ"ז מוכח דלא סמכין באיסור זה על הרופאים אך י"ל דהיכא דאפשר לברורי מבררין אבל היכא דלא אפשר מהימני ובתשובת חכם צבי הקשה על תירוץ מוהר"ם לובלין דא"כ למה הוזכר שאלות הרופאים כלל אחר שלא סמכו עליהם כלל אך קושיא זו אינה אלא לשיטת הרז"ה דס"ל דאפילו כדם יבש אם לא נמוחה נמי טהורה אבל לשיטת הראב"ד דס"ל דדוקא היכא דצורתן מוכיח עליה ואם לאו כריה הוא דמהני שריה מעת לעת אבל כחתיכות דם יבש לא מהני שריה כיון דליכא למימר דבריה הוא לפ"ז שפיר נפקא מינה דברבי הרופאים דאי לאו דאמרו שכן הוא צורת בריה מקליפות המכה לא היה מהני שריה מעת לעת אך עתה שאמרו הרופאים דהוא מקליפות המכה להכי מהני שריה מעת לעת דכיון דלא נמוחה בתוך מעת לעת מיסתבר למיתלי במכה והכי רמיזי שמעתתא האם רמקשה ומי איכא כה"ג יע"ש. (וכן הוא בהדיא בירושלמי דפירקין ע"ש וכ"כ בספר כרתי ופלותי) אך הרא"ש לשיטתו אויל דס"ל כשיטת הרז"ה ולדידיה ליכא למימר כחירוץ מוהר"ם [לובלין] דא"כ למה הוזכרו כלל דברי הרופאים ועל מה שאלו להם אחר שלא היו רוצים לסמך עליהם ומשום הכי מקשה שפיר. ויש מפרשים דהא דאמר בש"ס חטיל למים הן הן דברי הרופאים והוא דוחק. ואמ"ו הגאון בספר שב יעקב כתב לתרץ דודאי היכא דהרופאים אמרו מכה אומדנות והוכחות שיש לאשה מכה בגופה נאמנים אבל בעובדא הנאמר כאן לא היה להרופאים שום הוכחה שיש לאשה שום מכה תוך גופה אלא משום דרך של אשה להפיל כמין קליפות ושערות ולא שהחליטו בודאי שיש לה מכה ומשום הכי אם נמוחו טמאה דאו נחברו שאין לה מכה. וכ"כ הבית יוסף בסימן קצ"א ולפ"ז לא קשה קושית הרא"ש:

וגם לא קשה אמאי לא סמכו על הרופאים דו"א אחר שלא אמרו הרופאים כן בכירור אלא מחמת השינוי להפיל ענינים כאלה ואכתי י"ל דדם יבש הוא משום הכי הוצרכו בדיקה. וכ"ז צריכין אנו לומר לשיטת הרז"ה והרא"ש אבל לשיטת הראב"ד בלא"ה לא קשה מידי וכמ"ל ש"ס מכאור בהירושלמי דפירקין וכמ"ש הש"ך. ואכתי קשיא דאם לא נמוחו דנתברר הדבר שמן המכה הוא בא א"כ אמאי כתב הרשב"א ופסק המחבר לקמן סעיף ה' דאם יש עליהם שום לחלוח דם טמאה וכן הוא בהדיא בירושלמי דפירקין ואמאי נימא כיון דלא נמוחו ודאי מן המכה בא שאף הים מן המכה הוא ומ"ש בט"ז ס"ק ז' דהיינו טעמא דכיון דיש דם מוכח דגם הגהו הם דם ליחא דדין זה הוא מהרשב"א ושם הטעם משום דמטמא בכל שהוא יע"ש וצ"ל דכיון דקליפות מגלתי המכה הם ואו כבר נחרפאה המכה ואינה מוציאה דם. אח"כ מצאתי שכ"כ אמ"ו הגאון בחשובת שב יעקב ועיין בשו"ת מהר"ם סימן קנ"ט שכתב בפשיטות דמשמע מסוגיא זו דסמכין על הרופאים הביאו הבית יוסף לקמן סימן קצ"ט ע"ש:

(שם בהגה) (ו) ואם מעבך בצפרניו. נ"ל שמניח הקליפות על צפרניו וממעבך בצפרנו שבידו השני זו היא מיעוץ ע"י הדחק: במשנה דריש פרק המפלת איתא הכי המפלת כמין קליפה כמין עשרה כמין עפר כמין יבחושינן אדומים חטיל למים וכו' ופירש הרשב"א בחורת הבית הקצר סוף ש"ד כמין עפר ר"ל כמין דבר שהוא נפרץ כעפר וכל הפוסקים הביאו המשנה כצורתה רק הטור בסימן זה השמיט כמין עפר ואחריו נמשך המחבר בש"ע כאן וצ"ע ובשלמא על הטור י"ל דס"ל דכל שכן הוא מן אינן דחשיב שהם כריה ממש ואפילו הכי בעי שריה מכל שכן כמין עפר דלאו כריה ממש הוא וכמו שהקשה בירושלמי התם ועפר כריה הוא כתמיה ומשני אין אפילו עפר וכו' ע"ש אלמא דעפר לא דמיא כל כך לבריה וכל שכן הוא מאינן דחשיב. ואי דקשיא דה"ל לאשמעין דאפילו עפר שאינו דומה כל כך לבריה דאפ"ה אם לא נימוח טהורה. זה אינו דאין לו חידוש הא ס"ל להטור דאפילו חתיכת דם ממש אם לא נימוח טהור ומהיכי תיתי יגרע כמין עפר בזה אבל המחבר שהביא דעת הראב"ד בסתם דלא מהני כחתיכות דם שריה ושיטת הטור הביא בשם יש אומרים קשה דלא ה"ל להשמיט כמין

עפר דכזה מהני לכ"ע שריה. מבני מוה"ר משה: ואין להקשות על הטור דלמה תני המתניתין עפר הלא כל שכן הוא מאינן י"ל דלהכי נקט ליה לאשמעין דין זה דאפילו מידי דלא הוי צורת בריה אפ"ה אם לא נימוח טהור דדם יבש אם לא נימוח טהור אבל הטור שכתב דין זה דדם יבש דטהור בהדיא לא היה צריך לכתוב עפר וכנ"ל: (סעיף ה בהגה) (ז) באשה שיש לה וסת. עיין ש"ך ובספר מנחת יעקב כתב דהרמ"א קאי אמה שכתב דאם בדיקה ג' פעמים ולא נימוחו דאינה צריכה בדיקה אהא כתב דמ"מ בשעת וסתה אינו מועיל מה שברקה כבר שלש פעמים ולא נימוחו אלא צריך שחטיל גם עכשיו למים כיון שהוא בשעת וסתה לא חסמוך על בדיקה ראשונה עכ"ל. ונראה מלשון הרמ"א דהא דמהני בדיקה ג' פעמים ולא נמוחו דוקא כשברקה כל מה שראתה ולא נמוחו אבל לא מהני בדיקה במקצת מה שראתה וכן נראה מפסקי מהר"א סימן מ"ו שכתב שם וז"ל ועוד דלא נראה כלל דחועיל אם לא נמוחו כולן עכ"ל הלשון מגומגם ונראה דטעות סופר יש שם וכך צריך לומר דחועיל אם לא נבדקו כולן וכדברי הרמ"א כנ"ל ובאמת צ"ל ע"ע בדיקה בדיקה לא נמוחו הרי נחברר שהוא מכה ואמאי לא נחלה גם השאר דממכה איתא מן הסתם אע"ג דלא נבדקו וגם מדכתב הרמ"א כחלחל דבריו וה"ה אם נחמעכו קצתן משמע דוקא בידוע שנחמעכו הא מסתמא שלא נבדקו טהורה וצ"ע:

(סעיף ו) (ח) ויש אומרים שגם לזה צריך בדיקה. והוא דעת הרז"ה והרא"ש. ובבית יוסף כתב שהרבינו ירוחם כתב שהתוספות הסכים לדעה זו ובתוספות שלפנינו אין זכר מזה אמנם בחדושי ש"ס כתבתי דמוכח כן מדבריהם בדיה אבל דם דרכין וא"ת והא דם נדה נמי קתני לקמן וכו' ועיין מהרשב"א כוונתם ואי סלקא דעתך דס"ל לתוספות לכשתת הראב"ד והרשב"א שדוקא היכא דצורתן מוכיח דבריה הוא מהני שריה מעת לעת א"כ מאי מתרצים התוספות דהתם מיירי כדם נדה שנפל על הבגד כו' אכתי קשה במפלת חתיכה אדומה דקיי"ל דטמאה אע"פ שאינה נמוחה במעת לעת ואם כן הא איכא דם שלא נמוח במעת לעת ואמאי מהני הכא במעת לעת וא"ל דש"ה דאיכא צורת בריה עליהן וכיון דרוב פעמים נימוח כמעט לעת תלינן כמצוי דמסתמא כריה הוא משא"כ היכא דליכא למיתלי כבכריה על כרחך דדם הוא ונתקשה ביותר דא"כ מעיקרא לא מקמי מידי וה"ל לתרץ דש"ה דצורתן מוכיח משא"כ במתניתין דלקמן אלא ודאי דס"ל להתוספות כשיטת הרז"ה והרא"ש:

בתשובת * בית יוסף סימן קכ"ז כתב דאשה קרטין ונאברו כלא בדיקה אם נמוחו או לאו דמותר מטעם ספק ספיקא ספק אם הוא אדום או לאו ואת"ל שהוא אדום שמה לא היה נמוח ואע"ג שהאשה אומרת שראתה קודם שנאבדה והיה אדום מ"מ כיון שיש מראה אדום שהוא טהור אלא שאין אנו בקיאים חשוב ספיקא וכמ"ש הרא"ש פרק כל היד וז"ל ובדורות הללו אין בקי לראות בדמים לשעון על חכמתו ולהפליא בין דם לדם ואפילו כימי חכמי התלמוד היו מן החכמים נמנעים לראות דמים כל שכן האידנא שאין לטהר שום דם ומראה אדומות כו' א"כ בנידון דידן הוי ספק ספיקא וכו' ואף דהוי ספק חסרון ידיעה מכל מקום הוי ספק ספיקא תרע שהרי כתב הרמ"א דספק מן המקור ספק מן הצדדים הוי ספק ספיקא אע"ג דהוי ספק חסרון ידיעה ועוד דבתשובת משאח בנימין סימן נ' כתב דגבי ספק ספיקא אינו מויק חסרון ידיעה חש"ך סימן ק"י חלק עליו ואין דבריו וז"ל וכו' עכ"ל ולשיטתו בלא"ה לא קשה מידי מהא דספק חסרון ידיעה שהרי הוכיח הט"ז ב"ד סימן צ"ח ס"ק ו' דדוקא היכא דיש חסרון ידיעה ליחידיים אבל לאחרים יוכל להתברר הוא דלא מיקרי ספק אבל היכא דהוי חסרון ידיעה לכל הדור לא מיקרי חסרון ידיעה ונכנס בגדר הספק ואם כן כנודן דידן שאפילו כימי חכמי התלמוד נתמעט הבקיאיות וברורינו אין הכרה משום אדם להפליא בין דם לדם אם כן נכנס לגדר הספיקות:

אך מ"ש דהוי ספק ספיקא אם יש לו מראה טמא או לאו את"ל שהיה לו מראה טמא שמה לא נמוח לע"ד אין זה ספק ספיקא דהכל משם אחר הוא ולא הוי אלא חד ספקא אם הוא דם נדה או לאו דהספק הראשון אם היה לו מראה טמא או לאו ואם כן הך ספיקא הוא אי היה דם נדה או לאו וגם בספק שמה נמוח או לאו נמי הך שם הוא דאי לא נמוח אמרינן דאין זה דם נדה אלא בריה הוא וכמ"ש הש"ך בסימן קפ"ז ס"ק כ"ב וכאן אין הספק האחרון מתיר יותר מן הראשון ולא שייך התירוץ שכתבתי לעיל (סי' קפו ס"ק ט ד"ה ובהיות) בשם הגאון מהר"ם צ"ה וצ"ל אקושיית הש"ך בסימן קצ"ו (ואחר זה ראיתי שאפשר לומר גם כאן תירוץ הנ"ל ומיחו תירוץ הגאון צ"ע לדינא לדידן דלית לן טהרות) גם מה שהוא עושה לספק אם יש לו מראה טומאה או לאו תליא בפלוגתא דהראב"ד בספר בעלי הנפש והרז"ה ז"ל בהשגותיו דהראב"ד ס"ל דרוב דמים טמאים ותלינן מן הסתם שהוא דם טמא ואפילו לקולא תלינן שהוא דם טמא מכל שכן להחמיר דתלינן בדם טמא ומביא ראיה מהא דאמרינן במכילתין דף כ"א (ע"א) גבי קשחה שנים ולשלישי הפילה ואינה יודעת מה הפילה כו' דרבי יהושע ס"ל אי אפשר לפתיחה הקבר בלא דם משום הכי אית ליה מכיאה קרבן ונאכל ואמאי מכיאה קרבן ונאכל דאע"ג דס"ל אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם מ"מ מאן נימא לן דהיה דם טמא דלמא דם טהור הוא אלא ודאי דאולינן בחר רוב דמים באשה שהוא דם טמא והרז"ה חלק עליו וכתב שאין ראיית הראב"ד ראייה דכי אמרינן אי

אדום וכו'. וצריך לומר דסבירא ליה דאף חכמים מודים שעל פי הרוב כן הוא, וע"ש בתוספות ד"ה וכולן. וכיון שכן, לא קשה מידי למוהר"מ פאדווה קושיטנו הנ"ל, דמשום הכי הוצרך לפרש דוקא בר' לילת, דאי לאחר ד' לילות, אע"ג דכל מה שתראה מחמת תשמיש תלינן בדם בתולים, מכל מקום כיון דאין שירפה מצוי לאחר זמן, צריכה בדיקה קודם תשמיש משום שמא נשתנה, ולאחר תשמיש משום שמא תפסוק, וכקושיט מהרש"א:

א"א אי קשה הא קשיא לי לפי שיטת מוהר"מ פאדווה, שהרי כתב הרא"ש ריש פרק התינוקת פ"י סימן א' וז"ל, טעם חומרא זו משום דבעילת מצוה לכל מסורה, ואין הכל בקיאים בחילוק שיש בין תינוקת שלא הגיע זמנה לראות ובין הגיע זמנה לראות, ובין בוגרת, ובין ראתה ללא ראתה. ועוד, משום דזנתן יצרו תקפו. וילכך הסכימו רבותינו להשוות כולן וליתן להן חומרא שבחומרות, עכ"ל. ולפי דברי מוהר"מ פאדווה, הא לדינא דמשנה דכל מה שתראה מחמת תשמיש לעולם תלינן בדם בתולים ואין גבול לה, ואם כן הדרה הקושיא אמאי החמירו, שהרי אפילו בבוגרת כל מה שתראה מחמת תשמיש, לעולם תלינן בדם בתולים לפי שיטתם. אך בלאו הכי דברי הרא"ש צריכים עיון ואין מובנים לי, לפי מה שסבר הרא"ש דלבוגרת אין נותנין אלא בעילת מצוה, ואפילו לא תראה אח"כ אסורה לשמש עוד עד שתספור ז' נקיים ותטבול, והכי מוכח מדבריו ממה שהוכיח דאין צריך לפרוש באבר חי, דאם לא כן מה נותנין לה, אם כן מוכח מדבריו דלאחר בעילת מצוה אסורה לשמש עד שתטבול, על זה לא נתן שום טעם על מה החמירו חז"ל, וכי מה גרע ממכה, וכמו שהקשה הוא בעצמו. ואין לומר דהחמירו בבוגרת כיון דאיכא בוגרת שאין לה בתולים, וכמו שכתבו התוספות בכתובות דף ט' [ע"א ד"ה האומר] בשם רבינו חננאל, זה אינו, הרי הרא"ש [כתובות פ"א סימן כא] לא סבירא ליה כהא כרבינו חננאל, אלא סבירא ליה דאף לבוגרת יש טענת בתולים. הגם שהרא"ש [נדה פ"י סימן א] כתב שם וז"ל, ואפילו בוגרת נמי, ואע"פ שאין לה דם בתולים מכל מקום כיון דיש בוגרת דיש לה דם בתולים לא פלוג וכו'. היינו לשיטת הסוברים כן כתב, אבל איהו לא סבירא ליה הכי. וכן כתב בספר מעדני מלך [שם אות ע]:

ומה דקשה מדברי הטור במה שכתב בסימן קצ"ג ביו"ד [עמוד קלד]. שסותר למה שכתב בטור אבן העזר [סימן סח עמוד כא], כבר הרגיש בספר בית שמואל [אה"ע סימן סח ס"ק ג] בזה:

ודברי הב"ח תמוהים, מה שכתב בסימן זה [עמוד לו ד"ה כתב ב"י] והשיג על מוהר"מ פאדווה [שם], ודעתו להקל אפילו בלא הרגשת כאב כלל, ואפילו לעולם ב' וגי' שנים, וכמו שכתב בתשובותיו [סימן פג]. והוא דבר זר מאד, וביותר מה שהשיג על הר"ן [שבועות ד, א ד"ה ל"ש אלא] ודוצה לומר שיש טעות סופר בדברי הר"ן, לא ידעתי מאי קאמר, ודברי הר"ן נכונים, והן הן דברי התוספות ריש פרק התינוקת [סד, ב] ד"ה כל זמן שהרוק וכו', דרב מחמיר טפי, ולרב תרתי בעינן, שלא פסקה מחמת תשמיש וגם נותרת. וכן הוא דברי הר"ף [שבועות ד, א] והרמב"ם [איסורי ביאה ה, כד] לדעתו, וליתא, יע"ש. ועיין מה שכתבתי לקמן סימן קצ"ג [ס"ק ג ד"ה אך מה]. גם דברי הרב בדרכי משה [אות יב ד"ה כתב ב"י הבעל] מגומגמים קצת, ואין להאריך.

כ"ל דמלחא, לדברי מוהר"מ פאדווה יש תלות בדם בתולים לענין שלא לאוסרה על בעלה, דוקא ד' או ה' פעמים, ודוקא שמרגשת כאב בשעת תשמיש, אבל בלאו הכי לא תלינן. ולדברי המחבר, לעולם תלינן, כל זמן שלא פסקה מחמת תשמיש פעם אחת. והאחרונים גמגמו בזה, ודי להקל כשיש כאב בשעת תשמיש דאיכא ידים מוכיחות, הא בלאו הכי לא, וכן כתב בתשובת מאשא בנימין [שם]. ובספר שלטי גבורים פרק קמא דכתובות [ד, א אות ג] העלה כדברי יוסף, שאין חילוק בין

בוגרת לנערה, וכל זמן שלא פסקה מחמת תשמיש, לעולם הוא תולה בדם בתולים שלא להחזיקה ברואה מחמת תשמיש. ועובדא בא לירי באחד מתושבי הכפרים הסמוכים לכאן שנשא בתולה אחת, וראתה מחמת תשמיש מתחילת נשואין ועד איזה שנים לאחר הנשואין, ומתחלה אמרה שיש לה כאב, ואח"כ אמרה שאין לה כאב. והוריתי שמתחילת לפרוש מבעלה. ואח"כ נתגלה הדבר על ידי מקרה לילה של הבעל שהוא הגורם, ששכבת זרע שלו היה אדום כדם, וכדאיכא בנדה דף ל"ב ע"ב ובספר בדק הבית סוף סימן ק"צ [נביח יוסף עמוד קכא]. והתרתי אותה לבעלה בצירוף בית דין צדק, ומאז לא ראתה עוד והיא יושבת תחת בעלה. ועיין בספר בית שמואל באבן העזר סימן כ"ה ס"ק (ה') [ב]. ועיין מה שכתבתי סוף סימן קצ"ו [ס"ק מו] בשם תשובת מהרי"ט חלק ב' סימן ל', ע"ש:

(5) (סעיף יד) מכות ופצעים. עיין בבית הלל [ס"ק א] מה שכתב בזה, אם כופין אותה לקבל גט. ועיין בשו"ע אבן העזר סוף סימן קי"ז [סעיף יא בהגה]. ועיין שם בסימן ע"ו בדברי האחרונים [חלקת מחוקק ס"ק ג; בית שמואל ס"ק ו] מה שכתבו בשם הר"א מזרחי [סימן ל]. ועיין בתשובת מוהר"מ לובלין [סימן א]:

עיין בתשובת דבר שמואל סימן דנ"ו שהבאתי לעיל [ס"ק כח ד"ה עיין] באשה שנדבקו בה תחלואי בעלה, שכתב שבלבד חומר האיסור, אסור משום סכנתא, ודומה זה למוכה שחין השונים במשנה [כתובות עו, א], וכמו שכתבתי לעיל, ומלבד זה כפי הנראה מלשונו שם, היה הבעל מחמת חולי חבורת פצע זב ממנו ליחה לכנה, ואותו חולי נדבק בהאשה כנראה מלשונו שם, ואם כן זולת חולי ידוע הנ"ל הוא סכנתא, וכמו שכתב רבינו עובדיה [ברטנורא] בפרק קמא דמסכת שבת [משנה ג] במתניתין לא יאכל הזב עם הזבה, יע"ש. אמנם דברי הרב רבינו עובדיה שם הוא נגד הסוגיא שם, ועיין:

כתב בספר שב יעקב [ח"א] סימן מ"ה, אשה שמצאה טיפין קטנים ודקין אחר תשמיש על עד שלה, שמקצתן נבלעים בעד ומקצתן נלקטים. והורה חכם אחד להתיר, אחר שלקח שתן שלו וסינן על מפה לבנה, ומצא אחר הסינן קרטין כהאי גוונא. ובעל המחבר הסכים עמו על פי מה שכתב הרמ"א סוף סימן זה [סעיף יג] והמחבר בסימן ק"ץ סעיף כ'. מיהו המעיין בתשובת הרשב"א [ח"ו סימן קסא] שהביא בבית יוסף סוף סימן ק"ץ [עמוד קכ ד"ה וכתב], מוכח דסבירא ליה דלא תלינן אלא כשהוא מוציא דם אפילו שלא בשעת הטלת מי רגלים. ואפשר דסבירא ליה דשאני קרטין שאין דרך לצאת מן המקור, משום הכי תלינן בו אף שאינו מוציא אלא אחר מי רגלים. ועדיין צריך עיון לדינא:

סימן קפח

(א) (סעיף א) כ"ל מראה אדום. בגמרא בסוף פרק כל היד [נדה כ, ב] אמרינן דאין בודקין אלא בין חמה לצל, וכן פסק הרמב"ם פרק ה' מהלכות איסורי ביאה [הלכה יב], וכן הוא במסכת מגילה [יד, א] בעובדא דאביגיל דאין רואין דם בלילה. והפוסקים השמיטו כל זה, ומשום דאין אין בקיאים במראות דמים ולא מטהרינן אלא מראה ירוק ולבן, משום הכי שריא לראות בכל מקום ובכל זמן. וכן כתב בספר מנחת יעקב בסימן זה [תורה השלמים ס"ק א]. ועיין מה שכתבתי בסימן ק"ץ [סוף ס"ק צג ד"ה לעיל] מזה:

מצאתי כתוב [שאלת יעב"ץ ח"א סימן מד], דם הנוטה לצבע כרוין בלשון אשכנז, שהוא כעין קליפות ערמונים וכמשקה הקאווי, שהוא טהור, ואין צריך לומר בכתם לפי שאין נוטה לארמימות כי אם לשחור, וכבר שנינו [נדה יט, א] דיהה מכן טהור: (ב) וכן מראה ירוק. כתב הב"ח [עמוד מא דיבור ראשון] כשיבוא מראה ירוק או לבן לפני המורה בעודו לח, לא יורה דבר עד שנתיכש, עד כאן. והש"ך [ס"ק ג] כתב שאין נוהגין כן, וכן כתב

[א] משום דאין אין בקיאים במראות דמים. כבר כתב הראב"ד שם בהשגתו ואיסורי ביאה ה. יב וז"ל, כל מה שכתב בזה אין בו הלכה למעשה. שאין לנו עכשיו דם טהור אלא כל מראה אדמימות טמא. וכתב עליו המגיד ולא היה צריך לכתבו שכבר ביאר כן רבינו ופרטי יא הכה ה. יב, עכ"ל. הרי כן מפורש: (מהר"ם בנעט — כתי"י)

כמו שהצטיחה התורה עליהן שאלו כי יטל ונוק דבר למשפט זין
 דם לדם וגו' וציוני חכמי הגמ' נחמק הדבר הכזה צדאית הדמים
 וכוונה חכמים שלא לכו לראות דמים ושום שלא היו בקיאים ומכ"ש
 האידנה שנתנועט הבקיאיות וע"כ ההניחו לכוונות כל מראה הנוטה
 לאדמיות ואינו עהור אלא הלצן והידוק
 שאין לסמקו באדמיות כלל : **כתב**
 צהו"ש וז"ל וכו' דמטעם זה לא העתיק
 העור והמחבר כילד ינהג הסבס עלנו
 לראות דם כזה דהיינו אם חוהין דם
 צלילה ולעשות לל צידו על הדם כנוצח
 צק"פ כה"י וכו' ושום דלדין אינו עהור
 אלא מראה לצן וידוק זה א"ל עיון ודקדו'
 היעב כי צקל יכול להצחין כל זה לכן
 צכל ענין שירלה החכם יוכל לראות כדי
 לעהרה או לעוואה וכו' עכ"ל, וכזה
 צקד"ט ק"ץ קוף ק"ק ל"ג דלשה
 שצדיקה א"ע צלילה ומקפא לה אם
 נדמה לאודם או לאו ופירש"א ונבעלה
 נקסק ואח"כ למחרתו מזכה לראותו לאור
 היום וכלשה שאין צו מראה הנוטה
 לאדמיות יש להקל אצל היבא דלחחוק'
 א"ע לודאי עוואה ע"י ראייתה צלילה
 א"ע דחורה וכלשה ציוס יש לו מראה
 עהור אין להקל עכ"ל ע"ש : **כתבו**
 החוק' סוף פרק כל ה"ד דמלד הדין יכול
 החכם לראות דמי אשה ולהורות (וע"ל
 סוף ק"י קל"ט) אצל מ"מ עובד יוחר שחל'
 לחכם אחר ולא לבעלה דשוא יהי' לצו

עמוק טמאים וכן (א) ב כל מראה שחור ואין מהור
 אלא מראה (ב) לבן וכן מראה (ג) יורה אפילו
 כמראה (ד) השעוה או הוהב וכל שכן הירוק ככרתי
 או בעשבים (והי"ד) (וכן מראה שקינן בל"א צלוע צכלל ירוק
 י"ח) (ו) ואפי" יש בו סמיכות דם והוא עב הרבה
 ואפי" הרגישה שנפתח מקורה וברקה מיר מצאה
 מראות הללו מהורה : ד"ע ולא כה"ה ק"י רש"י דמגס זה)
 הגה וכן עיקר (צ"י ועור) ללא כ"ע נחמירין לעוואה
 אם יש צו קוויכות והוא עב (ח"ה ק"י רנ"ו)
 (ואם הכנישה שנסתח ונקורה וצדקה ויד ולא וכלשה
 כלום עיון לקנון (י) ק"י ק"ץ) :

ב נאמנת אשה לומר כזה ראייתי ואבדתיו ואם
 הוא מראה לבן או ירוק מהור (ה) ד אבל אם הביא
 לפנינו דם והחוקנוהו בטמא או אפי" נסתפקנו אם
 הוא טמא או מהור והיא אומרת חכם פלוני שיהר
 לי כיוצא בזה (ט) אין סומכין עליה :
ג הכניסה שפופרת והוציאה בה דם מהור וכן
 אם ראתה דם בהתיכה אפי" היא מבוקעת והדם
 בבקעים בענין שנוגע בבשרה מהורה (י) כיון שאין
 דרך לראות כן וכן ד אשה שנעקר מקור שלה
 וכמין חתיכות בשר ונפלים בבית החיצון מהורה:
 הגה

והר"ה שם בהשגות אות י' חולק עליו ע"ש ולכאורה ל"ע לדעת הר"ה
 אחאי צמלח על עד שלו או על טזה אותיות חייצין צקרבן כיחוש
 דלמא דם עהור הוא ואף שצדאה לעיינו שהוא דם עווא דלמא שמש
 עקרתו מיהו צזה י"ל כיון דמחני" מיידי צקמוך לוסת אז ודאי רוב
 דמים עוואים, אך אכתי ל"ע לכאורה צהא
 דקמייצעי ר"ל מר"ה צד"ג י"צ אשה מהו
 שצדוק כדי לחייצ צעלה קרבן והת"י מיידי
 שלא צקמוך לוסתה דהא צקמוך לוסתה
 חייצ לפרוט א"ע, וא"כ אחאי יתחייב
 קרבן כיחוש דלמא דם עהור הוא, וי"ל
 כו"ש סק"ע צק"י קפ"ו ס"ק י"צ ללא
 אחוי" שונע עכ"ן אלא צדס צחולים שהוא
 וון הלדין ופירלה דחוקה ע"ש : **י** כל
 ווראה שחיה, כתב צק"ע וז"ל מ"כ דם
 הנוטה לבע צרוין שהוא - ענין קליפות
 ערווונים ועין השקפה קאפ"ע שהוא עהור
 וכו' עכ"ל, ולפע"ד לא נהירא דהא עיינו
 הוראות דמראה צרוין הוא והול ונאדוס
 ושחור וא"כ נוסתנר לוור דלדוס הוא
 אלא שלקה קלת : **י** ירוק, כתב הצ"ח
 וז"ל ואשה שרואה מראה ירוק (געלצ)
 ולאחר שנתצטו הכחשים נעשו קלותיו
 אדומים וכל צציו נראה דמדינא עווא'
 היא וכדלמרי צפ" כה"י צשחור דכשנעקר
 וון הגוף הוא לוקה ומשחיר ונשל לדס
 וכה לכשנעקר הוא משחיר ודכותה מיישי'
 צידוק זה דכשנעקר ון הגוף הוא לוקה
 ונעש' ירוק וכשנתיצט צור קלת למראהו

שה"י אדוס ונחלה ואיכא לויור דעד כאן לא פליגי חכמים אעקביא
 צן ונחלל דאמר ירוק מלקי לקי אלא צכשאר ירוק ונחלתו ועד
 קופו החס הוא דלא חיישי' לליקוי אצל כשנשתנה לאחר שנתצט
 ונעשה אדוס צקלותיו שפיר חיישי' ללקוי אף לצנן ומדינא הוא
 עוואה ולכן כשיציאו מראה ירוק ולצן לפי המורה צעודו לה לא
 יורה צו דבר עד שתיצט עכ"ל וקשה דסתח צחלח צמראה ירוק
 (געלצ שהוא נוטה לאדמיות כו"ש החוק') וכזה מכת הקברא
 דצכה"ג שנתחלס אח"כ י"ל דוודים חכמים לעצ"ו, וקיים צחתי
 צירוק ולצן והרי לצן אינו נוטה כלל לאדמיות ולא נחלק צו כלל
 ונראה לפע"ד צבור כי חיצת ולצן הוא ע"ק, ולא החמיר הצ"ח אלא
 צמראה ירוק (געלצ) שחלקו צו ולא צשאר ונראות ובוה סרו מעליו
 כל התלוות, וצ"ע כי וז"ל וכן כ"ל להוכיח ונלשון ה"רצ"ס פ"ה
 מהל' א"צ ד"צ (כהט"ו) ודלח כצ"ח) וז"ל ובעת שיראה מיד יעווא או
 יעהר, ונדכת מיד וצורח ללא כצ"ה עכ"ל ונמחכ"ח אין כאן אפי'
 רנו ראי' לח ויצט מלן דכר שו"י ולא כתב חיצת עיד אלא לאפוקי
 הקפה ע"ש דמנצור ללא כק"ע, ונפלה אחר שכי לדחות קושיות
 הט"ו מעל הצ"ח כי וז"ל אצל וי"ו כיון דאין להצ"ח ראי' וכו"ל להחמיר דבר חדש שלא נחלל צפוסקים ומי"ו הכל לפי ראות עיני
 המורה וצין יצין את אשר לפניו לא תהא דעמו קלה צאיקור חוור עכ"ל, ונראה לפע"ד דאם ראה צהרגשה יש לה חמיר כהצ"ח :
ד אצל אם הביאה וכו', איבע"י דלא איפשט כזה עיהכ לי חכם והרמז"ס השנויעה וע' צמי"ו ולולי דנוקתפינא הייתי אומר כי אף
 שדרכו לכחצ גם הלכתא למשיחא צ"מ היינו דוקא דין צבור אצל איבע"י דלא איפשט אף דאכן לריכין להחמיר צדלוי זהו רק מלד
 הקמק אצל הרי אפטר שכאשר כזה למשיח דקנו צ"צ יאמר לקולא ולכן דוקא הני דיני דנהיגי גם צמונינו הולנד לכחצ איד
 להורות אצל מה דלא נהיג ציינו וגם ההלכה אינה צרורה לא כזה (וכבר עלה צדעתי גם צמוקס אחר דרך זה צרמז"ס) ואיצעי'
 זו י"ל דלא שייכה אלא צזון חכמי הש"ס שעהרו גם מראה אדום אצל אכן שאין ונעהרין רק צירוק ולצן לא כ"ו מאיצעי' זו
 וידי, דירוק ולצן ידוע לכל ולכן לא כהצ"ו ול"ע צזה כי הוא דבר חדש צדצרי הרמז"ס אצל מיקתצנר לפע"ד :
ה אשה שנעקר וקור שלה צענין מולי השצירה (פארפלל) האריכו האחרונים זכרונם לצרכה צחשוצותיהם ואכתוב
 אה הנראה לפי עניות דעתי להעלות מדצריהם הקדושים שלשה חייני שצדים הם : **א** היות כי הרחם עומד
 למעלה

נוקפו ופורש ולא יסמוך על חכמתו אי נמי שלא תחנה צפכיו :
 (ב) כל מראה שחור וס"ה צרוין : (ג) לצן ואפי" אינו לצן לגנרי
 אלא כמראה גד לצן שפכל עליו אצק שהוכחה לצנויותו עהור :
 (ד) ירוק אם אפטר אין להורות צו כשהוא לח דשוא כשיצט
 יתחלס (והח"ל צק"י מ"ו כי דלפי" נתחלס אח"כ הוא עהור דאין
 הדס דרון אלא כשעת י"אחרו : (ה) השעוה או הזיכ או אחרוג או
 חלמון צילה ובעל נפש יחוש לעלמו צוראות אלו אם ראה אותן
 צהרגשה ק"ע : (ו) ואפי" יש צו סמיכות דם וכו' ואפי" אם ראה
 כן לאחר שחלה צמרחן לא אחרי' דמחמת הרחילה נחלצן ע"ז :
 (ז) קינון ק"ץ צרלש הקינון וע"ש צלחם סק"ז וס"ק ח' : (ח) אצל אם
 הביאה וכו' וכן אשה זו שהיא וקוספת צדס שלה אין לה לקמוך על חצרתה
 שהרחה לה דמה ואמרה לה כדס זה שלך הרחמי גם אחי לפלוני חכם
 ועיהר מיהו אשה שאוורה דס זה או כחם זה עיהר לי החכסכחונת : (ט)
 אין קומוכין על"י דכל היבא דלשטר לצבורי וצברינן (י) כיון שאין דרך
 לראות
ה

הערות חשובות :

7 גם לדעת המקילים במראה חום בבדיקה או בכתם, כבר הוזהרו האחרונים → שבהרבה מקרים מראה כזה הוא התחלת וסת, ולכן אף שהמראה מצד עצמו מהור, מ"מ יכול לצאת מכשול מההוראה לטהר מראה זה, ולכן על החכם מוטל להבין את אשר לפניו שאם האשה נמצאת בימים הסמוכים לקבלת הוסת, יש לו ליעצם להפרישם מתשמיש עד שיתברר המצב, וכדלעיל (ס"ו"ט ו) בהערות חשובות. וראה בשיעורי שבט הלוי (עמ' צג אות ב, ובעמ' צה). [ויבאר ענין זה בחלק ב' בעזרי"ת].

דבר נוסף, בהרבה מקרים מראה חום יתכן שהוא דם אדום שיכש כיון ששהה הרבה זמן לאחר הבדיקה, וגם בזה צריך המורה הוראה להזהר, וכמ"ש בשיעורי שבט הלוי (עמ' צה) וז"ל "וכן נראה מהנסיון שאין להקל במראה גמור של חום, כי אפילו דם אדום ממש לאחר זמן נהיה כעין חום שהמקילים היו מטהרים, דמוג האויר והחום וקור משנים את הצבע לפעמים אפילו לחום בהיר יותר מכערמונים, ולכן בפרט בחום יש לנהוג לשאול אם כך היה בשעת יציאה או יותר חזק, כיון שמצוי באופן הנ"ל שאדום משתנה" עכ"ל. וכן העירו בזה עוד אחרונים. [וע"ע בזה להלן (ס"ג אות ו)].

דבר נוסף, כתב בשו"ת מי יהודה (להגאון ר' יהודה אלטמאן ז"ל, יו"ד סי' ע) וז"ל "אבל עכ"ז הייתי אומר דאף להשימות המקילין במראה בריו"ן זהו דוקא באם הראה המראה לפני חכם היודע להבחין היטב, כי מראה בריו"ן צריך התבוננות בבדיקה יתירחא, ולא ניתן ענין זה ביד הנשים אשר אינם בקיאים כראוי להבחין המראות. ואינו דומה כלל למראה לבן או ירוק דנאמנת האשה לומר כזה ראיתי, דמראות כאלה לבן או ירוק אין צריך התבוננות כ"כ וניכר לכל עין הרואה, ואינה עלולה בזה למעות, לא כן במראה בריו"ן אולי אין יכולים לסמוך על אמירתן לומר כזה ראיתי ולא היה נוטה לאדמומית, כי בנקל עלולה למעות במראה זה כמובן". [ועיין בשיעורי שבט הלוי (ס"ב אות ג) שדייק כן מלשון השו"ע ע"ש]. וכן הוזהרו הפוסקים דמראה בריו"ן פעמים נוטה לאדום, וזה טמא מדינא לרוב ככל הדעות.

וכן יש להזכיר מש"כ הרב חופת חתנים (סי' מז ה"א) להזהיר בזה"ל "מיהו לפי קוצר דעתי נראה דצריך התבוננות גדול בחוש הראות שלא יטה כלל לשחרות" [והו"ד לעיל (אות ח)]. וכן הוזהר בזה בספר שערי טוהר (להגאון ר' אברהם מייס ז"ל, שער ח סק"א) כתב וז"ל "וגם בין מראה בריו"ן למראה שחור צריך מבינות להבחין שלא יהיה בכלל שחור, ומי שאינו בקי אל יקל, ואפילו בכתמים שהוא ודאי מדרבנן, מ"מ ספק חסרון ידיעה לא נחשב לספק, כי אם הוא אינו בקי אחר הבקי יבחין, ואם יש אחר לשאול יסלק עצמו מהוראה זו ויאמר שילך לאחר הבקי".

ויש שהחמירו בחום בהפסק טהרה אפילו בחום בהיר [ע"י לעיל (אות כו) בשם השבט הלוי ותשובות והנהגות], ויש שלא החמירו אלא דוקא בחום כהה [ועיין לעיל (אות כג)]. ועי' עוד בס' חק זמן (פ"א ה"ו, ושם הערה כג), וע"ע בס' נמעי גבריאל (פרק קטו הערה ו) בדעת כמה וכמה מפוסקי זמנינו. והרבר תלוי בסברות שכתבנו לעיל (אותיות יח - כג, ובהערה שם מס' 186) ע"ש, תן לחכם ויחכם עוד.

זאת תורת העולה :

ישנה מחלוקת גדולה ומסועפת באחרונים לענין מראה חום. ודעת היעב"ץ והסד"ט להקל בזה, אע"פ שמודים לדינא להחמיר בכל מראה דיהה דשחור [וכנ"ל (אותיות א - ח)]. וכל מה שהקשו האחרונים נגדם מיושב היטב בדרכינו ללא כהל וסרק. [וכנ"ל (אותיות ט - י)].

וגוון החום שהתיר בו היעב"ץ הוא אפילו בחום עמוק כל שניכר שאינו בכלל דיהה דשחור. והיינו שאין שום חלק במראה שיש בו מראה שחרות אפילו חלש. וכן דוקא כשאין בו שום נטיה לאדמימות. [וכנ"ל (אותיות ח, כה)].

ומ"מ יש שהחמירו מאוד בחום והחשיכוהו בנוטה לאדום שאפילו בכתמים טמא [וכנ"ל (אותיות כו, כז)]. ויש שהסתפקו במראה זה והחמירו בבדיקת עד והקלו בכתמים [וכנ"ל (אות כז)]. אבל דעת הרבה אחרונים להקל אפילו בבדיקת עד [וכנ"ל (אות כח)]. ולכן מי שקיבל מרבנותיו להתיר מראה כזה שפיר יש לו עמודי בחול להשען עליהם, אפילו לענין בדיקת עד וק"ו בכתמים. ודלא כאיזה מערערים שיצאו בזמן האחרון ורוצים לפקפק כמה שנהגו אבותינו ואבותינו. אלא דמ"מ יש להזהר במראה זה בכמה אוהרות חשובות, וכמו שהבאנו בסמוך ב'הערות חשובות'.

ולענין הפסק טהרה, יש שהחמירו במראה חום אפילו כשהוא בגוון בהיר, ויש שהחמירו דוקא בגוון כהה, ויש בזה כמה סברות להחמיר, וכן פסקו כמה אחרונים, וכן נוהגים היום הרבה בעלי הוראה. וכיארנו עוד שיש מעט להחמיר במראה חום בהפסק טהרה יותר מכתמים שעה וזהב (המובא לעיל סו"ט ו). ומ"מ מפשטות שאר אחרונים שהתירו מראה חום ללא הגבלה נראה דס"ל שמעיקר הדין אין לחשוש למראה חום אמיתי אפילו כהה בהפסק טהרה יותר מכו' נקיים. ומ"מ נראה שאם יש ריעותא במראה החום שניכר קצת שיש בו חשש ערבוב אדום או שחור, בזה יש להחמיר בהפסק טהרה אע"פ שכו' נקיים היו מטהרים את המראה. [וכנ"ל (אותיות יח - כג, כט)].

קפח א דבר תורה חמשה דמים טמאים וכו'. משנה פרק כל היד (דף י"ט.): **ומ"ש והאידינא וכו'.** כן כתב הרמ"ם ל"ס ולהוציא כוונתו לאו דוקא דהוא הדין כמראה שעה או כחמורג וכחלמון בילה דהכל היו בכלל ירוק וכמו שכתבו התוספות בפרק לולב הגזול (סו"ה לא: ד"ה הידוק) אלא נראה קאמר דאפילו כוונת דנטה לאדמומית טפי מכל שאר ירוקין נמי טהור ומימה דכיון דמן המורה אין דם עמא אלא ארבע מראות אדום ושחור נמי אדום הוא אלא שלקה למה אמרו ואין טהור אלא נשתי מראות שהן הלבן והירוק הלא כל המראות כולן טהורים חוץ ממראה אדמומית וגראה דלגן וירוק לרבותא נקטינהו וכל שכן שאר מראות דירוק אשכחן לעקביא בן מהללאל דמטמא ליה וקאמר בפרק כל היד (י"ט): דטעמו דכי היכי דשחור אדום הוא אלא שלקה הכי נמי ירוק מלקי הוא דלקי ולגן נמי אמרינן ריש פרק צנות כותים

סימן קפח

פרטי רמזי דיניס המבוארים בזה הסימן

[א] מראות דמים טמאים וטהורים: [ב] אמרה כזה ראיתי ואברתי או שאמרה חכם פלוני טיהר לי כיוצא בזה: [ג] הכניסה שפופרת והוציאה דם או שראתה דם בחתיכה: נעקר מקורה וכמין חתיכות בשר נופל לה בבית החיצון ואז היתה רואה: אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם: [ד.ו.] דם יבש או בצורת בריה או כמין קליפות או שערות או כמין יבחושיין או חתיכת דם קשה כאבן:

קפח פרטי רמזי דיניס המבוארים בזה הסימן [א] לבן שאמרו לאו דוקא דהוא הדין לכל מראה שאין לספקו במראה אדמומית כלל דשרי: לבן כזה שרי: לית דחש למי שגמגם לאסור בירוק ולכן: הרגישה שנפתח מקורה ובדקה ומצאה לחלוחית לבן דסמך ויש בו מישוש קצח: המפלת חתיכה ונקרעת ונמצאת מלאה דם: (ג) הפילה חתיכה לבנה ונקרעה ונמצא בה עצם: [ג.ו.] כמה שיעור חתיכה גדולה: [ג.ב.] המפלת כמין קליפה או שורה אף על פי שלא נימוחו אם יש עליהם שום לחלוח דם טמאה: דין מפלת כמין שיוצא ממנה חצץ אדום עם המי רגלים ואחריהם:

א דבר תורה חמשה דמים טמאים באשה ותו לא אבל האידינא שנתמעט הבקיאות חזרו לטמאות כל

(לכ): דילפינן מוא"ש ב) אשר חל ממונו שכבד זרע (ויקרא טו טו) למעט אשה מלובן ופירשו התוספות ד"ה למעט אשה דלע"ג דנפקא לן מדמיה דמיה ד' דמים טמאים ותו לא הוה אמינא דאחא נקל ומומר מא"ש דלא מטמא באדם מטמא בלובן אשה לא כל שכן ועיין שם (דף י"ג) והשתא ניחא דכיון דנקט אפילו ירוק ולגן טהור כל שכן כל שאר מראות: **ובירחא** נמי דנריש פרק המפלת (נא.) קמתי בצרייתא המפלת חתיכה אדומה שחורה ירוקה לבנה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה רבי יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה דלא נקט אלא ירוקה ולבנה להיתירא משום דנהני תרתי איכא טעמא לעטמאניהו טפי משאר מראות דלית נהו שום נטייה למראה אדמומית: **ומצאתי** כחזן על שם גדול אחד מה"ר זנוויל כ"ץ שקיבל מאשה חכמה כשנמצא כחם לבנה לאחר שרחצה האשה בחמין דהיא טמאה שדרך הדם להתלבן לאחר הרחיצה ע"כ. אחר כ"ה שנים בא אלי חכם וזן אשכנזי והראה לי כתוב בשם מה"ר יעקב מרגלית שקיבל מפי הרב מה"ר דוד לננהו קודם נסיעתו לארץ ישראל שהאשה שיאל ממנה סמיכות לבן ועבד לאחר שרחצה במרחץ כמו שנים ושלש שעות היא טמאה שדרך הדם להתלבן מחמת רחינה ותלין דדם נדה הוא וטמאה מספק וגראה שעל פי הוראה זו נהגו הנשים שלא לילך למרחץ בימים שבין לבשת לבנים לטבילה והוא שחששו פן תרואת דם ויתלבן לאחר הרחיצה ותהיה טמאה והיא לא ידעה: **ובתרוומת** הדשן סימן רמ"ו נטה להחמיר אף בלובן אם יש בו סמיכות והוא עב ומשמע דכל שכן בירוק כוונת דיש להחמיר מפני הטועים וכן כתב בהגהות דמהרש"ל (על הטור) [ו"ל] גם בירוק צריך עיון כי מהר"ם מיי"ץ כתב בשם הגדולים דאסרינן גם בירוק ומכל מקום ירוק ככרתי אינו ראוי להחמיר כדמוכח מהגהות מיימוניות פרק ה' דאיסורי ביאה (א"ח א) דכתב האי ירוק דמטמא עקביא בן מהללאל לאו ירוק ממש כעש כרתי דאין זה נוטה לאדמומית אלא כעין חלמון בילה וכן משמע בפרק אלו טרפות (מולין מו.) דקאמר כדעתא טרפה ופריך אלא ירוקה כשרה היכי דמי ככרתי ובמסכת נגעים תנן ג' ירוק כשעוה וכן משמע בפרק לולב הגזול דקמתי (סו"ה לד:) הירוק ככרתי וכו' משמע ירוק סתם לאו היינו ירוק ככרתי עכ"ל וכן כתב הר"ן. וגראה דהוא הדין מראה הנקרא בלו"א בלשון אשכנז דינו ככרתי דאין להחמיר מפני הטועים אלא במראה שהוא כוונת וכשעוה וכחלמון בילה שנקרא גע"ל בלשון אשכנז לפי שהן נוטין לאדמומית אבל לא מראה שנקרא גרי"ץ או בלו"א בלשון אשכנז ד' אין להחמיר בהן כלל אף ליש מחמירין אבל מדינא כל דם ירוק טהור בלי גמגום וכן דעת בית יוסף וכן פסק בשלחן ערוך (ס"ה) וכתב הרב בהגהות שכן עיקר והכי נקטינן: **ועוד** נראה דאף ליש מחמירין היינו דוקא בראתה ירוק דרך מקרה אבל אשה שרואה תמיד מראה ירוק אין להחמיר דאם כן היא מתקלקלת בכך על בעלה וכמו שכתבתי בסימן קפ"ו (פ"ו) על שם הרא"ש בדין ראתה מממת שמיים: **7 ואשה** שרואה מראה ירוק ולאחר שנתייבשו הכתמים נעשו קצותיו אדומים מכל סביביו נראה **8** דמדינא טמאה היא וכדלמרינן בפרק כל היד בשחור דכשנעקר מן הגוף הוא לוקה ומשחיר משל לדם מכה לכשנעקרה הוא משחיר ודכוותיה מיישינן בירוק זה דכשנעקר מן הגוף הוא לוקה ונעשה ירוק (ולכשתייבש) [וכשנתייבש] הן חזר קצת למראהו שהיה אדום מחללה ואיכא למימר דעד כאן לא פליגי חכמים אעקביא בן מהללאל דאמר ירוק מילקי לקי אלא נשאר ירוק מחלמנו

וכמימי אדמה וכמוג בית שמאי אומרים אף כמימי חלתן וכמימי נשר ללי ובית הלל מטהרים הירוק עקביא בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרים אמר רבי מאיר אם אינו מטמא משום כחם מטמא משום משקה רבי יוסי אומר לא כך ולא כך איובו אדום כדס המכה והשחור כחרת עמוק מאלן עמא דיהה מאלן טהור וקברן כרכוס מן הכרור שיש בו כמימי אדמה מנקעת בית כרס ומליף מים וכמוג שני חלקים מים ואחד יין מן היין השרוני. ובמראה (ס) מנא לן דאיכא דם טהור נאשה דכתיב (דברים י"ח) כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דם טמא לדם טהור ממאי דהני טהורים והני טמאים אמר רבי אבהו דאמר קרא (מלכים ג ג כג) ויראו מואב את המים אדומים כדס לנימרא דדם אדום הוא ואימא אדום ותו לא אמר רבי אבהו אמר קרא דמיה דמיה הרי כאן ארבעה, פירוש והיא גלתה את מקור דמיה (ויקרא כ יח) וטהרה ממקור דמיה (שם י"ז) הרי ד' מיני אדמומיות טמאה אבל שלמטה מהס לאו דם הוא, והא אן חמשה חנן אמר רבי חנינא שחור אדום הוא אלא שלקה וגרסינן חו בגמרא (שם) וחכמים מטהרים היינו חנא קמא כלומר דחנא קמא נמי מטהר את הירוק מדקמתי חמשה דמים טמאים ולא מנה הירוק עמהם ומשני איכא בינייהו לחלות כלומר לחנא קמא חולין ולדברי חכמים טהור לגמרי ופסק הרא"ש ז"ל (פ"ב סי' ד) דהלכה כחכמים וכן פסק הרשב"א ז"ל בתורת הבית (הארון ריש ב"ו ב. וקצר שם ע"ב) והר"ן ז"ל בפרק ב' דשעוה (ג.) ד"ה שהוא אומר) והביאו כמה ראיות וכן פסק הרמב"ם ז"ל (איסורי פ"ה ה"ו וה"ל מטמאי משכב ומושב פ"ה ה"ח) א: **7 וענין** כמימי חלתן וכמימי נשר ללי בעי בגמרא (שם) ובית הלל מטהרים היינו חנא קמא איכא בינייהו לחלות כלומר לחנא קמא חולין מספק ולבית הלל טהור לגמרי וכתב הר"ן בפרק ב' דשעוה בשם הרמב"ן ז"ל (נמי יע: ד"ה הא דאמרינן) דהלכה כחנא קמא אבל הרא"ש כתב דהלכה כבית הלל וכתב הר"ן ז"ל שכן נראה שהוא דעת הרמב"ם ז"ל ככתב (איסורי פ"ה ה"ו) חמשה דמים טמאים בלבד מיהו האידינא לא נפקא לן מידי ביהאי ספיקא דכל מראה אדום טמא כמו שימצאנו בסמוך נטייתא דשמיא: **ומ"ש רבינו והאידינא שנתמעט הבקיאות חזרו לטמאות כ"ש** שיש בו מראה אדמומית. בסוף פרק כל היד (כ:) מייית בגמרא כמה חכמים דלא חזו דמא משום דלא בקיאי וכבר כתבתי זה בסימן קפ"ג (מא. ד"ה משרט):

הגהות והערות

קפח א] וחזר בו ממה שפסק בפירוש המשניות כתנא קמא (הערה בלילין הרמב"ם). ועיין שם (פ"ב מ"ו) בחוספות יום טוב: [ב] **7** ששון הפסוק הוא "כי תצא", וכן העתיק שם רש"י בד"ה איש אין: [ג] **8** מצאתי, ובמרדכי (שבועות ס"ו) תשלה דף א ע"ד) כתב בזה הלשון "יגעיל כשעוה שהוא ירוק דאיתא בחוספתא דנגעים (פ"ה ה"ג) ירקק ירוק שבירוקי כשעוה": [ד] **7** נבון לגרוס דאין. ויש להעיר דבשו"ת הב"ח סי' פד משמע דבלו"א דינו כגע"ל ולא כגרי"ץ עיין שם: [ה] **ע"פ** לישוק הב"ח בתשובתו (סי' פג):

ומ"ש ואין טהור אלא הירוק והלבן. כ"כ הרא"ש ו"ל צפרק כל היד (שם) וזה לשונו וצדירות הללו אין צדיק לראות דמים לישען על חכמתו ולהפריד בין דם לדם ואפילו בימי חכמי התלמוד היו מן החכמים שהיו נמנעים לראות דמים כל שכן האידנא שאין לטהר שום דם הדומה למראית אדמומית אם לא שיהא לבן וירוק כמראה הזהב ע"כ וכן פסק הרמב"ם ו"ל צפרק י"א (הל' י"ג) וכן פסק הרשב"א ו"ל (מה"ק ריש ב"ו ב:) וצרי"ש פרק המפלט (כא). אמרו בפשיטות דלבן וירוק טהורים וא"ת מאחר שהם ו"ל פסקו הלכה כפיט הלל דמטהרים כמימי מלחן וכמימי בשר עלי למה לא המירוס בזמן הזה כשם שהמירו בירוק ולבן י"ל דכיון שהם נוטים למראה אדמומית ואין אנו בקיאים במראות מטמאין להו ולא מטהרין אלא לבן וירוק משום דלית להו נטייה לאדמומית כלל דאע"ג דעקבא דמטמא על כרחין סבר דירוק ו"ל נוטה לאדמומית רצון סברי דהאי לאו נטייה לאדמומית הוא אצל כמימי מלחן וכמימי בשר עלי לכולי עלמא נוטים למראה אדמומית וינהו ואף על פי כן מטהרי רצון חן הילכך האידנא דלא בקיאינן למיבדק במראות לא מטהרין: **כתב**ו התוספות (יט: ד"ה הירוק) אמתנין דהירוק עקבא לאדמימות וסמך ירוק כן הוא כמשמע צפרק ולבן הגזול (סוכה לד:) ט וגם הרא"ש ו"ל (שם) כח צפרק ר"י דמכאן משמע דירוק סתם הוא אצל הדומה למלחן בזה או לזהב הנוטה למראה אדמומית וכן משמע צפרק אלו עריפות (חלוץ מו:) עד כאן ומשמע ודאי שדעתם לומר דירוק כרחי לא עלה על דעת שום אדם שיהא טמא דהא אין לו נטיית מראה אדמימות כלל ולא איפליגו אלא בירוק כזהב דקבר עקבא שיש בו נטיית מראה אדמימות ורצון סברי שאין זה נטיית מראה אדמימות והלכה כוותיהו וכ"כ הר"ן ו"ל צפרק ב' דשבעות (ג. ד"ה ומראית) וכן כתב הרשב"א ו"ל בתורת הבית (ארוך ריש ב"ו ב.) וזה לשונו ומהו הירוק שאמרנו כחצו רצונו הרפסחים דהיינו אפילו גאלג"י כמראה הזהב וכל שכן הירוק הדומה לכרמי דהוא אפילו עקבא מטהר דאינו דומה לדום כלל עכ"ל. והשאלה מה שכתב הרא"ש ו"ל דהאידנא אין לטהר שום דם אם לא שיהא לבן וירוק כמראה הזהב מראה הזהב איצטריך ליה לאשמועינן דאינו כרחי ליה לספקי ביה כלל דהוי כלבן מאחר שאין שום דם נטיית מראה אדמומית ולפיכך כתב רבינו דבין ירוק כרחי בין לזהב כזהב טהור וכן כתב המרדכי צפרק שני דשבעות (סי' משלה דף 6 ע"ד) דירוק כרחי או כעשבים או כשעור טהור וכן כתב הרב המגיד צפרק י"א (ה"ט ב:) **ד"ר** ו"ל צפרק י"א (ה"ט ב:) **ד"ר** ו"ל צפרק י"א (ה"ט ב:) **ד"ר** ו"ל צפרק י"א (ה"ט ב:)

ועד סופו חסם הוא דלא מיישין ללקוי אצל כשנשמתה לאחר שמישנש ועשה אדם בקצותיו שפיר מיישין ללקוי אף לרצון ומדינא היא טמאה ולכן כשיבאו מראה ירוק ולבן ו' לפני המורה בעודו לח לא יורה בו דבר עד שימיישנש: **כתב**ו במרומת הדשן סימן רמ"ו אם האשה הרגישה שנפתח מקורה להוציא דם וצדקה אח"כ ולא מצאה כלום איכא לחוש דילא טיפת דם כחדל ונתקנה או יימוק וטמאה עכ"ל והכי נקטינן אצל אם מצאה על העד לחלומות לבן השמא חליין בהרגשה צלובן שילא מן המקור ונמצא על העד וטהורה ואף על גב דהוא ו"ל הממיר לבן מפני הטועים מכל מקום אין דמופסין לקולא בירוק ולכן לא מיישין נמצא על העד לבן או ירוק וטהורה:

ב ונאמנת האשה צומר כזה ראייתו ואבדתיו. נרימא סוף פרק כל היד פירוש שראתה דם חמלה ואבד וחזרה וראתה שראתה היה גם כן כזה אם דם זה טהור נאמנת על האבד שהיה כזה ולא מיישין דילמא טועה היא והאבד לא היה כזה:

בן מהללאל מטמא האי ירוק היינו כמארוג ולא ירוק כרחי דאין זה נוטה ו"ל (ה"ט ב:) **ד"ר** ו"ל צפרק י"א (ה"ט ב:) **ד"ר** ו"ל צפרק י"א (ה"ט ב:) **ד"ר** ו"ל צפרק י"א (ה"ט ב:)

ב ונאמנת אשה צומר כזה ראייתו ואבדתיו. נרימא סוף פרק כל היד פירוש שראתה דם חמלה ואבד וחזרה וראתה שראתה היה גם כן כזה אם דם זה טהור נאמנת על האבד שהיה כזה ולא מיישין דילמא טועה היא והאבד לא היה כזה:

קפח (א) וכן הוא במרדכי דף (של"א ע"א) (א ע"ד סי' תשל"ה) יב) דמראה בלי"א גע"ל גרי"ן כולן הן ירוק וכשר עכ"ל וכ"כ בית יוסף בשם שאר הפוסקים: (ב) וכן הוא בדברי הטור דיש להכשיר אפילו בסמיוק ועב הרבה ולכן נראה דיש לסמוך עלייהו להכשיר. גם מה שכתב מהר"א דהרגשה דאורייתא כדמשמע פרק

קפח (ב) שהן הלבן והירוק. שאין בו נטייה כלל למראה דם שהוא אדום כדכתיב וילאו מואב את המים אדומים כדם: (ג) בין צהוב כזהב. שנוטה קצת לאדמימות וזה דוקא (פליגי) [פליגי] יא) עקבא בן מהללאל. תוספות: (ג) כזה ראייתו ואבדתיו. שהרי המורה האמינה שאמר וספרה לה לעצמה:

קפח (א) והירוק. כתב רש"י צ"ע כי מהר"ם מיינן כתב בשם הגדולים דארינן אף בירוק כר' ומ"מ ירוק כרחי אין ראוי להחמיר כדמוכח בהג"מ (פ"ה אות א): **דרושי הגהות** **קפח** (א) סימן רמ"ו: [ג] סס: [ג] אף על גב דהרגשה דאורייתא וכו' הני מילי היכא דליכא וכו' כן י"ל לענין:

הגהות והערות [ח] ר"ל בית הלל: [ט] דאמרינן ירוק כרחי מכלל דסתם ירוק לאו הכי הוא. כן הוא בתוספות: [י] אך "כעשבים" לא הזכיר הרב המגיד: [יא] כן נראה דצ"ל, או דצ"ל "פליגי עקביא בן מהללאל וחכמים": [יב] לשון המרדכי ג' מראות הללו בלי"א גע"ל גרי"ן כולן בכלל ירוק וכו' וכשרה" (ונקראים כיום: כחול, צהוב, ירוק): [יג] ומ"מ למעשה לא הקיל הרמ"א שהרי כתב בסעיף א' בהגה ואם הרגישה שנפתח מקורה וצדקה מיד ולא מצאה כלום ע"ל סי' קצ עכ"ל, ושם ריש סי' קצ הביא המחבר פסק התרומת הרשן ולא השיג עליו הרמ"א:

מפתח סדרי טהרה **קפח** (א) סי' ט"ו קצ ריש ט"ג: (ב) סי' ט"ו קצ ס"ג בד"ה ועתה חל:

קפח (א) וכן הוא במרדכי דף (של"א ע"א) (א ע"ד סי' תשל"ה) יב) דמראה בלי"א גע"ל גרי"ן כולן הן ירוק וכשר עכ"ל וכ"כ בית יוסף בשם שאר הפוסקים: (ב) וכן הוא בדברי הטור דיש להכשיר אפילו בסמיוק ועב הרבה ולכן נראה דיש לסמוך עלייהו להכשיר. גם מה שכתב מהר"א דהרגשה דאורייתא כדמשמע פרק

קפח (ב) שהן הלבן והירוק. שאין בו נטייה כלל למראה דם שהוא אדום כדכתיב וילאו מואב את המים אדומים כדם: (ג) בין צהוב כזהב. שנוטה קצת לאדמימות וזה דוקא (פליגי) [פליגי] יא) עקבא בן מהללאל. תוספות: (ג) כזה ראייתו ואבדתיו. שהרי המורה האמינה שאמר וספרה לה לעצמה:

קפח (א) והירוק. כתב רש"י צ"ע כי מהר"ם מיינן כתב בשם הגדולים דארינן אף בירוק כר' ומ"מ ירוק כרחי אין ראוי להחמיר כדמוכח בהג"מ (פ"ה אות א): **דרושי הגהות** **קפח** (א) סימן רמ"ו: [ג] סס: [ג] אף על גב דהרגשה דאורייתא וכו' הני מילי היכא דליכא וכו' כן י"ל לענין:

הגהות והערות [ח] ר"ל בית הלל: [ט] דאמרינן ירוק כרחי מכלל דסתם ירוק לאו הכי הוא. כן הוא בתוספות: [י] אך "כעשבים" לא הזכיר הרב המגיד: [יא] כן נראה דצ"ל, או דצ"ל "פליגי עקביא בן מהללאל וחכמים": [יב] לשון המרדכי ג' מראות הללו בלי"א גע"ל גרי"ן כולן בכלל ירוק וכו' וכשרה" (ונקראים כיום: כחול, צהוב, ירוק): [יג] ומ"מ למעשה לא הקיל הרמ"א שהרי כתב בסעיף א' בהגה ואם הרגישה שנפתח מקורה וצדקה מיד ולא מצאה כלום ע"ל סי' קצ עכ"ל, ושם ריש סי' קצ הביא המחבר פסק התרומת הרשן ולא השיג עליו הרמ"א:

מפתח סדרי טהרה **קפח** (א) סי' ט"ו קצ ריש ט"ג: (ב) סי' ט"ו קצ ס"ג בד"ה ועתה חל:

באר הגולה
עם ציונים מהש"ך

נו שפתי

יורה דעה קפו פתח הלכות נדה

כהן

כ. הכש"ך [משנין] ח"א סימן מו וכתב וחס אפשר יעשה לה תקנה לטובל כמו שהיו עושין להגן גדול ביום היסורים עשויות של כולו וכו' ויחא לו: כ; קפה ח. טור מדברי חזו הרא"ש נפקיו נפרק ג' לדה [סימן ד] אלא דלמא שס דף [י"ד ע"א] [כ ע"ב*] כמה אמוראי דלא חוו דמא מנסו ללא בקיאי: א. סם נמשנה יע, א ונמלא סם; *א. רא"ש סם; רמב"ם חסורי ביאה ה, ו חא, יב; רשב"א חבורה הכית בית ז שטר א, ב, א ונקלר ג, ב וממשנות הגמרא סם כא, ח:

קפה א כף מראה כו'. מן התורה אינם עומאים אלא המשה מיני מראות, וחכמים הממירו שלא לטעום בין דם לדם ואסרו כל מראה הנוטה לאדמימות, והכשירו כל מראה שאין לספקו באדמימות כלל: ב דבן. ואפילו אינו לנן לגמרי, אלא כמראה נגד לנן שפסל עליו חזק שהוכה לבגדו טהור, וללא כתומת הדשן נסימן רמ"ז שמגמגם זזה, וכל מי ששמעתי ורלתי נהגו להחיר להדיא עליו שום גמגום כלל, ז"ל [עמוד מא ד"ה ה] ועיין ז"ח [עמוד מא ד"ה נחב]: ז ג ירוק כו'. כתב הב"ם [עמוד ז"ה ואשה] דהיינו כשנשאר

ירוק מחמתו ועד סופו, אבל כשנמשנה לאחר שנתייבש הכתם ונעשה אדום נקלחיו טמאה, וכשנעקק מן הגוף הוא לקח ונעשה ירוק, וכשנתייבש חזר למראהו קצת שהיה אדום מחמתו. ולכן כשיבא מראה ירוק ולבן לפני המורה בעודו לח, לא יורה בו דבר עד שנתייבש, עכ"ל. ואין נוהגין כן, ויבא דלחוקי ריעותא לא מחוקיין, ודלמתיין נפרק אלו טרפות [חולין ט, ג] גני מראות הנני מעיים דאין לרץ לשלקן לראותן אס נשחיה מראותם דלחוקי ריעותא לא מחוקיין, ויגמלאר לעיל סימן (ז"ב) [גנ] ס"ק י"א, והוא הדין הכל, כן נראה לי: ל

סימן קפה

דיני מראות הדם. וכו' סעיפים:

א א [א] [א] כל [א] מראה אדום בין אם הוא כהה הרבה או עמוק מטמים [א] וכן כל מראה שחור [א] ואין טהור [א] אלא [א] מראה ב לבן [א] [א] [א] וכן מראה יג ירוק [א] אפילו כמראה

ערך דהם למהריק"ש

סוף יד [אשה וכו']. הרווא דס אחר לדיה שלג פעמים לריה נדקם שפופרת, וס אמרה לה המילת חכמה שנחפפה, סומכה עליה, שרגלים לדבר כו"ל. ועיין סימן ק"ז דין ב:

ביאור הגר"א

כו'. כמתיינין י"ט א', וקיימא לן כחכמים ולא כתנא קמא, דתנן בבבירחא [ערוה פיה משנה ו] כותייהו. ואף עקיבא חזר בו שם [ערוה] ושם [נדה] כ"א א': [ה] אפילו כמראה כו' וכו' שכן כו'. עיין תוספות י"ט ב' ד"ה הירוק כו', ובסוכה ל"א ב' ד"ה הירוק כו', ובחולין מ"ו ב' [ד"ה אלא]:

[כז] [סעיף יג הנחן מי שיוצא כו'. כמו שאמרו [נדה] נ"ח ב' ותולה בכנה וכבעלה:

קפה [א] [סעיף א] כל מראה כו'. דמדניא דוקא ד' מיני אדום. ועיין באר הגולה [את א]: [ב] וכן כל כו'. הוא מראה ה', ומטעם הנ"ל: [ג] מראה לבן. שם [נדה] כ"א א' מ"א ב': [ד] וכן מראה

פתחי תשובה

דעבידא לגלוי כו', וא"כ הכא כנודן ידן דלא עבידא לגלוי שהרי בלא אמירתה הוה תלינן בבתולים, ורק משום אמירתה שמרגשת שהדם יוצא ממקורה דיינינן לה כרואה מתמת תשמיש, מהראוי לומר דאיה נאמנה. אך לפי סברתי שם אחי שפיר]:

אם גם הבעל השני אומר שמצאה בתולה, דהרי אין אנו יודעים שראתה מחמת תשמיש רק מפיהם, והפה שאסר כו' [כוחה ככ, א]. אך כיון שלא היה לה צער, קשה להתיר. ואף שהב"ח [סוף הסימן] מחיר, כל האחרונים לא הסכימו עמו. ומכל מקום נראה דאם אשה זו יש לה וסת קבוע, אף שכל הפוסקים דחו דברי המדריכי [שבוטחו רבו חשלה א, ב], כו' שיש לחלות בבתולים יש לצרף דעתו שלא להתחייב כרואה מחמת תשמיש, אך לא תשמש בליל טבילה רק בליל שניה. ושוב כתב דאפילו אין לה וסת מכל מקום כיון שג' פעמים שראתה היו בליל טבילה, יכולה לשמש עוד אחר טבילה בליל שניה, ואם לא תראה או תהיה מותרת לשמש גם בליל טבילה, ובאם תראה גם בתשמיש הנהו שהוא ליל שני לטבילה חזר דינה לחלק בין יש לה וסת או אם מרגשת צער. ואף דבשאר נשים שראו שלש פעמים מחמת תשמיש אין להקל אף אם היה כל השלש פעמים בליל טבילה [עייין מה שכתבתי לעיל ס"ק מ"ד], מכל מקום כו' שיש לחלות בבתולים [ועיין בתשובות חתם סופר וי"ד]: עיקר הרגשה דאורייתא פשיטא דטמאה נדה ממש וקובעת וסת בכך, דאפילו אם נניח שהדם שהיא מוצאה הוא דם בתולים מכל מקום אי אפשר שלא נחערב בה דם נדה היוצא בפתיחת המקור, דהרגשה סבא דאורייתא היא, כמו שכתב תרומת הרשן [סימן רמ] ומובא בשולחן ערוך סימן ק"ז [סעיף א] ובט"ז שם [ס"ק ג] [עייין מה שכתבתי שם ס"ק ו'], ודוחק להקל לחלות הדם בבתולים ופתיחת המקור במראה טהורה, וכמו שכתב תרומת הרשן שם דלמראה טהורה נמי נפתח המקור, דזה אינו, דכל עצמו של דין חליה במקור חזק פתיחת פי המקור ממש, רק זיבת דבר לח יוצא ממקום המקור שהוא אף אם מצאה על העד ג"כ מראה טהורה אין להקל, אך אפילו אם אינה מרגשת פתיחת פי המקור ממש, רק זיבת דבר לח יוצא ממקום המקור שהוא למעלה ממקום הבתולים, נמי לא נראה להקל, אף דהרגשה זה אינו רק איסור דרבנן [כמו [שביאר] [שביאר] בתשובות אחרות הובא לעיל סימן קפ"ג ס"ק א'], וגם וסת התשמיש הוא רק דרבנן, והווי ליה תרי דרבנן, ומצורף לזה דרוכ נשים אינן רואות מחמת תשמיש, מכל מקום אין להקל, דכיון דיוצא והרי סמכין אסברא זו ומייתי הטאה עליה, כמבואר ריש פרק [בנות כותים] [נראה בתם] [נדה ו, ב], ומכל שכן שלא נזכר להקל להחיר לשמש עמה, על כן משמים ירומה, עד כאן דבריו, ע"ש. ולפאורא יש להעיר לפי מה שכתבתי לעיל ס"ק ג' בשם תשובות שיבת ציון דלהכי אשה נאמנת לומר שראתה שלש פעמים מחמת תשמיש ולא אמרין עיניה נתנה באחר, היינו כיון דהיא מלאת

ציונים לרמ"א
עם ציונים מהש"ך

ע"י [עמוד סט ד"ה מנן הרשב"א] בשם תשובות הרשב"א [פ"ו סימן קסא]: ע"ש [פ"ו סימן כ']:

הגהות והערות

[ה] עיין גם ה"ל ויד אברהם:
קפה [א] עיין קרי טהרה סימן קל סוף ס"ק ז':
ג] כש"ס מהר"ם מיין שלטניו לשה. ועיין כ"ח ונדעשה כס"ל שהיילו נס מהר"ם מיין סמא, ולא הכירו [במשנה], וכו"ה לפניו כש"ל. אך נ"ל [ס"ק א] ומכל מקום ירוק כדמי אין ראוי להמיר, ע"ש:
ד] לפניו כנראה רבה מה, ג הנוטה [לכניס עונות ומגליהם הוריקין], אך הד"ש [הירוק כה"כ] מוצא בגמרא נדרים לג, א, ונלשן דומה לזה נאמנת נלשית פקן ג' ובתמולא שרשם לך לך סימן יג:

גליון מהרש"א

ועומתו, אפילו כנדיקה ית להקל, עיין משנת [שליט] יענין [מ"ה] סימן מ"ד: [ב] ושיך ס"ק ג' ונראה דלחוקי ריעותא לא מחוקיין. עיין סימן ל"ט נט"ו ס"ק ה': [ג] ונתבאר לעיל סימן צ"ב, ז"ל, כ"ג:

[א] [ש"ש סיף א] וכן מראה ירוק אפילו כמראה [השונה או הוהבן]. כנראה רבה [ד] ורק א"ת מניחו [נלשית י, יד] שהירוק כה"כ, הרי' הלכות נדה [נפשות ג, א ד"ה ומלאה]. וס ירוק כנרין, מלאה הקלו"ט

יורה דעה קפח הלכות נדה

מחצית השקל

תורת השלמים

נב

הגהות והערות

הרם בעודו לח וטיהור במראה לבן וירוק יש לדחות, בזמנם שהיו בקיאים במראות הדמים להבחין ולהכיר, עד שכרית היו יודעים אם דם חימוד, פשיטא דהו יבולין לראות בלח כמו ביבש, ביום כמו בלילה, כי תיכף היו יודעים אם יש בו תערוכת אדום אלא שלחות הלבנה תופף עליו או לא, אבל אגן דלא בקיאי להבדיל בין דם לדם אפשר דכל מה שיש לחוש להחמיר חיישין. וסיים ח"ל, אבל מכל מקום כיון דאין להבי"ח ראיות, מגלן להחמיר דבר שלא נמצא בפוסקים, ומכל מקום הכל לפי ראות עיני המורה, ובין תבין את אשר לפניך, ולא יהיה דעתך קלה באיסור כרת, עכ"ל. ורבר נפלא על שלא הביא תשובת חכם צבי הנ"ל, שהרי בסימן קפ"ז סי"ק ה' הביא תשובה זו. וגם מה זאת התבונה אשר לו להבין בענין זה. וכתב עוד הט"ז בס"ק א' בשם הבי"ח, שכתב בשם מהר"י מרגליות באשה שיצאה ממנה סמיכות לבן ועב לאחר שרתצה במרחץ כמו ב' וג' שעות, היא טמאה, שדרך הדם להתלבן מחמת רחיצה, ושמהאי טעמא נוהגות הנשים שלא לרחוץ כעת לכונה, שע"י המרחץ אפילו אם תראה סמיכות לבן ועב תהיה טמאה וסותרת השבועה נקיים. אבל הט"ז חולק, שלא נמצא בש"ס ופוסקים רמז מזה, ולא מר בר בר רב אשי חתים עליה שבאו דברים אלו מפי מהר"י מרגליות, לכן המחמיר יחמיר לעצמו ולא יורה לאחרים כלל, ע"ש: (סי"ק ד) השבועה כו'. ועיין לעיל סימן ק"ח כו'. ריש עוד מראות געז"ל, כגון כישות או כנף של טווס, או כהודקת פני החולה שקורין גע"ל וזכ"ל: (סי"ק ה) עיין לקמן כו'. בראש הסימן. ר"ל, שהיא טמאה שאני אומר דם יצא כחרדל ונתקנה או נאבד, היינו היכא דליכא למחלי במידי אחרת, מה שאין כן בנידון רידן שכתב המחבר הרגישה שנפתח מקורה ובדקה מיד ומצאה מראות הללו, דאיכא למחלי ההרגשה שהיתה מאותן מראות, משום הכי טהורה: (סעיף ב) אבל אם הביאה לפנינו כו' אין סומכין עליה. הוא אבעיא דלא אפשיטא בש"ס נדה דף כ' ע"ב, איבעיא להו כזה טיהר איש פלוני חכם מהו כו', וקיימא לן לחומרא דלא מבעיא כשנחזיק דם לפנינו בטמא והיא אומרת חכם פלוני טיהר לי, כיצא כזה ודאי משקרה, אלא אפילו נסתפקו אם הוא טמא או טהור גם כן אין סומכין עליה, דהא ספק שלנו אם הוא נוטה לאדמימות או לא, משום הכי אמרין דלא כו' היכי דלדידן איכא ספיקא איהי נמי לא קים לה וסברה דדמי לדם זה שטיהר פלוני חכם, ובאמת אינו צדקה, שאותו דם לא היה נוטה לאדמימות ודם זה נוטה לאדמימות, משום הכי אין סומכין עליה: (סעיף ו) אין כו'. אין לה לסמוך, דוספרה לה ויקרא טו. טח. לעצמה משמע נאמנת, ולא על חברתה: כן פירש רש"י כו'. ר"ל, על האי אבעיא הנ"ל נסיעה כן כזה טיהר לי פלוני חכם מהו, פירש רש"י מהו שתסמוך עליה חברתה שהראתה דמה לזו ואמרה לה כדם זה שלך הראתי גם אני לפלוני חכם וטיהר. וכתב הבי"ח ואין להקשות על רש"י מאי דוחקיה לפרש כן ולא פירש האבעיא כהיש אומרים, דייל דהוקשה לרש"י אי סלקא דעתך דהאבעיא היא כשהביאה דם לפנינו לשאלו עליו והחוקנה בטמא או נסתפקנו עליה, והיא אומרת חכם פלוני טיהר לי כזה, אם כן למה באה לשאלו עליו לחכם, הלא כבר הגיד לה אותו החכם שהיא אומרת משמו שדם כזה טהור. אבל לפירוש רש"י ניחא, דבאמת אותה אשה אין לה שאלה, אלא אומרת כן לאשה אחרת שהראתה לה דם כזה. מהו לא פליגי היש אומרים עם רש"י רק בפירוש האבעיא, אבל לדינא לא פליגי אהרדי, אלא שניהם אמת, הדין היוצא מפירוש היש אומרים וכן הדין היוצא מפירוש רש"י: מיהו כו' נאמנת כו'. ר"ל, לגבי בעלה: בפרק המדיד כו'. דאמרין כו'. דאמרינן שם נדה, דכתוב וספרה לה לעצמה, ומשני כגון דאמרה ליה פלוני חכם דמי, אי יודע שהיא נדה היכי שימש, אי דלא ידע נסמך עליה שאינה נדה, דכתוב וספרה לה לעצמה, ומשני כגון דאמרה ליה פלוני חכם טיהר לי את הכתם ואול שיליה לחכם ואשחכח שיקרא, דאינה נאמנת והוי משמשת נדה, והאי דינא מבואר לעיל סימן קפ"ה סעיף ג' בהג"ה באם אומרת פלוני חכם טיהר לי את הכתם והחכם אומר שמשקרת שהחכם נאמן, אם כן משמע כל שהחכם אינו לפנינו ומכחישה נאמנת לומר לבעלה דם או כתם זה טיהר לי הכם:

[ד] השבועה. או אחרת או חלמון נילה, לשון פוסקים: [ה] אין פומבין עליה. לשון הרשב"א (מורה נבוכים ח"א פ"ג ה"א) דילמא כי היכי דלדין לא ליחברר ונלא יכלין למיקם עליה, וי"ל איהי נמי לא קים עליה (ולא יכלין למיקם עליה), וסברה כזה היה, ואינו, עכ"ל. והוצא ככ"י נעמוד מן ד"ה סגן. ולפי זה נראה דלא האשה מציאה דם הראשון ואומרת זה שהיא כזה טיהר לי פלוני חכם נאמנת, דהרי לנו ראיין שאינה טועה בדמיונות. אך מסוגיא דש"ס סוף פרק כל הדין נדה כ. ג. מוכח דלף כהאי גוונא אינה נאמנת, דלא לא כן אמאי לא ממך הש"ס התם עובדא דילמא הכי. וגם לשון רש"י שם משמע דלא היכא דהדס לפנינו אין סומכין על נאמנות האשה, ול"ע: [פ] אלא למחמין שם נוספות כסוגיא זו נ"ד"ה ג' דלמחמין החכם לראות דמי אשמו כדי לטהרה, וכן כתב הר"ש בפירושו המשיגות סוף פרק ג' דנעשים, וכן הסכמת האחרונים. ועיין לקמן סימן קפ"ה ס"ק (ו') [ז] [ח] [ט]:

ה) וכמו הפרי דעה נטורי קפ"ח א"ח ג שומר נפלו כי הט"ז קאי על חובת "טוהר" שבהמשך, וכן הגיה השמטת חכמים. וכו' מיישבים הערה נקודות הכסף ס"ק א, שהניחא כזו בש"ע אשר לפני הט"ז היפה "או ירוק טהור", ולא דפוסי הש"ע החל ממהדורות קלאקא שלי"ט. אלמגס לפנינו מוקן ע"פ דפו"ר: ז) מוקן ע"פ הרשב"א והכ"י:

ו) בספר שמוס חכמים מומק מינת מיד. אולם המוות דעת חידושים ס"ק ה; ביאורים ס"ק ג וד ובסימן קל ביאורים ס"ק ג מפסג דהיינו מן שינוי וסח:

פתחי תשובה

7 ← (ג) השבועה. עיין באר היטב [סי"ק א] מה שכתב עוד המציא הבי"ח כו'. ועיין במנחת יעקב [תורת השלמים ס"ג] ובסדרי טהרה [סי"ק ב] שגם הם חולקו על הבי"ח, וגדולה מזו כתב בתשובות חכם צבי סימן מ"ז דאפילו אם ראה המורה כשהיה לח והיה לו מראה טהור, ואחר כך כשנתייבש נמצא מראה טמא, טהורה, ואוליגן תמיד בחר יצאה מן הגוף הן לטמא או לטהר, ע"ש. ועיין בחשובות שבוה יעקב חלק ג' סימן ע"ד שחלק עליו בזה, אך כתב הסדרי טהרה שאין דאיתו מוכרח. גם החוות דעת [ביאורים ס"ק א; חידושים ס"ק ג] הסכים עם החכם צבי בזה. ועיין בשאלת יעב"ץ חלק א' סוף סימן י"ב שכתב דמספיק למעבר עובדא כרעה אביו ז"ל, ודעתו להחמיר דכי איתרמי דהדר למראה טמא אחר שיבש יש להורות טמאה, ואע"פ דכבר הורה בו להיתרא, ולוילוחא לא חיישין, ומביא ראיה מלעיל סימן י"ב סעיף ג' גבי הוריקו ע"י שלק דאמרין איגלי בהתחיהו, וכל שכן הכא דלא עביד ביה מעשה. ע"ש. ומה שכתב הבאר היטב [שם] לא הבנתי כו', עיין בספר נחלה עזריאל בנדה דף כ' [ע"ג] בדריה רבי ראה, שכתב דאינו השגה, ע"ש. אך לענין בלאו הכי אין מוכנס לי דברי הט"ז בזה, שהרי בסימן קפ"ז שם אין צריך לראות בלילה כלל, כמו שכתב הרמ"א שם [סעיף ב], אלא דבדיקה היא שחזק למחור, עיין באר היטב שם ס"ק ב', ומצאתי בחוות דעת [ביאורים הל"ל] שהרגיש בזה. וצריך לומר דסביבא ליה להט"ז הרמ"א שם קאי רק אבדיקה שלאחר חשמיש, וכמו שכתבתי שם ס"ק ג' בשם חשובה מאהבה שנסתפק בזה: (ד) מיד. היינו בחון שיעור וסח (המבואר לקמן סימן ק"ז סעיף ג"א), חוות דעת [חידושים ס"ק ה; ביאורים ס"ק ב] [ועיין מה שכתבתי לקמן סימן ק"צ ס"ק ה' ור"ק]: (ה) מראות הל"ל טהורה. עיין בחשובות גבעת שאול סימן ס"ז באשה שהרגישה שנפתח מקורה ובדקה תיכף בחלוקה ומצאה כתם גדול במראה טהור, רק שבתוך הכתם היה כמו נקודה אדומה קטנה כמו טפח חרדל, והחלוק הוא לא היה בדוק, ויש לספק אם לתלות הרגשה במראה טמא כמו במראה טהור, או לתלות המראה טמא כדם מאכולת כיון שהוא פחות מכגוריס, והרגשה במראה טהור לכו'. וכתב דטהורה, ותלין הרגשה במראה טהור והדם במאכולת, עיין שם באורך. ושם בסופו כתוב בשם הגאון מוה"ר מרדכי ז"ל מטיקטין שפקפק כפסק זה. ועיין מה שכתבתי לקמן סימן ק"צ ס"ק ו' ר: (ו) סומכין עליה. עיין באר היטב [סי"ק ב] מה שכתב וכן אשה כו' אין לה לסמוך על חברתה כו'. ועיין בסדרי טהרה [סי"ק ג] דאפילו על עצמה אינה יכולה לסמוך בזה, כגון שיעודת שבוה טיהר לה החכם, וצריכה להראות גם עתה לחכם. ועיין בתורת השלמים [סי"ק ה] שכתב דאפילו אם היא מביאה דם הראשון ואומרת זה שהוא כזה טיהר לי החכם, דא ליכא למיחש שמה טענה בדמיונות, מכל מקום אין סומכין עליה, ע"ש. ומה שכתב הבאר היטב [שם] יכול לראות דמי אשמו, עיין בספר חמדת אדם כולל ק"ט [סעיף ו] ומה אדם אה"ו ג שכתב דאם אירע לה שאלה בענין הטבילה אינו יכול להורות, מאחר דאיתחוק איסורא, ע"ש. ועיין בתשובות חות יאיר סימן [קכ"א] [קכ"ב]:

גליון מהרש"א

(ו) [שרע סי'א] ואפילו יש בו סמיכות דם. כיון דהלכות עיקר, מה שאין כן כשיש קלה לזון עמו, משוכות מיוון כים יהודה סימן ס"ח:

ובד יודעה ולא קאזא עליה. ובהו' אלפי' כל גנאה שהיא כוונת...
דבריה ר"ל כל גנאה שהיא כוונת להאדין...
היה זה יודעה ולא קאזא עליה...
נשים שבהן...
קיסתהו...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...
אשר...

כא אשה שיש לה מכות ופצעים שאינה יכולה לטבול תצא מחת בעלה כדי שלא יבטל מפו"ד (פס"ד י"ד):

כ"ד ק"א דין מראות הדמים ואשה שמצאה קרטין או דם יבש (סימן ק"ט):

7 ← מן התורה אינו טמא אלא ה' מיני דמים שקבלו חו"ל וכולם אדומים אלא שכל אחד יש לו צבע אחר ועכשיו אין חכם בישראל שיבחין זה ולכן כל מראה אדום בין אם הוא כהה הרבה או עמוק כל מראה הנוטה לאדמומית טמא. וכן כל מראה שחור דקבלו חו"ל דשחור אדום הוא אלא שלקה ואף על גב דמדינא אינו טמא אלא שחור כחרת אבל דיהה הימנו טהור מכל מקום בדורות האחרונים טמאו כל מראה שחור (כמו שכתבנו בסוף וכו' ע"פ סימן קפ"ח וכן כתב הרמב"ד בספר נתיב) ומראה הנוטה לצבע ברוי"א בל"א שהיא כעין קליפת ערמונים (שקורין קאשטלנים) וכמשקה קאווע טהור וכל שכן בכתם שזה אינו נוטה לאדמומית (ע"פ רש"י סי' קפ"ח בשם מ"כ אך מה שכתב שזה נוטה לשחור וכו' ע"פ מה שכתבנו בסוף הלכות טהרה ע"פ סי' קפ"ח וכן כתב הר"ן נתיב דף י"ד ח"ל כל מראה שחור אפילו דיהה דיהה טמא וכן כתב רמב"ן כל שיש בו אדמומית אפילו דיהה הרבה וכן כל מראה שחור) אבל כל מראה שאין לספק באדמומית כלל כגון הלבן ואפילו אינו לבן לגמרי אלא כמראה בגד לבן שנפל עליו אבק שהוכה לבנוניתו טהור וכן מראה ירוק אפילו כמראה שעוה או זהב"ב או חלמון ביצה וכל שכן ירוק ככרתי שקורין גרין או כתכלת שקורין בלאה דכל אלו אין נוטין לאדמומית כלל ואפילו יש בו סמיכות והוא עב הרבה ואפילו הרגישה שנפתח מקורה וברקה ומצאה מראות הללו טהורה אף על גב דאם נמצא כלום כיון שהרגישה שנפתח המקור טמאה אמרינן שהדם שיצא נאבד מכל מקום כיון שמצאה מראות הללו וגם דם זה בא מן המקור תלינן שנפתח בדמים הטהורים האלו:

ב כשבא דם טהור לפני החכם אינו צריך להמתין לראות עד שתתייבש דלפעמים מאדים אחר כך אלא אין לדיין אלא מה שעניו רואות ואם עכשיו הוא טהור יטהר אותה ואפילו אם לאחר שנתייבש נוטה לאדמומית אפילו הכי טהורה ותלינן שנתאדם מחמת האויר דאין זה דרכי נועם שתלך האשה ותשמש ולאח"כ כשיתאדם נמצא בעל נדה (ע"פ נפש השומע מ"ג) והכ"פ סימן קפ"ז כתב דטמאה. ואם ראה בלילה ונסתפק אם הוא נוטה לאדמומית ולמתר רואה שאינו נוטה כלל לאדמומית טהורה ולא אמרינן שנשנתה אבל אם היה מחזיק בחזקת אדום ואף על פי שלמתר רואה שאינו אדום אין להקל (מדי טהרה סימן ק"ן ספ"ק י"ג):

ג נאמנת אשה לומר ראיתי ממראות הכשרות ואבדתיו וטהורה שהרי התורה האמינה לה שנאמר וספרה לה לעצמה ואין מחזיקין אותה בטועה בדמיונות (כ"י בשם רשב"א) ונראה לי דהוא הדין אם אמרה ראיתי ונסתפקתי אם הוא אדום או לבן ואבדתיו שהיא טמאה מספק כיון שאין מחזיקין אותה לטועה בדמיונות אבל אם אנו מסופקים על איוה מראה אם הוא טמא או לא והיא אומרת כיוצא בזה הראיתי לחכם וטיהר לי אינה נאמנת אלא אם אומרת דם זה טהור לי החכם נאמנת: ד

בינת אדם

ד (ה) שא"ל אשה שנאה למכס ואמרה נזקתי ירוק ונאנח העד אז שאמרה ראיתי בו מראה ואני עומי נעדי והיה עליה מראה לכן או מסופקת אם היה אדום או לא מה דינו:

ד כל דם היוצא מן האשה בין לח ובין יבש טמא ולא עוד אלא אפילו יצא ממנה צורת בריה כמין קליפות או כמין שערות או כמין יבחושים אם הם אדומים. והוא שיהיו נימוחים בתוך מעת לעת על ידי ששורין אותם במים פורשין כל משך מעת לעת ואם הם קשים כל כך שאינם נימוחים בתוך מעל"ע טהורים אפילו הם נימוחים על ידי מיעוץ שממעכין בצפרנים ברוק ונראה לי בדומן הזה אין אנו בקיאין בזה' כיון דצריכין פורשין של מעל"ע' (עין ר"ד סי' ל"ו נתיב ס"ק ט"ו) ואם מעכין ברוק (נתיב וכן הוא בגמרא וכל הפוסקים) על גבי הציפורן ולא נימוח טהורה ואין צריך לבדוק על ידי שריה (ועין ג"ל שער כ"ה הנשים סימן ו' נארימה) דכיון דלא נימוחו קים להו לחז"ל שאינו דם ואפילו יודעת בודאי שבאו מן המקור ודאי מכה יש לה במקור שממנו באו דברים הללו. ולא מהני אם בדיק מקצתן ולא נימוחו אלא צריך שיבדוק את כלם שלא יהיו נימוחים (ומה שהקשה בגמרא טהרה כיון דנמנר שיש לה מכה אם ק נמלה הים שהוא דם מכה והנה כפי שכתב שם נפקי מהר"א שראתה כמין שפרח ועל זה לא אמרו בגמרא אלא שיש לה מכה אם ק נמלה מקום ואם ק על מהר"א נהיה לא קשה מידי ואפילו לפי מה דנשמע מדברי רמ"א דק"ל גם על קליפות דלמרו בגמרא מכה יש לה מ"ה הפ"ל דכין דים גלוי מממלא כנר נרפא המכה ומכ"ש כמין עמושין דכנר רש"א כמי' דכריות ניהו ואין לר"ך לומר שסם מן מכה ועין בג"ל) ואם בדיקה ג' פעמים כל מה שראתה ולא נימוחו שוב אין צריך לבדוק מה שהיא רואה אחר כך בדרך זה שהרי הוחזקה שדברים אלו אינו דם רק באים ממכה שבגופה. ויש אומרים דאין חילוק בין יש לה ווסת או לא או שרואה בשעת ווסתה דלענין זה עדיפי

בינת אדם

תשובה נכיה דף כ' אין נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו וכ"כ בטור וע"פ סי' קפ"ח וסי' ו' ואם הוא מראה לכן אין ירוק טהור והנה מדכסב הש"ע מה ראיתי ולא כתב פתח נאמנת אשה לומר דם לבן וירוק ראיתי ומשמע דוקא שנריכה להביא דם אחר כיוצא בו אם לכן וכן ואם ירוק וירוק רש"י שם נהדיל ח"ל כזה ראיתי מביאה דם אחר שלה או של חנתה ואומרת כזה ראיתי כו' ע"ש. והטעם כזה רש"א הביאו הכ"י דלא אמרינן שהיא טועה בדמיונות עכ"ל וא"כ י"ל דוקא כשמביאה לפניו דם אחר ואומרת כזה ראיתי שפיר י"ל אמרינן שאינה טועה בדמיונות משא"כ כשאין דם לפניו לומר כזה ראיתי אמרינן דטועה בדמיונות. ואמנם י"ל דבריהם או דבהה ראיתי נשיות צימים קדמונים שהיו מטהרין כל דם אפי' אדום אם אינה מה' מראות וכו' בודאי אמרינן שטועה בדמיונות ולכן נריכה לומר כזה ראיתי דר"ל שמביאה דם אדום ואומרת כזה ראיתי אצל דמיונו שאינו טהור רק מה שאינו נוטה לאדמומית כלל ולכן א"ל שחאמר כזה ראיתי אלא שחאמר ראיתי לכן ירוק נאמנת (וע"ש ברש"י ש"ס וכו' לא מספקין לה בטומאה) ומה שכתב הטור וע"פ כזה ראיתי הם נמשכין אחר לשון הנריסא אצל אין הפירוש שזה אלא שכתבם שנאמנת לומר איה מראה ראתה לכן או ירוק ולפי"ו כיון דלא מלינן לה שטועה בדמיונות אפי' לקולא כ"ש לחומרא אם ראתה איה מראה ואמרה כמדומה לי שהיא נוטה לאדמומית או אפי' אמרה שמסופקת בזה ונאנח עמאה.

חומרא זו ותתחיל למנות מיום ה' לראייתה כיון דבלא שמשא אינו אלא חומרא ואפילו בשמשה יש להקל מטעם זה שתתחיל למנות מיום ה' לראייתה (פרי טהרה טז). רעין לעיל כלל קט"ו לענין כלה:

ג וכל זה בתחלת ראייתה אבל אם התחילה כבר לספור ז' נקיים ונתקלקלה שראתה דם או כתם מותרת להתחיל ולספור ז' נקיים תיכף כשפסקה ואז תבדוק כדון ומתחלת לספור מיום המחזרת (ש"ך ס"ק כ"ט) ואפילו ראתה לאחר שבאה מבית הטבילה לביתה קודם שנודקה לבעלה מותרת לספור מיד כשתטהר ולא גורנין בזה אטו שמשה (פרי טהרה טז מ"ד):

ד כיום החמישי מתחלת ראייתה קודם בין השמשות צריכה לבדוק עצמה היטב והוה הבדיקה של פסיקת טהרה ואפילו בדיעבד מעכבת אם לא היתה כדון שהרי היא בחזקת רואה ומה יועיל לה כל הבדיקות כיון שלא היתה בין השמשות בחזקת שפסק כבר הדם ואדרבה היא בחזקת זו שרואה דם. ולכן אפילו בדיעבד אם לא בדקה עצמה כדון קודם בין השמשות לא עלה לה אותו היום אפילו בדקה עצמה בין השמשות ומצאה טהורה אינו עולה לה אותו היום דכיון דהיתה בחזקת רואה שמא ראתה טיפת דם כחרדל בין השמשות ונאבד, אבל כשבדקה עצמה כדון קודם בין השמשות ונמצאת טהורה היא בחזקת זו שלא תראה עוד ולעולם ילמד אדם בתוך ביתו להחמיר לכתחלה שתהא בודקת ביום הפסק טהרתה¹ במוך דחוק ושיהא שם כל בין השמשות שבדיקה זו מוציא מירי כל ספק:

ה לכתחלה ראוי שתבדוק עצמה קודם שהתפללו הקהל ערבית דאם כבר התפללו מעריב על כרחן אמרינן שכבר נחשב ללילה ואם כן היאך תבדוק עצמה אז שהרי הבדיקה צריך להיות ביום דוקא ופשיטא שצריכה לבדוק קודם שתתפלל היא מעריב וכל שכן קודם קבלת שבת. ומיהו בדיעבד ששכחה או אפילו פשעה ולא בדקה עד שהתפללו הקהל מעריב אם היא לא התפללה עדיין מותרת לה לבדוק אבל אם כבר גס היא התפללה מעריב וכל שכן כשקבלה שבת דכיון דהוא דאורייתא אזלינן לחומרא ולא תעביד תרתי דסתרי (ש"ך מ"א סוף סימן ל' וכן פסקו נש"מ ט"ה) ומכל מקום בקיץ שהקהל מתפללים מעריב בעוד יום גדול ובודאי יותר טוב שתבדוק סמוך ללילה שהרי לכתחלה ראוי שתבדוק סמוך לבין השמשות ולכן היותר טוב ונכון שתבדוק קודם מעריב ותניח אצלה מוך דחוק או שתבדוק עוד הפעם סמוך לבין השמשות או בחול לא תתפלל היא מעריב עד ערך שעה קודם הלילה. אבל בשבת דצריכה להדליק נרות קודם שיאמר הקהל ברכו, דאחר כך אסורה להדליק שהיחיד נגרר אחר הציבור והציבור מקדימין הרבה לזה, תניח אצלה מוך דחוק או שתבדוק עוד הפעם סמוך לבין השמשות. ואם לא עשתה כן אם לא ראתה כאותו יום וכבר נסתם המעיין עלתה לה בדיקה זו כדבסי' הסמוך אבל אם ראתה גם באותו יום דאז כעל כרחן צריך שהבדיקה תהיה סמוך לבין השמשות לא עלתה בדיקה זו כן נראה לי. אבל כבר נהגו דבדיעבד² אפילו כבר התפללה גם כן ואפילו בערב שבת כודקת את עצמו כל זמן שהוא יום ולא מבעיא אם נסתרה בימי ספירתה אלא אפילו כתחלת ספירתה אם ראתה אחר ברכו או ששגגה או פשעה מותרת להפסיק אחר ברכו (ש"ך נ"ט ומרי טהרה ס"ג ויג"ך ס"ק ה' ו').

ו אותן נשים כורות שאין כודקין בין השמשות אלא שאומרת שהיתה מתכוונה שתתחיל הנקיים שלה קודם הלילה ובודקין עצמן בלילה הם נדות גמורות לכל דבריהן וצריך לפרסם הדבר:

ז בדקה עצמה שחרית אם ראתה באותו יום דם ממש כגופה כיון דמעניה פתוח אפילו

בדיעבד לא מהני אלא אם כן בדקה סמוך לבין השמשות ממש, ויש להחמיר בזה טובא שגם יהיה מוך דחוק כל בין השמשות (ש"ך פ"ט) ריש אומרים דאפילו בדיעבד לא מהני אם לא היה מוך כל בין השמשות. אבל אם לא ראתה אלא כתם באותו יום אפשר להקל בדיעבד אם לא בדקה סמוך לבין השמשות ממש. אבל אם לא ראתה באותו יום כיון שלא הוחזק מעניה פתוח באותו יום אף על גב דלכתחילה אפילו הכי צריכה לבדוק דוקא סמוך לבין השמשות, מכל מקום בדיעבד אם בדקה עצמה כדון¹ אפילו שחרית ומצאה טהורה סגי בכך (ש"ך ז'):

ח כיצד דין פוסקת בטהרה² תרחץ וירכותיה ופשיטא אותו מקום ותלבש חלוק הבדוק שלא יהיה בו כתם וגם תציע על מטתה סדין נקי וגם תבדוק הכרים והכסותו שיהיו נקיים, ואם אין לה אלא כתונת אחת וסדין אחד תבדוק אותם היטב ואם יהיה בהם דם או כתם צריכה לרחצם ולנקותם דאם לא כן ממה נפשך כג' ימים ראשונים אם תמצא בהם כתם דקיימא לן דאז אין תולין ומטמאין אותם חנם ואם תמצא לאחר ג' ימים ותתלה שהיה בו מקורם שמא כאמת ראתה ולכן צריך שתהיה נקי, וכן אם היא בדרך ואין לה בגדים תבדוק החלוק והסדין. ואם אין לה מים לרחוץ ירכותיה עכ"פ צריכה לרחוץ אותו מקום אפילו ברוק שבפיה או במי רגליה עד שיהיה נקי. ונראה לי דאף על גב שכתבנו לעיל כלל קי"ג סימן ט' שאשה יכולה ללבוש צבעונים כדי להציל מכתמים היינו בימי טהרתה שהיא בחזקת טהורה, אבל בשבעה נקיים אלו יהיה לכינים כדי שאם תראה עוד שיהא ניכר בחלוקה (ש"ך נ"י נ"ט מ"ד וי"ק). ומכל מקום אין עיכוב אף אם תלבש צבעונים ואם פשעה ולא לכושה בגדים לכינים ראוי לקונסה (וש"ך כלל קי"ג סימן מ' נ"ט מ"ד טהרה ס"ק ע"ג):

ט אחר כך³ תחך כגד פשתן לבן ישן (מי המלך הוא קשה ויכולה לקלקל טהרה) או צמד גפן ותכניס באותו מקום⁴ לחורין ולסדקין עד למקום שהשמש דש' ותראה אם יש בו שום מראה אדמומית או שחור ונראה לי אפילו כמראה געל כשעוה ופשיטא כזהב יש להחמיר בבדיקה זו (דלע"ג דקיי"ל נש"מ קפ"ט דחוק טהור כיון דשלי"ה חנן נ"ט ש"ל עמ"ג מהר"ם מ"ק נ"ט הגדולים דל"ן לעכ"ר נמיהו וכן עכ"פ נבדיקה זו שצריך היא בחזקת רואה יש להחמיר כן נראה לי). ואם יקשה בעיניה מאד להכניס כל כך בעומק מכל מקום תבדוק היטב בחורין ובסדקים בעומק יפה כפי כוחה אבל אם תכניס רק מעט ומקנחת עצמה אינה מועיל כלום ולא היו בדיקה כלל (ש"ך ו') ודאוחן הנשים הבודקות באצבע הן נדות גמורות לכל דבריהן (פרי טהרה טז ט"ה ט"ז):

י כל הבדיקה תהיה לאור היום ולא לאור הנר דאין ניכר כל כך הצבעים, דהיינו שחרית בקומה ממטתה ובערב קודם תפלת ערבית, ובדיעבד מהני אפילו לאור הנר (ש"ך ז')

יא כמשפט בדיקה זו של פסיקת טהרה כך תבדוק עוד כיום ראשון של ז' נקיים ואם לא עשתה כן בבדיקת יום ראשון תעשה פעם אחת כן בבדיקת שאר הימים או כיום השביעי. ונראה לי לפי מה שכתבנו בסימן הסמוך דצריכה בדיקה גם כיום ז' ואם כן ראוי להחמיר נמי בבדיקה זו (ש"ך ו')

יב בכל יום⁵ ימי ספירה צריכה להיות בודקת לכתחלה פעמים בכל יום אחד שחרית ואחד סמוך לבין השמשות אלא שאם יקשה בעיניה להכניס כל כך בעומק יש להקל בשאר הבדיקות חוץ מבדיקות הפסק טהרה שזה מעכב אפילו בדיעבד ובדיקה פעם אחת בתוך ה' ימים כדלעיל ובדיעבד אם לא בדקה עצמה רק בהפסק טהרה וביום הראשון וביום השביעי אף על פי שלא בדקה עצמה בשאר הימים⁶ כיון שבדקה ביום ראשון ושביעי ונמצאת טהורה עלה לה אבל אם לא בדקה בכל ה' וביום ח' בדקה ומצאה טהורה אין לה

36

ר"ז

יוסף

סימן ט י

ר"ע

סימן ט

מכתב יקרתך נכון הגיעני ושמתחי בהדיעה שמאלת ב"ה
 את שחבבה נפשך מקום מוכשר להרביץ תורה
 ויראה, יה"ר שחלילה את דרכיך בכל הענינים וירצה כבוד
 שמים על ידך עד גג"א. — וע"ד שאלותך אם לריך למחות
 כשהממונים על פנוי הזבל באים לפגועו בשבת, הנה פה
 ד"ז שייך להעיר ואין צע"כ משלמין בעד זה (ואולי הוא
 נכלל בהמסים שכ"א משלם, ומה משלמת העיר והעוסקים
 בזה) והמה באים ב' או ג' פעמים בשבוע בכל רחוב ומזדמן
 הרבה פעמים בשבת, ולא רפרף אדם מעולם ע"ז כיון
 דמפורסם לכלם שכן הוא החוק, ועדיף הרבה ממה דמזו"ר
 בש"ע במרתן דאם השכירו שנה אחר שנה באופן דמפורסם
 לכל שאינם שכירי יום שרי להשכיר, ומה שהבאת מהא דק"ץ
 לא שרי בציותו של ישראל, החם ג"כ מפני מר"ע הוא דמיתסר
 וכיון שהוא באופן דמפורסם לכל שהוא בקבילת מחמת דכן
 הוא החוק בכל המדינה ל"ש זה, וכ"ז אנו לריכין אם ה"י
 חיוזי פינוי הזבל באמת מוטל על הבע"צ והבע"צ משלמין
 להקאנפאני ע"ז, וההיתר הוא מלד קבלנות אנו לריכין
 להיתר ה"ל, אבל לפי מה שהוא פה ד"ז שייך להעיר שהם
 דואגים על ניקוי האויר ומטעם זה הם שוכרים הפועלים,
 ואף מי שאינו משלם שום מס יש לו רשות להניח לפני הפתח
 כלי עם זבל והעגלה מחוייבת לפגועו משם, א"ל לעטם ה"ל
 דהרי לא בשבילו עושין זאת אלא בשביל העיר, ומר"ע ג"כ
 לא שייך כלל מטעם ה"ל כלענ"ד, וחו דעכ"פ הוי כייחד
 לו זוית דמזו"ר בסי' רנ"ב דיש מתירין ואף האוסרין לא
 אסרו אלא מפני מר"ע וכאן ל"ש זה.

בענין נולד ציהש"מ אשר דיברת עמי בטעלעפאן, הנה
 כמדומה שאמרת שדעתי שלא לחשוב לביהש"מ אחר
 השקיעה עדיין, אלא כדעת ר"ת, הנה אף דכן הוא מזו"ר
 בח"ס וכ"פ א"ל צערוה"צ ועוד אחרונים אף להקל, אבל
 מאז שראיתי שהמהרש"ג תופס לעיקר בהגאונים והתני
 בסידורו מחשבו לספיקא, מאז אני נוהג לפסוק בכל ענין
 הנוגע לדאורייתא כחומרי שניהם דהיינו אם משיטת ר"ת
 אחי החומרא אני פוסק כר"ת ואם משיטת הגאונים אחי
 חומרא אני פוסק כשיטתם. — ועד היכן יכולין לסמוך על
 מה שהעידו המשמשות צבית החולים ד"ז לריך לחקור שמה
 עד היכן הם מדקדקים בצד, דודאי איכא למימר בזה ענין
 לא מרעו אומנתי שלא לדקדק במה שהם כותבים, אלא
 דאפשר דעל אחי רגעים ל"ש זאת, וא"כ אם נחשוב דצריכס
 לספק ה"ל ספק ספיקא, ספק שמה ה"י קודם השקיעה
 דצריכס, ואח"ל שפי' אחר השקיעה, שמה הלכה כר"ת,

יש לחקור בזה אי מהני ס"ס בזה, ד"ל מטעם ס"ס יש
 חיוב למולו היום או נימא דהו"ל כהיכא דאיכא לברורי
 דהא יכולין להמתין עד למחר דשמה היום יום ז' וא"כ
 מבטל מ"ע וחיוב דאיכא לברורי ל"א סמכין אס"ס ול"ע
 בזה, ונראה דבאמת לא מצינו איסור גמור למול קודם ה'
 אלא דמפקיע עלמו מידי מצוה, כמו שמכנים תבואתו דרך
 גגין וקרפיפות לפטור ממעשר, כ"ה אם מל בנו קודם דאינו
 עושה מצוה ומפקיע עלמו מידי מצוה אבל לא מקרי בכלל
 ביטול מ"ע משא"כ אם מחויב למול כגון שהיום יום ה'
 וממתין עד למחר הרי מבטל מ"ע דביום השמיני, וא"כ כיון
 דאיכא ס"ס למולו היום ל"ש להחמיר להמתין דלאידך גיסא
 אין חשש ביטול מ"ע ולהך גיסא איכא ביטול מ"ע והבן, ולא
 עיינתי כל הצורך בזה, ואינו מכריע בזה, ולכאורה ה"י מקום
 לדון בזה מענין חזקה כשאנו מסופקים על שעה שגולד אם
 הוא יום א' או יום ב' אמרי' דמחזקין לי ליום שעבר.
 ויש אחרונים שרו"ץ מטעם זה לחלק בין ציהש"מ דע"ש
 לביהש"מ דמו"ש, אבל אחר העיון ניתא כמו שבי הפמ"ג
 כיו"צ דבשביל חזקה לא ישחנה הדיון ע"כ בספיקא דדינא
 לענין עריפות ל"ש לאוקמי אחזקות היתר, ול"ש לאוקמי
 אחזקה אלא אי מספקין אימתי נעשה המעשה אבל אי
 ידעין אימתי נעשה ומספקין על זמן זה אם הוא יום או
 לילה ל"ש חזקה. — דאמרי' קשה לי להבין מה שהחמיר →
 החכ"א לענין מראה געל בהפס"ט, דכוונתו משום דעדיין
 יש לה חזקת עמאה ולא מקילין במראה געל, ולא הבנתי
 דאם יש ספק על מראה געל אם הוא מראה עמאה למה
 מקילין בשאר ימים אף דאית לי חזקת עברה אעו בשביל
 חזקה ישחנה הדיון, וכיון דלא מעמאין לה בשאר ימים ע"כ
 דלא מחזקין לה לספיקא, ומה טעם להחמיר יותר בהפס"ע
 אעו משום ד"ל חזקת עומאה ישחנה הדיון, ובאמת לא
 מלאחי דין זה להחמיר יותר בהפס"ע אלא בחכ"א ואין
 משמעות שאר פוסקים כן, אלא דלענין לחלות במראה דבא
 ממק"א היכא דיש מקום לחלות לענין זה שפיר מסחבר
 לחלק בין הפס"ע לשאר ימים כמובן, ולאותן שקשה להם
 להטבר מחמת מראה געל אינו מחמיר כהחכ"א אם הוא
 ברור שאינו רק געל.

סימן י

יישר כוחך על ברכתך. — והנה ע"ד הסתירה בענין
 ציהש"מ בח"ס מהתשובה להא דכי בסוף ח"י פסחים,
 כמה פעמים מצינו בגדולים שסותרים עלמם מחיבור א'

שסו

שער האותיות

שני לוחות הברית

ק' - קדושת הזווג

דאורייתא היא. ותיכף ומיד שהאשה מרגשת, מחויבת לכדוק את עצמה.

שסו. כ"א אשה שאין לה וסת קבוע, צריכה לפרוש שלש לילות מבעלה, דהיינו: א', משלשים יום לשלשים יום שהוא סתם עונה כינונית. ב', וסת החודש, דהיינו אם ראתה ג' או ד' ימים לחודש, אחר כך כשיבא ג' או ד' לחודש צריך לפרוש. ג', וסת הפלגה, דהיינו יחשוב כמה ימים ראייה האחרונה היתה מופלגת מראייה שלפניה, כך סך ימים אחר ראייה זו צריכה לפרוש. ודברים הללו נתבארו בארוכה [במור ושולחן ערוך] יורה דעה סימן קפ"ט, עוד שם כמה דינים וענינים מענין ימי פרישה. ובעונותינו הרבים, רוב העולם אינם נוהרים ואינם משגיחין, על כן אנכי מצוה אתכם ומהויר אתכם, שתהיו כקאים באלו הדינים ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים.

שסז. בענין המראות, נתבאר [שולחן ערוך] (יורה דעה)

סימן קפ"ח (סעיף א'), דמראה לבן טהור, וכן מראה ירוק, אפילו כמראה השערה או הוהב, וכלשכן הירוק ככרתי או כעשבים. והגאון רש"ל (בהגהות מור יו"ד שם) כתב, בירוק צריך עיון, כי מהר"ם מינץ כתב בתשובותיו בשם הגדולים, דאסרינן גם בירוק, עכ"ל. על כן אין להקל במהירות אם הוא כמראה השערה, ומכלשכן כמראה הוהב, אלא אם יש גם כן צדדים אחרים וסכרות מוכיחות שאינו נדון.

ואם מצאנה מראה הירוק הזה על ידי הרגשה, נראה לי להתמיר. ואם בלא הרגשה מצאה כתם, בזה יש להקל. ואם נקננה ממנה בלא הרגשה קננה מראה זו, אזי יש לצדד כך וכך, והכל לפי ראות העינין.

שסח. עיין בשלטי הגבורים אשר סביב הלכות נדה בהרי"ף (דף ד"ש ע"ב) (פ"ב רשבעות ג' ע"א מרפ הר"ף), שכתב וזה לשונו: ואולם הסימנים המסורים ביד הנשים לברוק הכתמים, ומצאו (שלפי) [שפני] (ה) בדיקה אינם מן הכתמים (האמורים) [האמורים], על זה ודאי יש לסמוך ולהתיר כו'. ושם (ע"א) (דף ב' ע"ב) כתב קצתם סימניהן, דהיינו כשרקקה על הכתם חלף והלך לו מיד, זהו סימן טהרה. וגם כשאין לוכן סביבו, כנהוג בכתמים האסורים, (עכ"ד). עוד שמעתי, שאם הוא נמצא כתם עגול, אף-על-פי שאין לו מראה טריפה, אם כמין חוט אדמימות מקיפו סביב, מטריפין אותו.

שסט. מותר לראות דמי אשתו. תוספות פרק כל היר (נדה כ ב ר"ה כל יומא).

שע. כמה הרחקות הזכרו בתלמוד ובפוסקים (שוע"י י"ד ס' קצ"ה ס"ב), מאשתו נדה, לא יגע בה [אפילו]

כאצבע קמנה, ולא יושיט מידו לידה שום דבר כו'. וזה לשון רש"ל בביאור סמ"ג (הלכות נדה, לא תעשה ק"א): והתוספות (שבת יג ב ד"ה בימי; כתובות סא א ד"ה מחלפא) כתבו, אפילו להביא לפניו על השלחן אסור, ומשום זה אסר מהר"ש שתביא הקערה על השלחן, עכ"ל. ואם תעשה היכר, כגון שתניחנה על השלחן ביד שמאל, שרי, כמוכר כרין מוינת הכוס (שוע"י י"ד ס' קצ"ה ס"א).

שעא. והא דאסרו למוזג לו הכוס, כתב רשב"א (תורה הבית הקצר, בית שביעי שער שני), דוקא של יין, שהוא המרגיל לדבר עבירה. כשם שאסורה למוזג לו, כך הוא אסור למוזג לה. ולא עוד, אלא אפילו לשלוח לה כוס של יין [אסור], וזה אם הוא מיוחד לה, משום דקא יהיב דעתיה עלה. אבל כשתשב אשתו עם בני ביתו לשחות מכוס של ברכה זה אחר זה, משמע מדברי הרשב"א (תורת הבית הארוך, בית שביעי שער שני) דמותר. עיין בבית יוסף (יורה דעה סימן קצ"ה).

שעב. כתב בראשית חכמה כשער הקדושה פרק י"ז (אח עח), ירא שמים צריך למעט הדיבור עם אשה כל האפשר, ובפרט באשתו נדה, וסמך לדבר: 'נאלמתי ד'ומיה ה'חשיתי' (תהלים ל"ג), ראשי תיבות 'נדה'.

שעג. בספר מגורת המאור נגר שלישי כלל ו' חלק ה' פרק רביעי כתב וזה לשונו: בימים הקדמונים היו הנדות מרוחקות מאד מבני אדם, כי כן שמם מעולם נדות, כדי שלא יקרכו אל אדם ולא ידברו עמו. כי ידעו הקדמונים בחכמתן, שהבלן מויק, וגם מבטן מוליד גנאי ועושה רושם רע, כאשר ביארו חכמי הפילוסופים, והיו יושבות בדד באוהל לא יכנס בו אדם. ולכן אמרה רחל ללבן: ראויה הייתי לקום מפני אבי לנשק ידיו, אבל 'דרך נשים לי' (בראשית לא, לה), ולא אוכל להתקרב אליך, וגם לא ללכת באהל שלא תדרוך [על] עפר רגלי, והוא החריש ולא ענה אותה דבר, נראה שלא היו מספרין עמהן כלל, מפני שאפילו דבורם טמא. ולפי שנרבות התאוות ובהתמעט הדעות, והיו כל כך שטופין (העמים) [העובדי כוכבים] בוימה, עד שנשכחה מלבם רעה זאת, באתה תורחתי הקדושה לקדש את ישראל ולהבדילם מן (האומות) [העובדי כוכבים ומזלות] ולהרחיקם (מהם) [מזוהמתן] ולשמרם מן הגנוק הגדול הזה, ושילידו זרעם בקדושה. ועל כן בדת (זאת) [סוד] התולדות והגנוק והתקון והטומאה והטהרה, ציוותה תורה לשמור ימי נדה וימי זיבה, שהם יותר חמורים מימי הנדה להצריך שבעה ימים נקיים, וימי יולדות, ואחר כך מבילה כארבעים סאה. וברוך יודע כל נסתרות, שהיה חסרו להיות רופא ישראל, שסדרו בחכמתו כפי הצורך הידוע לו. וחכמי ישראל שהשיגו סוד ריחוקה, אמרו כברייתא במסכת "נדה ר"ג, (תלמוד) אסור לשאול

יד רמ"ה

מוכאים בכרבי רבינו לקמן ח"ג תורה שכתב פרשת ויצא, דרך חיים תוכתה ומסר עיי"ש. וכ"כ עוד רבינו בחיי פרשת תזריע יב, ב ד"ה כימי נדת דוחה. וכן בספר שבילי אמונה, נתיב שלישי שביל הראשון. וראה עוד

רצה. לפנינו בשי"ט נדה לא נמצא. אולם ראה ברמב"ן עה"ת פרשת ויצא לא, לה, ד"ה אל יחר בעיני אדוני, שלשונו שם אות באות כדכתב במגורת המאור, ג"כ מוכא ברייתא זו, וכן בכרבי בחיי שם. דברי רמב"ן אלו

חלק 7

קמו אגרות יורה דעה משה

שגם היא מבני ביתו, ולכן תליא זה בדין אכילה עמה על שלחן שכל בני הבית אוכלין, שאם שם מותר כסברת מהריק"ש שהוא מטעם שאין בזה חבת אישות דהרי היא ככל בני הבית יש להתיר גם כשאוכלין מקערה אחת עם כל בני הבית, ולסברת הש"ע ורוב אחרונים שאסרי מטעם שענין אישות עכ"פ יש בזה שהיא מבני הבית יש לאסור גם כשכל בני הבית אוכלין מקערה אחת ואין מקום לחלק ביניהם כדסובר במ"ב. אך אולי סובר הפ"ת דמקערה אחת אין אוכלין יחד שלא מחבה ועם אחרים לא היה אוכל ורק עם בני ביתו אוכל משום החבה שיש לו לבניו ולבנותיו, וא"כ מה שאוכל גם עם אשתו הוא משום שיש לו גם לאשתו חבה מצד שהיא אשתו לכן אוסר, אבל בשלחן אחד הא היה אוכל גם עם אחרים שאין לו להם שום חבה ורק כשאוכל עמה לבדה נעשה ממילא גם ענין חבה, ולכן אף שסובר מהריק"ש שבאוכלין עם כל הבני בית על שלחן אחד מותר בלא הפסק הוא משום שאין בזה ענין חבה כלל אבל מקערה אחת שהוא אוכל משירי אכילה שבהכרח הוא מצד החבה אף שאוכל עם כל הבני בית והחבה שהוא לבני ביתו מצד שהן זרעו הא ליכא כאשתו אלא הוא משום חבת אשתו שזה יש לחוש שיעשה להשכיח שהיא נדה. אבל א"כ נמצא שאם יאכלו מקערה אחת גם עם עבדיו ושפחותיו יודה גם הפ"ת שמוותר להמתירין בשלחן אחד והי"ל להזכיר זה רצ"ק. אבל לדינא הא להש"ע ורוב אחרונים אוסר אף כשאוכלין על שלחן אחד עם כל הבני בית וכ"ש שאסור מקערה אחת אף עם כל הבני בית מטעם שבארתי לדידהו, ולכן אף שיש שמקילין כמהריק"ש דיו שיקלו על שלחן אחד ולא מקערה אחת שאין להם להקל נגד הש"ע אלא במה שנהגו אף שלהטעמים נראין שוין.

מתביישות והתקינו מחמת זה לב"ש שיהיו מטבילים ע"ג כל הנשים, אינו משום שיש בושת לפרסם שהיא נדה אלא מטעם שפרש"י שם שמתביישין בזה שאפילו במיתתן הן משוננים מכל אדם, ואדרבה משמע שלא הוי הבושת גם שם במה שידעו שמתה נדה אלא משום שמתנהגין במיתת נדה שלא כמו שנוהגין עם כל אדם במיתתו.

ובדבר ליסע במאשין שכתבתי שיש להתיר באופן שלא יגעו וב"ו הוא אף אם יהיה נדנדוד מאחר שאין זה מהמתה עיקר הנדנדוד כיון דמאשין הוא דבר כבד, ולכן יש להתיר גם אם אירע שיש נדנדוד גם מחמתה מצד הספסל שיושבין שהוא רך, שכיון שהספסל הוא קבוע ומחובר להמאשין יש לדונו כמחובר לכותל שמשמע מסעיף ה' שמותר אף שמתנדנדת דאל"כ לא היה חלוק בין מחובר לכותל לאינו מחובר, ועיין בבית לחם יהודה בשם נחלת שבעה שבקורות ארוכות מותרין דכובדן קובעתן וכמחוברין דמיא, ופשוט שהוא אף באירע שמתנדנד דאל"כ לא היה אומר דכמחוברין דמיא דאף בתלוש ליכא איסור בלא זה וכן הוא במאשין, וטעם ההיתר הוא משום שעצם האיסור ישיבה על ספסל הוא רק חומרא יתירא ולא אסרו זה במחובר שיש להיות לו דין המחובר שאינו מתנדנד, ומפני שאולי יש קצת לפקפק כתבתי שעם עוד אנשים שאינה רוצה לפרסם ודאי יש לסמוך על טעם זה להתיר והוא אף ביש גם איזה נדנדוד מחמתה.

ידידו מוקירו,

משה פיינשטיין

סימן עח

במראות דמים בבדיקות וכתמים בתוך הז' נקיים, ובמחלל שבת שמל' תינוק, ובקבר במקום שמצוי מים אם יש לעשות בהקבר דפנות ורצפה מצעמענט

ר"ח טיון תשכ"ו.

מע"כ ידידי הנכבד מהר"ר שמואל טאקיער שליט"א.

7 בדבר האשה שאחרי ג' ימים של הנקיים היא רואה כתם של דם, אם הוא בהרגשה והוא מראה

ומטעם שהוא כביון לה ויש בזה משום כבוד הבריות לא חששו, משום שאין בזה ביון כ"כ דידוע לכל שהנשים הן נדות י"ב יום בכל חדש כשאין זקנות ולא מעוברות וצריכין להתרחק מבעליהן באיזה דברים, ואדרבה הא הרבה היו לובשות בגדים מיוחדים לימי הנדות ומה היו יודעות השכנות שהיא נדה אלמא שלא היו מתביישות בזה, ומה שמתביישות כשהיא נמצאת עם אלו שאינן שומרות דיני התורה אין להחשיב בושת כזה לכבוד הבריות להתיר איסורים ואף לא מנהג ישראל בשביל זה, כיון דאדרבה טוב שלא תתבייש אף לפניהן בקיום מצות התורה, ומה שמצינו בנדה דף ע"א בראשונה היו מטבילין כלים ע"ג כדית מתות והיו נדות חיות

דם הרי ודאי סותרת וצריכה להתחיל למנות מחדש השבעה ימים. ואם יש ספק בהמראה אף שקיל מאילו ראתה בתוך ג' ימים ראשונים, מ"מ מאחר שאין אנו בקיאים בהמראות יש לאסור אם נוטה לאדמימות, וצריכה להראות לחכם שבקי להורות לפי הבקאות של חכמי דורנו שיאמר אם יש לחוש לפי מה שמחמירין, שאם אין זה נוטה לאדמימות של דם אלא כשעוה זהב או שהוא רק ברזין לא יסתור. ואם ראתה בתוך ג' ימים של פסיקת הדם יש להמיר גם כמראה געל וברזין, והחכם יורה אם דומה לזה דאם הוא פחות מזה אין להחמיר אף בתוך ג' ימים.

בסימן ב' סעיף ה'. ואין מברכין על הטפת דם ברית משום שהיא פלוגתא דרבנותא שם.

והקבורה של מתים במקום שיש מים בעומק קצת כשהוא יותר משלש פוט, שהוא בזיון להמתים כדאיתא בסימן שס"ג סעיף א', ועושין שם בקרקע כעין תיבה מצעמענט, הוא עצה טובה דצעמענט הוא ג"כ עפר ונחשב קבורה בקרקע. אבל אם יכולין לחפור בעומק כדי כיסוי הארון של המת וג' טפחים עפר עליו לבד מה שעושין כעין הר, סגי ואין מחויבין מחיוב קבורה בקרקע לחפור יותר.

ידידו.

משה פיינשטיין

והוא היה זה בלא הרגשה אבל ע"י בדיקה שהוא ספק שמא הרגישה יש מקום להקל בשעת הדחק במראה געל וברזין, אף בג' ימים ראשונים כיון שהוא רק ספק הרגשה. ואם הוא ודאי בלא הרגשה שרק נמצא כתם על בגדיה אף שהוא כשיעור גריס שטמאה בכתם, יש להקל במראה געל וברזין אף בתוך ג' ימים ראשונים, אבל במראה הנוטה לאדמימות יש להחמיר אף בכתם. ויש להורות לאשה זו אם אינה מרגשת אלא שמוצאת כתמים על בגדיה שתלכש בגדים צבעוניים, שאף בג' ימים ראשונים אין לאסור כדאיתא בפ"ת סימן קצ"ו ס"ק י"ב בסופו. ואם היא מוצאת בהבדיקות שאחר יום השלישי מספירת ד' נקיים, יש להקל לה שתבדוק רק ביום א' של ימי הנקיים וביום השביעי, שסגי זה כדיעבד כדאיתא בסימן קצ"ו סעיף ד', וכיון שהוא שעת הדחק יש להורות לה שתעשה כן לכתחלה, דכיון שכבר הפסיקה בטורה שהיא בחזקת שפסקה דמיה, אין לנו לחוש כל זמן שלא הרגישה שמא תראה דם בבדיקה, ואף שאיזה פעמים מצאה על הבדיקות הרי הוא רק ספק שמא הרגישה ולא אדעתה שלכתחלה אין לחוש שמא תראה על בדיקה, ורק כשבדקה ומצאה דם מספקין שמא היה זה ע"י הרגשה.

סימן עט

בענין זמן שחיית המוך דחוק וזמן הבדיקה דכל יום שלעת ערב

ט"ו מנ"א תש"כ.

מע"כ ידידי מר"מ גערטנער שליט"א.

הנה בדבר המוך דחוק כמה זמן הוא צריך להיות בגופה אחר השקיעה, הנה מכיון שיש לנו להחמיר בענין שקיעה וצה"כ וביה"ש, יש להניח המוך קודם השקיעה שהוא בעוד שהשמש נראית ויהיה מוגח שם עד אחר צה"כ אליבא דר"ת שהוא ד' מילין שהם ע"ב מינוטן אחר השקיעה, אבל במדינה זו כפי שאנו רואין אף ביום היותר גדול אין להסתפק על יותר מחמשים מינוט אחר השקיעה והוא אלו החמשים מינוט כדין הע"ב מינוט ויהיה מחלוקת הראשונים בדין ביה"ש ויום ולילה לפי החשבון, ולדין שיש להחמיר כב' השיטות יש להיות המוך דחוק חמשים מינוט אחר השקיעה, אבל להרבה נשים שקשה להן קצת אין להחמיר כן אלא בראתה רק יום אחד שמדינא צריכה לבדוק במוך דחוק ושיחא שם כל ביה"ש להמחבר, ומשי"כ הרמ"א בסימן קצ"ו סעיף ב' שבדיעבד אם בדקה סמוך לביה"ש ומצאה טהורה סגי אע"פ שלא היה המוך אצלה כל ביה"ש, הקשה עליו בסד"ט סק"ט סוף ד"ה ונ"ל ונשאר בצע"ג וכן הקשה הגר"א בסק"ח, ולכן

ובראית דם כיון שהוא מן המקור אף שאיזה סבות גרמו שיצא הדם מכיון שאין שם מכה הוא מטמאה בדין נדה, וכ"ש כשהסבה היא פסיכית ונערוון שודאי הוא דם נדה ואסורה משום נדה.

ובדבר מומר לחלל שבת בפרהסיא שמל תינוק איתא ברמ"א יו"ד סימן רס"ד שדינו כעכ"ר, ובמל עכו"ם סובר הרמ"א שם שצריך להטיף דם ברית, ואף שברמ"א איתא מומר לכל התורה כולה הנה מומר לשבת בפרהסיא נחשב כמומר לכה"ת כדאיתא

שבעה נקיים^(ט) וצריכה בדיקה כאשר נכתב בשער הספירה והבריקה^(כ).
 ונראה לי אע"פ שהחמרנו על הכתם ועשינו אותו כראיה לענין שבעה
 נקיים ולכל דבר, אעפ"כ לא נחמיר עליו לחוש^(כט) ליום מציאת הכתם כמו שהיא
 חוששת ליום ראיה. ועוד אני אומר שאין הכתמים קובעים וסת ולא עוקרים
 וסת חוץ מכתמי העד הברוק לה שהן מטמאין בכל שהן, והרי הן כראיות לכל
 דבר.

סימן ד

הנה כתבנו דיני הכתמים לכל תוצאותם ולכל מחלקותם. ונמצאו בכללן
 תשעה דינים מחולקין.

הדין הראשון הוא הכתם שהוא ממין טהור כגון ירוק ולבן שהן טהורין
 ככל מקום^(ב). והדין השני הוא הכתם שהוא ממין טמא אלא שהשאילתו
 לגדה או שלבשתו בימי נדתה היא טהורה וחלוקה טמא. ואם השאילתו לסופרת
 שבעה שלא טבלה, היא טהורה וחברתה מקולקלת^(ג). והדין השלישי
 הכתם הנמצא בחלוק הברוק לה שיש בו מקום טמא ומקום טהור כגון למעלה
 מן החגור ולמטה מן החגור, והמקום הטהור טהור לגמרי אע"פ שאין לה במה
 לתלות^(ד). והדין הרביעי הכתם הנמצא במקום הטמא אם יש לה במה
 לתלות תולה ואפילו שיעור מרובה^(ה), מכל מקום אינה תולה אלא מעין אותו
 המין^(ו). 7 והדין החמישי אע"פ שאין לה במה לתלות תולה כגריס
 במאכולת^(ז) ואינה תולה בה אלא כתם ארום. והדין השישי שיש מקום
 שאין חוששין לכתמין בין מרובה בין במועט בין שחור בין ארום, כגון עיר שיש
 בה חזירים^(ח) וחלוק שאינו ברוק^(ט). והדין השביעי שיש כתם שאין לה
 במה לתלות והיא תולה בו יותר מכגריס, כגון שנמצא מאכולת רצופה באותו
 כגריס ועוד^(י). והדין השמיני הכתם הנמצא בעד הברוק לה שבדקה בו
 בלילה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו רם, בין עגול בין משוך טמא
 במשוו^(יא). והדין התשיעי אם בדקה בעד הברוק לה והניחתו תחת הכר או
 תחת הכסת^(יב) ולמחר מצאה עליו רם, עגול טהור עד שיהא בו כגריס, ועוד
 משוך טמא בכל שהוא^(יג).

ע"כ השגתי בדיני הכתמים, בין הטמאים ובין הטהורים.

נשלם שער הכתמים.

תהלה לעושה פלאים עצומים.

ציוני הלכה

הב"ט. ט"ו. קל סע' נד.

הדין החמישי. סרע ס"ק י.
גמ"ז ס"ק ט.

משורת הראב"ד

(י) כמבואר בהשנות רבנו על
הרמב"ם פ"א הל' יא. ועי' מ"ב
שם.

(ב) ס"י א הל' א.

(ג) ס"י ג הל' כב כג.

(ד) ס"י ב הל' א ה.

(ה) ס"י ג הל' טו.

(ו) ס"י ג הל' י.

(ז) ס"י ג הל' ה י"ב.

(ח) ס"י ג הל' יב.

(ט) ס"י ג הל' כ.

(י) ס"י ג הל' א.

(יא) עי' נוסחת כ"ו וכשנוי
מהדורות ס"י ג הל' א.

בדיקה כל שבעה, דהנה לדעת רבנו דין זה תלוי בפלוגתא דאמוראי,
ע' השגותיו לרמב"ם פ"ט הט"ז.

כט. לא נחמיר עליו לחוש. פ"י חשש וסת שאינו קבוע.

כה. צריכה בדיקה כאשר נכתב בשער הספירה
והבדיקה. צ"ב, דהנה בשער הנ"ל לא מוזכר כלל דיני כתמים. ונ'
בכוונת רבנו שצריכה בדיקה באותו אופן שיכתב בשער הספירה
והבריקה, והיינו כס"י ב הל' ג. ומשמיענו בזה רגם ככתמים בעיא

תלח

סדרי

סימן קצ סעיף ה-ו

טהרה

כדאיתא בסימן פ"ד [סעיף ו] תולעים הנמצאים בפולין כו'. וזה המין, גריס שלו, דהיינו מחציתו לאחר שנין חלק לשנים, כמו שהוא דרך גדולו שני חלקים, כל חלק לעצמו במקום שהוא מחובר לחברו דומה למרובע, ובו יש לשער לענ"ד להלכה למעשה, עכ"ל. וכן הוא בשערי דורא [הלכות נדה] סימן ה' וז"ל, כגריס שקורין בוגא, עכ"ל. ובתוספות במסכת שבת דף כ"ז ע"א ד"ה שכן מטמא כבערשה וכו', כתבו דאיכא למימר דכעדרשה כשמרדד לה הוי רחבה טפי מגריס. אבל התוספות בפסחים דף ס"ז ריש ע"ב כתבו שזה דוחק. מיהו מבואר שם בדבריהם דחתימת פי האמה אינו קטן מגריס, ואפשר דהוי אפילו יותר מן גריס. ולפי מה שפירש רש"י שם [ד"ה כחתימת] דחתימת פי האמה ר"ל כדי סתימת נקב פי אמתו, לפי זה הוי שיעורא דגריס זוטא טובא. ובאמת קשה לי לפירוש רש"י, דאיך אפשר דסתימת הנקב הוא כגריס, הא מבואר במסכת נגעים פרק ו' משנה ז' ומייתי לה פרק קמא דקדושין דף כ"ה [ע"א] דאין ראש הגוויה כדי גריס, וכן פסק הרמב"ם בפרק ג' מהלכות טומאת צרעת [הלכה ח], ואיך יהיה נקב לחוד כגריס. ויש ליישב, דצדדי הנקב הם משופעים, ובמקום הנקב אין מצטרף הגריס, דבעינן כגריס במקום אחד:

ובספר שבות יעקב חלק ראשון בסוף הספר בהשמטות כתב וז"ל, דע שקבלתי שהוא לערך מטבע שקורין בפרגא דרייאר בינוני, והוא כן לאחר בחינה, ועיין בתשובת דבר שמואל סימן נ"א, עכ"ל. ובספר מעיל צדקה [סימן כו לב, ד ד"ה ואחר] כתב שהוא ר"ף גרעיני שומשין, עיי"ש. והוא שיעור גדול מאד, כמעט כמו מטבע דידוכי קטן. ובספר כרתי ופלתי [תפארת ישראל ס"ק יד] השיב על דבריו מהא דאיתא לקמן סעיף כ"ה שחי נשים שנתעסקו בצפור אחד שאין בו דם אלא כסלע ונמצא על כל אחת כסלע, שחיהן טמאות. וקשה אמאי שחיהן טמאות, נימא דכל אחת יש בה חצי סלע מדם הצפור וחצי השני הוא דם מאכולת, וכהאי גוונא אמרינן בסעיף כ"ו בתעסקה בדם כגריס ונמצא עליה כשני גריסין, הרי זו תולה כגריס בדם שנתעסקה והגריס הב' בדם מאכולת, הכי נמי נימא כסעיף כ"ה. אלא ודאי צריך לומר דחצי סלע הוא יותר מן שיעור גריס. וכן כתב הפרישה [אות לו; דרישה אות יג] בהדיא תירוץ זה דמשום הכי לא תלינן כאן החצי סלע במאכולת, לפי שאין בדם מאכולת כל כך. וסלע אינו אלא שליש טפח, וכמבואר לעיל בסימן מ"ח [ש"ך ס"ק ז] שהוא אצבע אגודל ושליש אצבע, וא"כ שיעור גריס על כרחך אינו יותר כי אם כחצי אצבע אגודל או מעט יותר בערך, עכ"ד. וראיה זו יש לדחות, דלשיטת הרמב"ם [איסורי ביאה ט, ה] דסבירא ליה דעל כשרה לא תלינן במאכולת, וי"ל דמיירי הכא שנמצא על ידיה, דבמאכולת לא תלינן בגופה, ומשום הכי כשנמצא חצי סלע יתרה טמאה, וכדאיתא לקמן סעיף י"א [כה]:

ועוד י"ל, דמיירי שנתעסקה בדם ציפור שהוא שחור, ומעתה אין לה לחלות תו במאכולת, לפי שהוא אדום, וכמו שכתבתי בסמוך. ומן הברייתא עצמה אין ראיה, דאפשר לומר דהברייתא איתא כחכמים [נדה נח, ב] דסבירא להו הרגה תולה לא הרגה אינו תולה, אלא דעיקר הוכחה הנ"ל אינו אלא מהפוסקים שהביאו להברייתא זו, וי"ל דמשום הכי הביאו דנפקא מיניה כנוכר לעיל:

ובשו"ת מעיל צדקה סוף סימן כ' כתב וז"ל, וכן שמעתי מן החכמים דהיה מן הראוי לטמא כחם שחור שקטן מגריס מטעם הזה עצמו (ר"ל, שאי אפשר לתלות במאכולת שהוא אדום, וכמבואר בפרק כל היד שם יט, ב), ואלו כן לא ימלט שיוזכרוהו הפוסקים, עכ"ל. ותימה גדולה איך נעלם ממנו דברי הראב"ד בספר בעלי הנפש בסוף שער הכתמים [סימן דן וז"ל, דין החמישי, אע"פ שאין לה במה לתלות תולה כגריס במאכולת, ואינה תולה בו אלא כחם אדום, עכ"ל. הרי להדיא מבואר דאינו תולה כחם שחור במאכולת. ובאמת צ"ע על הפוסקים שהשיטו דין זה ולא ביארו בהדיא. מיהו במקומות שמצוין פרעושים שלכלוך שלהם הוא שחור, ואין לך סדין וסדין שלא נמצא בו טפות שחורות מאלו, כודאי יש לתלות בהם. וכן כתב הרמב"ם בפירושו המשניות בפרק הרואה [פ"ט משנה ב] וז"ל, והרגה כפרעושים. והכל כפי ראות עיני המורה. ועיין מה שאכתוב לקמן סעיף (ל"ז) [לו ס"ק סא ד"ה ולא ידעת] בעזרת השם:

מיהו מה שכתב בפירוש המשניות [פ"ה ד"ה ותולה בכל דבר] דבמאכולת נכלל גם פרעושים, וכן כתב המרדכי בפרק ב' דשבועות [רמז תשלח] להדיא, אמנם בחבורו מוכרח דליתא, דהא פסק פרק י"א מהלכות שבת [הלכה ב] דהורג פרעוש חיוב, ועיין במגיד משנה שם דהיינו מה שאנו קורין פלויא, ואלו במסכת שבת דף י"ב [ע"א] אמרינן תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר אין הורגין את המאכולת בשבת דברי בית שמאי, ובית הלל מתירין, והכי פסקינן, אלמא דאין פרעוש נכלל כלל במאכולת. ודברי המרדכי אפשר ליישב, אבל להרמב"ם וכן פסק בשו"ע [או"ח] סימן שי"ז [סעיף ט] אי אפשר לומר כן דבמאכולת נכלל גם הפרעוש. מיהו בסמ"ג [לאוין קיא לו, א] כתב ג"כ וז"ל, לכך [עדן] כגריס תולה במאכולת, היא פרעוש וכנה, עכ"ל. וכן כתב בשערי דורא [הלכות נדה] סימן ה' במאכולת או פרעוש [ס"א פירוש פרעוש] טהורה, עכ"ל:

(יא) ואם נזדמן לה גריס יותר גדול מזה השיעור משערין בו. כן כתב הראב"ד בספר בעלי הנפש [שער הכתמים סימן ג הלכה כא] שכתב וז"ל, כיון שלא הזכירו פול של מקום פלוני ולא פול הבינוני, אלא כגריס של פול סתם, הלכך משערין בכל פול שזדמן לנו ואפילו הוא גדול, שהרי אמרו [חולין נה, א; נדה נח, ב] כל שעורי חכמים להחמיר חוץ מגריס של כתמים להקל, עכ"ל. וריבים מתמיהים על זה, דאדרבה כיון דסתמו שמה סתמא כפירושו להחמירו, דאי סלקא דעתך לשער במין הגדול הוה להו לפרש, או י"ל דלמא כוונתם בכינוני. ועיין בספר דבר שמואל [סימן נא ד"ה הנה] ובשו"ת מעיל צדקה סימן כ"ז מה שכתבו בזה. ולי נראה שדברי הראב"ד כפשטן, ודעתו כמו שכתבו התוספות במסכת בבא בתרא דף ג' ע"ב ד"ה מכלל דאיכא זוטרתו, ואם תאמר מכלל דאיכא רברבתי וכו', וחירץ ר"י דאי אין פחות משלשה אבל גדולים יש, אי"כ בכדי נקט חצי לבינה של ג' טפחים, דלא הוי צריך למיתני אלא והאריח חצי לבינה ותו לא, וממילא הייתי משער בקטנה הואיל ולא מפרש שיעורו, עכ"ל. וכתב במוהר"ם לובלין [שם] לכוונתם, דאי סלקא דעתך דאיכא רברבתי, והתנא חש דאחי למטעי דנשער ברברבתי, לא היה צריך משום זה לפרש, דמשום חשש שמא נבוא להחמיר לא צריך לפרש, דמה בכך אם נבוא להחמיר, אין בזה שום איסור, אבל במקום דאיכא למיחש שמא להקל צריך לפרש, ולכך אמרינן כיון דלא פירש שעורא ודאי הדין הוא שנלך להקל, יעוין שם. והכי נמי בנידון דידן, כיון דלא פירש, ודאי דהדין כן הוא דנשער להקל. ואף די"ל דהתם בערוכין דרבנן הוא, הכי נמי כתמים דרבנן:

כבר הבאתי לעיל סימן קפ"ז סעיף א' [ס"ק ג] בשם שו"ת פנים מאירות חלק ב' סימן [קכ"ו] [קכ"ז] דאין לחוש לכתם כי אם בכגדי אשה, אבל לא כשנמצא בכגדי איש, יעוין שם. והא דחנן [נדה יד, א] נמצא על שלו טמאים וחייבים בקרבן, היינו בעד שהכין לו לבדוק אחר התשמיש:

(יב) [סעיף ו] ויש אומרים שלא אמרו אלא בכתם הנמצא על חלוקה. הדעה הראשונה היא דעת הרשב"א [תורת הבית היהודי שער ד טו, ב], וכתב הרב המגיד בפרק ט' מהלכות איסורי ביאה [הלכה ו] שכן דעת הראב"ד [השגות שם] והרמב"ן [הלכות נדה פ"ד הלכה ג]. והיש אומרים היא דעת הרמב"ם [שם]. ועיין בש"ך ס"ק י' מה שכתב להוכיח מסוגיא כדעת הרמב"ם, וכבר השיגו בספר מנחת יעקב [תורת השלמים ס"ק ט]. ועיין בספר כרתי ופלתי [תפארת ישראל ס"ק ח]. ועיין בשב יעקב [ח"א] סימן מ"ג שהאריך בזה. ודברי הגאון מה"ר אברהם כרודא ז"ל [בתשובה שם] לא ידעתי להלוס, שכל דבריו ז"ל תמוהים מרישא לסיפא, ואין להאריך בזה. [ועיין מה שכתבתי לקמן ס"ק סו ד"ה אלא דשם בתשובה שכתבתי ישוב לדבריו]. ומה שסיים שם שהוא רגיל להחמיר כדברי הרמב"ם, עכ"ד. לענ"ד נראה הסומך להקל וכדעת הב"ח [עמוד צא ד"ה ופסק] לא הפסיד, וכן דעת בעל מנחת יעקב [שם]. ואף לדעת הרמב"ם, דוקא כשנמצא על כשרה לבד, אבל כשנמצא גם על חלוקה אף הרמב"ם סבירא ליה דבעי שיעור, וכן כתב בב"י [עמוד פח ד"ה ודע], ולזה דייק בשו"ע על

